

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

Δ. 7

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
 100 ΒΕΡΟΙΑΣ
 *Αριθ. εισ. 396
 *Εξ αγοράς (Δωρεά)
 Τσάνης Αντ.

GRVER-00156

ΔΩΡΕΑ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

*Αριθμός Εισαγωγής: 396

*Ημερ/νία Εισαγωγής:

Ταξινομικός *Αριθμός: 100

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ο ΑΜΟΙΒΑΙΟΣ ΘΑΥΜΑΣΜΟΣ

ΕΝ ΤΗ

ΤΟΥ ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ ΤΕΧΝΗ

ΚΑΙ

ΤΑ ΕΡΓΑ ΑΥΤΟΥ

ΥΠΟ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΧΑΣΙΩΤΟΥ

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

« *Sua cuique* »

Αρ. Είς. 396

ΑΘΗΝΗΣΙΝ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΕΡΡΗ

1887

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

Πρόλογος

Ὁ ἔλεγχος τοῦ P. Νικολαΐδου καὶ ὁ ἀστερίσκος τοῦ ἀμοιβαίου θαυμασμοῦ	Σελ. 7
Ὁ ψευδαπόστολος τῆς Ἱστολογίας Ρήγας Νικολαΐδης	» 17

Ζήτημα Πρῶτον

Ἡ μεμβράνα τοῦ Schwann ἐν τῷ νωτιαίῳ μυελῷ	» 19
Κριτικὰ Νικολαΐδου ἀμβλωθρίδια	» 27
Ὁ ἔλεγχος	» 29
Συμπέρασμα	» 41

Ζήτημα Δεύτερον

Ἡ μεμβράνα τοῦ Schwann ὑφῆς ἐνδοθηλιακῆς	» 43
Συμπέρασμα	» 51

Ζήτημα Τρίτον

Οἱ πυρῆνες τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann	» 52
Κριτικὰ Νικολαΐδου ἀμβλωθρίδια	» 52
Τὰ γεγονότα ἐλέγχοντα	» 55
Συμπέρασμα	» 62

Ζήτημα Τετάρτον

Οἱ δακτύλιοι καὶ οἱ πυρῆνες τοῦ ἀξονικοῦ κυλίνδρου	» 63
Σωρεῖται παραλογισμῶν καὶ κρίσεων Νικολαΐδου	» 69
Ἐλεγχος	» 72
Συμπέρασμα	» 80

Ζήτημα Πέμπτον

Ὅριστικὴ τῶν ζητημάτων λύσις καὶ στερεότυπος	» 81
A' (περὶ τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann)	» 83
B' (περὶ τοῦ ἀξονικοῦ κυλίνδρου)	» 83
Φιλολογία	» 84

Ζήτημα Ἑκτόν

Ἡ πρόκλησις	» 85
-----------------------	------

Ἡ Δαρβίνειος Θεωρία καὶ ὁ φυσιολόγος P. Νικολαΐδης	» 90
--	------

Διὰ τῆς ἐκδόσεως τοῦ κριτικοῦ τούτου συγγράμματος, τὸ ὅποιον κατ' ἀορίστους θὰ ἐκδίδηται χρονικὰς περιόδους, προ-
τιθέμεθα ν' ἀποδώσωμεν τὰ οἰκεία ἐκάστω—*sua cuique*—
εἰς τὸν ἀμοιβαῖον θαυμασμὸν ἀνήκοντι, ἵνα μᾶθῃ
ἐλεγχόμενος καὶ διδαχθῇ ἐνταῦθα οὗτος, ὅτι δὲν ἐπιτρέ-
πουσιν οἱ χαλεποὶ καιροὶ τοῦ λήγοντος δεκάτου ἐνάτου
αἰῶνος νὰ ὑπερπηδᾷ τις ἀποινεῖ τὰ ἐσκαμμένα ἅπαξ εἰς τινα
ἢ εἰς ἀνωτέραν μάλιστα τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου θέσιν
εὐμενεῖα τινὶ ταχθεῖς, ἵνα γένηται δὲ δῆλον καὶ τῷ σεβαστῷ
Κοινῷ τίς ποτε οὗτος ἐπιστημονικῶς τυγχάνει ὢν καὶ τί
αὐτῷ δικαίως ἀνήκει, ὥστε ἐπὶ μόνῃ τῇ τοιαύτῃ χωλό-
τητι αὐτοῦ νὰ ἔχῃ τὴν ἀξίωσιν νὰ γαυριᾷ ὡς ἄλλος Ταμερ-
λάνος, διαφωτισθῶσι δὲ σύναμα καὶ οἱ Ἀρμόδιοι, ὅτι οὐ
μόνον δὲν πρέπει νὰ παρέχῃσι φιλήκοον οὔς εἰς τοὺς
τοιούτους, οὔς παμπονήρους ὄντας ὑπολαμβάνουσιν ἴσως
ἀξιούς ἐμπιστοσύνης, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀποστρέψωσι τὸ ὑψηλὸν
αὐτῶν πρόσωπον ἀπὸ τῆς ἱεσοῦϊτικῆς καὶ ψευδαποστολι-
κῆς τούτων ὁψεως καταταρταροῦντες οὕτως αὐτοὺς παρα-
δειγματικῶς οὐ μόνον διὰ τὰς ῥαδιούργους καὶ ταπεινάς
εἰσπηγήσεις των, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰς βδελυκτὰς παραποιήσεις
ἱστορικῶν γεγονότων, περὶ ὧν εὐθύς ἐν τῷ δευτέρῳ Τεύχει
θὰ διαλάβωμεν, καὶ διὰ τὰς καταπτύστους δὲ σκευωρίας,
ἐν αἷς νυχθημερὸν ὡς μύκητές τινες οἱ ἀμοιβαῖοι οὗτοι
θαυμασταὶ ἀκινδύνως μέχρη τοῦδε ἐπιαίνοντο.

Τοιοῦτό τι τὸ Πρόγραμμα ἡμῶν. Τὸ πρῶτον δὲ τοῦτο Τεῦ-
χος περιέχει χάριν τῶν ἀναγνωστῶν ἐν ἐνὶ ὄλῳ ὅσα ἐδημο-
σίευσα τῷ 1887 ἐν τῇ « Ἀκροπόλει » (ἀριθ. 1776) « Ὁ ἐλεγ-
χος τοῦ Ρήγα Νικολαΐδου καὶ ὁ ἀστερισκός τοῦ ἀμοιβαίου
θαυμασμοῦ » καὶ ἐν τῇ « Ἐφημερίδι » (ἀριθ. 143. 145. 151.
160. 168) « Ὁ ψευδαπόστολος τῆς Ἱστολογίας Ρήγας Νι-
κολαΐδης ἐλεγχόμενος » καὶ τινα δ' ἄλλα.

Ἀθήνησι, τῇ πρώτῃ Σεπτεμβρίου τοῦ 1887.

Δ. ΧΑΣΙΩΤΗΣ

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΟΥ Ρ. ΝΙΚΟΛΑΙΔΟΥ

ΚΑΙ Ο ΑΣΤΕΡΙΚΟΣ

ΤΟΥ ΑΜΟΙΒΑΙΟΥ ΘΑΓΜΑΣΜΟΥ

«... καθάπερ ὁ βλέπων ὀξύτερον ἐπάγει πρὸς τὸ θέαμα τὸν ἀμβλύτερον ὁρῶντα, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τῶν νοημάτων ὑπὸ τῶν φθασάντων ἰδεῖν ἐναργῶς τὸ νοητὸν ἐπάγεσθαι πρὸς τὴν θέασιν αὐτοῦ τὸν ἀμβλύτερον. Καὶ τοῦτ' ἐστὶν ὁ διδάσκαλος ὡς ὁ Πλάτων τέ φησι καγὼ πεῖθομαι.»

(ΕΚ ΤΩΝ ΤΟΥ ΓΑΛΗΝΟΥ)

Καὶ πάλιν πλοῖα καὶ δικτυα καὶ ἄγρᾳ οὐδαμοῦ! Ὁ ὑφηγητὴς τῆς φυσιολογίας Ρ. Νικολαΐδης μοχθεῖ, ταράσσεται, τὰ πάντα συγχυκᾷ, παλαίει κατ' ἐμοῦ καρτερικῶς πέντε ὁλόκληρα ἔτη, ταλαιπωρεῖται, ἐξέδωκεν ἐπανειλημμένα φυλλάδια καὶ διευτυπᾷ διὰ τῶν πολιτικῶν ἐφημερίδων τὸ περιεχόμενον αὐτῶν, καὶ ὁμως ἄγρᾳ οὐδαμοῦ! Ἐχρήσατο δ' ἀνέκαθεν τῇ ρυπαρωτάτῃ γλώσσῃ, ἐν ἣ φαίνεται ὁ δυστυχὴς ἀνachteραμμένος καὶ δι' ἣν καὶ μόνην ὤφελε πρό πολλοῦ, ἵνα γένηται ἀποδιοπομπαῖος ἐκ τοῦ Πανεπιστημίου, ὅπως μὴ οἱ λαιτουργοὶ τῶν ἐπιστημῶν παρέχωνται τοῖς ἄλλοις ὡς ὑπόδειγμα ἐσχάτων παθῶν καὶ ἐσχάτης περὶ τὴν ἐκφρασιν βωμολοχίας, ἀλλὰ περὶ τούτου τοῖς Ἀρμοδιῶσι ἔστω μέλημα. Δεινὴν τὴν ἥτταν καὶ τὴν συμφορὰν ὑποστὰς πρὸ τριῶν ἐτῶν κατὰ τὴν ὁμόφωνον γνώμην τοῦ τύπου ὁ ἀστὴρ οὗτος τοῦ ἀστερίσκου τοῦ ἀμοιβαίου θαυμασμοῦ διὰ τῆς ἐκ 40 σελίδων Ἀντεπικρίσεώς μου «Ἀπάντησις εἰς τὴν ἐν τῷ Γαληνῷ ἐπικρίσιν κτλ. 1884» ἀπεπειράθη καὶ αὖθις πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν, τῶν «Σχετικῶν του» οὐδαμῶς ληφθέντων ὑπ' ὄψιν, ν' ἀντεπεξέλθῃ κατ' ἐμοῦ ὠχυρωμένος μὲ γλῶσσαν ἐλληνικωτέραν διὰ τῆς ἐκ-

δόσεως νέου φυλλαδίου «'Ο Ἐλεγχος κτλ. (1)», ἀναμασσώμενος μὲν τὰ πάλαι ποτὲ ἐνώπιον τοῦ ἐπιστημονικοῦ κοινοῦ συζητηθέντα μετὰ τινων προσθηκῶν, ἀφθόνως δὲ διὰ φθόνον ὑβρίζων λαλίστερόν τε χε-
λιδόνος τερεπτιζὼν καὶ προπηλακίζων ἐμὲ οὐ μόνον αὐτὸς ὁ ἀδιόρθω-
τος πλέον, ἀλλὰ καὶ ὁ ἀστερίσκος τοῦ ἀμοιβαίου θαυμασμοῦ ὁ τὴν βιβλιοκρισίαν ἐν τῇ «Ἐφημερίδι» τῆς 25 Ἀπριλίου ὑπογράψας! Οὕτω λοιπὸν οὗτος καὶ ὁ ἀμοιβαῖος θαυμασμός ἡσύχασαν καὶ ἀνε-
κουφίσθησαν σμικρὸν τι ἐκ τοῦ ἐπαχθοῦς βάρους, τὸ ὅποιον πιέζει τὴν κεκαμμένην ράχιν τῶν, ἀλλὰ δυστυχῶς ἄγρᾳ αὐτοῖς οὐδαμοῦ, διότι τὰ πλοῖα καὶ τὰ δίκτυά τῶν ἀπεδείχθησαν ἐν τῇ ἐπιστήμῃ σαθρά τε καὶ σαπρά. ἐν ἄλλοις δὲ μόνον ἰσχυρά. Ἡ τακτική, ἣν ἀκολουθεῖ ὁ σχετικώτατος ἐπικριτὴς μου, οὐδὲν δυστυχῶς διαφέρει τῆς τῶν παρω-
χημένων χρόνων, διότι ἀρνεῖται τῷ ἐξορίστῳ νὰ θέσῃ τὸ ζήτημα ἐπὶ τῆς προσηκούσης βάσεως φοβούμενος νύκτας ὅλας καὶ ἡμέρας τὸ φῶς αὐτῆς, μετ' αὐτῆς δὲ καὶ ὁ ἀστερίσκος ὁ δῆθεν βιβλιοκρισίαν γράφων καὶ πάντα ὀρθὰ καὶ ἀληθῆ ὁ τλήμων ἀνευρίσκων!

Ἐπειδὴ τὰ τοιούτου εἰδους μηχανήματα καὶ πονηρεύματα τοῦ ἀμοιβαίου θαυμασμοῦ εἶνε ἐνδεχόμενον, ἔστω καὶ προσωρινῶς, νὰ ἐπι-
σκοτίσωσι τὴν κρίσιν τινὸς τῶν μὴ εἰδικῶς περὶ τὰ ἱστολογικά καὶ φυσιολογικά ἀσχολουμένων, ἔκρινα ἀναγκαῖον πρὸ τῆς ἐκδόσεως ἰδίου τεύχους κατὰ τοῦ ἐλέγχου τοῦ Νικολαΐδου νὰ δημοσιεύσω (2) πρὸς διαφώτισιν τὰ ἐπόμενα ἱκανά, ὡς νομίζω, ἐσόμενα πρὸς ἀποφυγὴν πάσης παραπλάνησεως ἀπὸ τοῦ ὀρθοῦ καὶ ἀληθοῦς, «εἰ καὶ μοι δοκεῖ, κατὰ τὸν Πολύβιον, μεγίστην θεὸν τοῖς ἀνθρώποις ἡ φύσις ἀποδείξαι τὴν ἀλήθειαν καὶ μεγίστην αὐτῇ προσθεῖναι δύναμιν· πάντων γοῦν αὐτὴν καταγωνιζομένων, ἐνίοτε δὲ καὶ πασῶν τῶν πιθανοτήτων μετὰ

(1) Ὁ Ἐλεγχος τῆς ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Ἑλλήνων ἱατρῶν Σουεδρίῳ ἀναγνωσθεί-
σης προδρόμου Ἀνακρινώσεως τοῦ Δ. Χασιώτου ὑψηλοῦ «περὶ τῆς ὑφῆς τῶν ναύ-
ρων» ὑπὸ Ρήγα Νικολαΐδου. Ἐν Ἀθήναις. 1887, ἐκ σελίδων 19.

Τὸ φυλλάδιον τοῦτο διενέμετο δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ α) διὰ τοῦ μισθοδοτούμενου ἐκ τοῦ Πανεπιστημίου βοηθοῦ τοῦ Φυσιολογικοῦ Ἐργαστηρίου, οὗ ἔργον ἦτο νὰ φλυαρῇ κατ' ἐμοῦ τὰ ἐξ ἀμάξης ἐν τοῖς καφφείοις! β) ἐκ τῆς Κλινικῆς τοῦ καθηγητοῦ Γ. Κα-
ραμήτσα διὰ τῶν ἐν αὐτῷ βοηθῶν! γ) ἐκ τοῦ Ἀνατομικοῦ τοῦ διευθυνομένου ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Λουκᾶ Παπαϊωάννου! Ἀλλὰ ταῦτα ἐγίνοντο χάριν τῆς ἐπιστήμης, περὶ ἧς διεξοδικώτερον θέλωμεν γράψῃ ἐν τῷ δευτέρῳ τεύχει τὰ θέοντα ἐπὶ τὸ ἱστορικώτερον καὶ θυμηδέστερον!!!

(2) «Ἀκρόπολις» τοῦ 1887. ἀρ. 1776.

τοῦ ψεύδους ταπτομένων οὐκ οἶδ' ὅπως αὐτὴ δι' αὐτῆς εἰς τὰς ψυχὰς εἰσδύεται τῶν ἀνθρώπων καὶ ποτὲ μὲν παραχρῆμα δεικνύσι τὴν αὐτῆς δύναμιν, ποτὲ δὲ πολὺν χρόνον ἐπισκοπισθεῖσα, τέλος αὐτὴ δι' ἑαυτῆς ἐπικρατεῖ καὶ καταγωνίζεται τὸ ψεῦδος». Λοιπόν :

A'.

Ἀνεκοίνωσα τῷ 1882 (7 Ἀπριλίου) ἐν τῇ πρώτῃ Συνόδῳ τῶν Ἑλλήνων ἱατρῶν, ὅτι ὑπάρχουσι νευρικά ἴνες ἐν τῷ ῥωτιαίῳ μυελῷ μὲ μεμβράραν τοῦ Schwann.

Ἐν ἔτος μετ' ἐμὲ ἦτοι τῷ 1883 ὁ ἐν Βιέννῃ καθηγητὴς Stricker διαρρήδην παραδέχεται τὴν μεμβράραν τοῦ Schwann, διότι ἀναφέρει κατὰ τὰς φλεγμονώδεις ἀλλοιώσεις τῆς λευκῆς οὐσίας πῶν κεντρικῶν ὀργάνων τὸν πολλαπλασιασμὸν τῶν πυρήνων αὐτῆς (1) τάδε : « Die geschwellten Axencylinder (des Hundehirns) bis an die Schwannsche Scheide reichen . . . die Scheide verdickt und ihre Kerne vermehrt werden » καὶ « an der weissen Substanz des centralen Nervensystems gelang es mir bisher nicht das Verschmelzen der Schwann'schen Scheide κτλ. »

Τρία ἔτη μετ' ἐμὲ παρατήρησεν ὁ ἐν Βιέννῃ καθηγητὴς Schenk, ὅτι μόνον αἱ νευρικά ἴνες τοῦ κεντρικοῦ νευρικοῦ συστήματος στεροῦνται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ . . . τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann (2) : « Nur die Nervenfasern des Centralnervensystems entbehren zum meist . . . der Schwann'schen Scheide ».

ΣΗΜ. Ὁ Νικολαΐδης σκοπῶς καὶ πονήρως μετέφρασεν ἐνταῦθα τὸ zumeist διὰ τοῦ κατ' ἐξοχὴν, ὅπερ βεβαίως ὁ ἀναγνώσκων τὸν

(1) Vorlesungen über Allgemeine und Experimentelle Pathologie. Wien, 1883, σ. 592-593.

(2) Grundriss der normalen Histologie κτλ. 1885, σ. 75.

Θωκυδίδην δύναται νὰ τὸ ἐρμηνεύσῃ ἴσον τῷ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, εἰ-
 δεμὴ ἄλλως τί ζητεῖ ἡ μαρτυρία αὐτοῦ κατὰ τῆς γνώμης τῆς ὑπάρ-
 ξεως τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann, ἐνῶ τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὡς ἐπὶ
 τὸ πλεῖστον σημαίνει, ὅτι ὑπάρχουσι καὶ ἴνες μετὰ τῆς μεμβράνης τοῦ
 Schwann;

* * *

Ὁ ἐν Ἑρλάνγγῃ καθηγητὴς C. Gerlach καὶ πρότερον καὶ νῦν
 ἀσφαλῶς ἀποδέχεται ὑπαρξὶν τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann τοῦ κεν-
 τρικοῦ νευρικοῦ συστήματος, ἡ δὲ ἐναντία γνώμη ὑπ' αὐτοῦ ἀμφι-
 σβητεῖται (wird in Abrede gestellt)(1).

* * *

Ὁ καθηγητὴς ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ C. Heitzmann λέγει τορῶς: «ἐκά-
 στη νευρική ἱς (τῆς λευκῆς οὐσίας τοῦ νωτιαίου μυελοῦ) περιβάλλε-
 ται ὑπὸ λεπτῆς ἐξωτερικῆς μεμβράνης, τῆς μεμβράνης τῆς μυελίνης
 ἥτοι τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann, ἥτις... φέρει ἀτρακτοειδῆ κύτ-
 ταρα. Προηγούμενοι παρατηρηταὶ ἀπηρνήθησαν τὴν ὑπαρξὶν τῆς
 μεμβράνης ταύτης, ἀλλ' ὁ Gerlach ἀπερνήνατο ὑπὲρ τῆς ὑπάρξεως
 τῆς, παρατηρῶ δὲ καὶ ἐγὼ ταύτην ὡς σαφεστάτην (2): «Jede Ner-
 venfaser ist von einer zarten äusseren Hülle der Markscheide,
 oder Schwann'schen Scheide umgeben, welche... spindel-
 förmige Kerne trägt. Frühere Beobachter läugneten das Da-
 sein dieser Scheide, aber schon Gerlach hat ihre Anwesen-
 heit erschlossen, und ich behaupte dieselbe auf das bestim-
 mteste,» εἰκονίζει δὲ καὶ σχῆμα ἐν fig. 124 σ. 301. Καὶ ταῦτα ἐν
 ἔτος μετ' ἐμέ.

* * *

Εἶπα πρὸς τούτοις βραδύτερον κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1884 στη-
 ριζόμενος ἐπὶ τῶν παρατηρήσεών μου, ὅτι ἡ μεμβράνα τοῦ Schwann
 εἶνε ἐνδοθηλιακὴ χρησιμεύουσα κατὰ τὴν πιθανὴν ἐρμηνείαν τοῦ πα-

(1) Schenk αὐτόθι, σ. 283.

(2) Microscopische Morphologie des Thierkörpers κτλ. Wien. 1883, σ. 301.

πρὸς τῆς ιστολογίας Kölliker πρὸς θρέψιν, πρὸς εἰσαγωγὴν τοῦ ἀναγκασίου ὕλικου κτλ. (1)

*
* *

Τρεῖς μῆνας μετ' ἐμὲ ἦτοι τῇ 7 Ἀπριλίου τοῦ 1884 ἀπέδειξε ταύτην ὁ καθηγητὴς τῆς Καινιζβέργης A. Gruenhagen. (2)

B'.

Ἀνεκοίνωσα τῷ 1882, ὅτι ἡ μεμβράνα τοῦ Schwann δὲν ἔχει μόρον ἕνα πυρῆνα ἐν ἐνὶ μεσοδακτυλίου τμήματι τοῦ Ranvier, ἀλλ' ἐρίοτε πλείονας.

*
* *

Οἱ καθηγηταὶ Key καὶ Retzius ἐμέτρησαν ἐπὶ ζώων 6-16. (3)
'Ο Hennig ἐν τῷ προδύτῳ καὶ τῇ περιστερᾷ, ὁ Kuhnt ἐν τοῖς πτηνοῖς τοῖς ἀμφιβίοις καὶ τοῖς ἰχθύσιν ὡσαύτως πλείονας (4). 'Ο ἐν Κρακοβίᾳ καθηγητὴς Adamkiewicz εὗρεν 1-5 πάντως ἐν τοῖς νεύροις ἀνθρώπου (5).

Γ'.

Ἀνεκοίνωσα τῷ 1882, ὅτι ὑπάρχουσι δακτύλιοι καὶ ἐν ταῖς νεύρικαῖς ἰσὶ τοῦ ρωτιαίου μυελοῦ.

*
* *

(1) Ἐμὴ Ἀπάντησις κατὰ τοῦ εὐφυοῦς Νικολαΐδου, 1884, σ. 18.

(2) Archiv für Microscop. Anatomie κτλ. Τόμ. 23, τεύχ. 3, 1884, σ. 380, ἔνθα εἰκονίζει καὶ σχῆμα.

(3) Krause: Nachtraege zum I Bd. d. menschl. Anatomie, σ. 110. Πρὸς ἐμὴν Ἀπάντησιν, σ. 36.

(4) Πρὸς αὐτόθι.

(5) Sitzungsberichte d. k. K. Academie der Wissensch. zu Wien Bd. 91. Abtheil III. Märzheft 1885. Πρὸς καὶ Jahresberichte κτλ. von Virchow, und Hirsch. XX. Jahrg. I. Bd. I. Abtheil. Berlin. 1886. σ. 59.

Πάντες οἱ παραδεχόμενοι τὴν μεμβράνην τοῦ Schwann καὶ ἐν τῷ νωτιαίῳ μυελῷ παραδέχονται κατὰ φυσικὸν λόγον καὶ δακτυλίους, οἵτινες δὲν ὑπάρχουσι μόνον κατὰ τοὺς μὴ ταῦτα παραδεχομένους.

* *

Ἄλλ' οἱ δακτύλιοι οὗτοι, προσέθηκα, ὑπάρχουσι καὶ ἐν γυμνοῖς ἀξονικοῖς κυλίνδροις ἀνεξαρτήτως τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann, οἵτινες σχηματίζουν τὰ ὅρια οὕτως εἰπεῖν τῶν ἀξονικῶν κυττάρων, ἡρμήνευσά δὲ τούτους ἐν ἔτει 1883 ὡς οὐδὲν διαφέροντας τῶν διογκώσεων τῶν συγγραφέων (Deiters), τῶν ὀμφαλοειδῶν σωμάτων (Frommann) καὶ ὠνόμασα ζώνας πρὸς διάκρισιν εἰπὼν, ὅτι ζῶναι, διογκώσεις, ὀμφαλοειδῆ σώματα οὐδὲν νομίζω ἀλλήλων, ὅτι διαφέρουσιν. (1) Ὡσαύτως ὁ ἐν Ἰταλίᾳ διαπρεπὴς καθηγητὴς Golgi περιέγραψε δακτυλίους περισφιγείς (2), ὁ Rezzonico (3), ὁ ἐν Παρισίοις Tourneux καὶ ὁ Le Goff (4). Ὁμοίως διογκώσεις ἀναφέρει καὶ ὁ Schenk (5).

Δ.

Ἀνεκοίνωσα τῷ 1882, ὅτι οὐδεμία ὑφίσταται διαφορὰ μεταξὺ τῶν καλουμένων πρωτοπλασματικῶν ἀποφυάδων καὶ τῶν ἀξονικῶν ἰνῶν τοῦ Deiters, ἀλλὰ πᾶσαι κετρικῶς εἶνε μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς φύσεως, ἀνέπτυξά δὲ (6) τῷ 1884, ὅτι αἱ τε πρωτοπλασματικαὶ καὶ αἱ ἀξονικαὶ ἀποφυάδες οὐδὲν διαφέρουσιν ἀλλήλων κετρικῶς, ἡ δὲ διαφορὰ αὐτῶν ἄρχεται ἀπὸ τοῦ σχηματισμοῦ τῆς μυελώδους μεμβράνης, ὅστις συντελεῖται μετὰ τινα διαδρομὴν, κατέστησα δ' ἐκεῖ τὴν γνώμην μου τῷ νοῦντι συγκεκριμένην.

Ἐπομένως ἀναιτηγόντότατα ὁ Νικολαΐδης ψεύδεται λέγων, ὅτι εἶπα,

(1) Ἐμὴ Ἀπάντησις σ. 21, ἐνθα καὶ ἡ μυεῖα τῶν συγγραφέων.

(2) Archivio per le scienze mediche 1880 vol. IV.

(3) Αὐτόθι.

(4) Morel: Traité élémentaire d'Histologie humaine normale et pathol. Paris, σ. 185. Πρὸς καὶ ἐμὴν Ἀπάντησιν σ. 13-16.

(5) L. c. 1855, σ. 79-80, ἀς ὀνομάζει Anchwellungen.

(6) Ἐμὴ Ἀπάντησις σ. 21-26.

ὅτι οὐδεμία διαφορὰ ὑφίσταται μεταξύ τῶν ἀποφιδάδων, ἀλλ' εἶπα ρη-
τῶς, ὅτι ἡ διαφορὰ ἄρχεται μόνον ἀπὸ τῆς ἀναπτύξεως τῆς μυελώ-
δους μεμβράνης, ἐδίδαξα δ' αὐτὸν ἀδαῶς πᾶμπαν ἔχοντα καὶ τὸ
δεύτερον σύστημα τῶν ἀξονικῶν ἰνῶν τοῦ Deiters (1), ἀλλ' ὁ Νικο-
λαΐδης ἀγυρτάζων θέλει νὰ φαίνεται *δηθεν ἐπικρίνων ἐμέ*. Τῷ ἀπέ-
δειξα δὲ προσέτι, ὅτι καὶ τοιοῦτό τι ἂν ἐλέγετο, ὡς ἐρρήθη ὑπὸ τοῦ
Ἀγγλου καθηγητοῦ Hollis (2), δὲν θὰ ἦτο τερθρεία ἀνατομικὴ τοῖς
νοοῦσι, πλὴν εἰμὶ τοῖς ἄκρῳ δακτύλῳ γευσασμένοις τῆς Ἱστολογίας (3).

Ε'.

Ἀνεκοίνωσα τῷ 1882, ὅτι ὁ ἀξονικὸς κύλιρδρος τῆς νευρικῆς ἰνὸς
ἔχει σύστασιν κυτταρικὴν, βασιζόμενος ἐπὶ τῆς θεωρίας καὶ τῶν γεγο-
νότων τοῦ Hensen (4). Ἀλλὰ μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, καθ' ἣν ὁ
Νικολαΐδης ἐκίνησε μετὰ τῆς ἐταιρείας τοῦ ἀμοιβαίου θαυμασμοῦ
ἀληθῆ καὶ σατανικὴν σταυροφορίαν κατ' ἐμοῦ, δὲν εἶχον νὰ πα-
ρουσιάσω οὐδεμίαν ὁμοίαν μεταγενεστέραν ἐργασίαν, εἶχον ὅμως
τὴν πεποιθήσιν τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν παρήγορον συναίσθησιν τῆς
ἐργασίας μου, ἐγίνωσκον δέ, ὅτι οὐχὶ σπανίως βραδύνει ἡ ἀλήθεια
νὰ ἐμφανισθῇ. Μετὰ τρία ὁλόκληρα ἔτη ἤτοι τῷ 1885 ἔλαμψε
φῶς τι καὶ περὶ τοῦτου πρὸς κατασχύνην τῶν ἐπικριτῶν μου, οἵτινες
ἐφρῦαζαν καὶ δὴ ὑπὸ τὸν οὐρανὸν τῶν Ἀθηνῶν. Ὁ ἐπιφανὴς καθη-
γητὴς τῆς Ἰατρικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Κρακοβίας
Adamkiewicz γνωστότατος συγγραφεὺς εἰς τὸν ἐπιστημονικὸν κό-
σμον διὰ δεκάδων ὁλοκλήρων πραγματειῶν γερμανιστὶ γαλλιστὶ καὶ
σλαβονιστὶ ἐδημοσίευσεν ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῆς Ἀκαδημείας τῆς
Βιέννης πραγματείαν ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν: Die Nerverkörperchen
κτλ., ἥτις (5) ἐτυπώθη ἔπειτα καὶ ἰδιαίτέρως.

(1) Αὐτόθι, σ. 25.

(2) Journal of Anatomy and physiology. 1883. σ. 517.

(3) Πρὸς. Neurolog. Centralblatt von Mendel, 1883. σ. 599-560 κρίσιν τοῦ
καθηγητοῦ ἐν Βερολίῳ Eulenburg.

(4) Αὐτόθι, σ. 37.

(5) Sitzungsberichte d. k. K. Academie d. Wissenschaften zu Wien d.
91 Abtheil III Märzheft. 1885. Mit einer Tafel σ. 274.

Ἐν τῇ πραγματείᾳ ταύτῃ περιγράφει καὶ ἀναπτύσσει τὰς παρατηρήσεις αὐτοῦ, δι' ὧν καταντᾷ εἰς τὸ ἀποτέλεσμα, ὅτι ἐν τῷ ἀξονικῷ κυλίνδρῳ τῶν νεύρων ὑπάρχουσι πυρῆνες καὶ νευρικὰ σωματῖα, καὶ ἐπομένως οὗτος εἶνε κυτταρικός.

Τί δὲ συμβαίνει; ὁ ἀτάσθαλος ὑφηγητὴς τῆς φυσιολογίας ἀποκαλεῖ ἐν Ἀθήναις τὸν Adamkiewicz μωρὸν αὐτὸς μωρότατος πάντων ἀνθρώπων ὢν! Ἐπομένως τὰ πρακτικὰ τῆς Ἀκαδημείας τῆς Βιέννης ἐμπεριέχουσι μωρίας! Μέχρι τίνος σημείου φθάνει ἐνίοτε ἡ πώρωσις τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος! Ὡ Οὐρανίωνες! Καὶ διατὶ τοῦτο; διότι ἄλλοι, οἷος ὁ Vignal, δὲν κατώρθωσαν νὰ ἴδωσι τὰ αὐτὰ πράγματα καὶ ἐπέκριναν τὸν Adamkiewicz — ἄρα ἔπρεπε νὰ λάβῃ καὶ τὸν τίτλον τοῦ μωροῦ παρὰ τοῦ Ρήγα Νικολαΐδου! Ράβδος ἐν γωνίᾳ ἄρα βρέχει! καὶ ἔπρεπεν ἀκόμη νὰ στερηθῇ καὶ τοῦ τίτλου τοῦ καθηγητοῦ ὑπὸ τοῦ ἀστερίσκου τοῦ ἀμοιβαίου θαυμασμοῦ ἐν τῇ «Ἐφημερίδι» τῆς 25 Ἀπριλίου καὶ νὰ ὀνομασθῇ μόνον διευθυντὴς φρενοκομείου, ὡσεὶ διευθυντὴς φρενοκομείου ἐν τοῖς πεπολιτισμένοις Κράτεσιν εἶνε ταύτὸν καὶ νοσοκόμος!!! Ἴδου ἐπιστημονικὴ δῆθεν συζήτησις!!!

Ἐκ τῶν συντόμως ὧδε ἐκτεθειμένων γίνεται καταφανέστατον, ὅτι πᾶσαι αἱ παρατηρήσεις μου αἱ ἀναγνωσθεῖσαι ἐν τῇ πρώτῃ συνόδῳ τῶν Ἑλλήνων ἱατρῶν κατὰ τὸ 1882 ἔχουσιν ὑποστηρικτὰς ἀπὸ τοῦ 1880 μέχρι σήμερον πλὴν 48 Ἱστολόγων ἀρχαιοτέρων (1) ὑπὸ τὴν ἔννοιαν, ἣν πάλαι ἐσημείωσα, δεκαεῖξ ἀρ. 16, καὶ τούτους πάντας καθηγητὰς εὐρωπαϊκῶν Πανεπιστημίων καὶ μέγα ἐν τῇ ἐπιστήμῃ προεξέχοντας. Τίς ἀγνοεῖ π. χ. τὸν ἐπιφανῆ καθηγητὴν τῆς Βιέννης Stricker; Τίς τὴν ὑψίστην κορυφὴν ἐν τῇ σπουδῇ τοῦ νωτιαίου μυελοῦ τὸν καθηγητὴν τῆς Ἑρλάγγης Gerlach, ὃν ὁμοφώνως ὀνομάζουσιν ἀκριβέστατον παρατηρητὴν καὶ συγγραφεὰ κλασικόν; Τίς τὰ περιχάλητα ὀνόματα τῆς ξυνωρίδος Key καὶ Retzius καθηγητὰς ἐν Δανίᾳ καὶ Ὀλσταῖν; Τίς τὸν δεινὸν γενόμενον Hensen; Τίς τοὺς διακεκριμένους Golgi ἐν Ἰταλίᾳ, Gruenhagen ἐν Καϊνιξβέργῃ, Schenk ἐν Βιέννῃ, Heitzmann ἐν Νέξ Ὑόρκῃ, Kuhn ἐν

(1) Ἐμὴ Ἀπάντησις κατὰ Ρ. Νικολαΐδου 1884. σ. 30.

Γερμανία, Tourneux, le Goff ἐν Παρισίοις, Holles ἐν Ἀγγλίᾳ, καὶ τὸν γνωστότατον συγγραφέα Adamkiewicz; κτλ.

Ταῦτα δὲ λέγων οὐδενὶ τρόπῳ ἐννοῶ νὰ ὑποτιμήσω ἐκείνους τοὺς ἱστολόγους, οὓς ἐπάγεται μάρτυρας περὶ τοῦ ἐναντίου ὁ *δηθεν ἐπικριτής μου*, πολλῶν δ' ἥττον νὰ ἐκστομίσω ἀσεβῆ τινα λέξιν κατ' αὐτῶν, διότι δὲν ἐξέστην οὕτω τῶν φρενῶν, ἀλλὰ ζητῶ μόνον νὰ περαιορίσω τὸν Νικολαΐδην ἀσφαλῶς πεφραγμένον ἐντὸς δεκαεῖς ἱστολογικῶν κιγκλίδων καὶ ἀπαιτῶ ἐκκλησιν ποιούμενος εἰς τὸ σεβαστὸν κοινὸν νὰ φέρῃ τὸ ζήτημα εἰς τὴν προσήκουσαν θέσιν του, εἰδεμὴ θεωρῶ αὐτὸν ὅλως ἀνάξιον ἐν τῷ μέλλοντι πρὸς ἐπιστημονικὴν συζήτησιν. Ἡ δὲ προσήκουσα θέσις τοῦ ζητήματος εἶνε μόνον αὕτη:

α' Ὁ Χασιώτης εἶπε ταῦτα καὶ ταῦτα περὶ τῆς ὑφῆς τῶν νεύρων μὲ οἰουσδήποτε τίτλους θέλει ὁ Νικολαΐδης, τὰ ὅποια εἶνε κατὰ τὰς μαρτυρίας του (N.) τοιαῦτα καὶ τοιαῦτα μὲ οἰουσδήποτε τίτλους θέλει ὁ Νικολαΐδης. — Ἀλλὰ (sic) εἰς τὴν αὐτὴν κατηγορίαν ὑπάγονται καὶ οἱ ἐξῆς καθηγηταὶ εὐρωπαϊκῶν Πανεπιστημίων μὲ οἰουσδήποτε τίτλους θέλει ὁ Νικολαΐδης: Stricker, Gerlach, Schenk, Heitzmann, Gruenhagen, Key, Retzius, Hennig, Kuhnt, Golgi, Rezzonico, Tourneux, Le Goff, Hensen, Hollis, Adamkiewicz, οἵτινες εὐρίσκονται οἱ μὲν εἰς ταύτην, οἱ δὲ εἰς ἐκείνην ἐκ τῶν παρατηρήσεών του σύμφωνοι ».

Αὕτη, ὦ Νικολαΐδη, μὲ τὰς ἀπεράντους ὕβρεις σου καὶ τὰς ὀχλαγωγίας σου εἶνε ἡ θέσις τοῦ ζητήματος, ἐκ τῆς ὁποίας δέν σοι εἶνε ἐπιτετραμμένον οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον νὰ ἐκτροχιασθῇς, οὐδὲ ἐῷ σε τὸ παράπαν ἀσφαλῶς ἤδη πεφραγμένον ὄντα ἐντὸς 16 ἱστολογικῶν κιγκλίδων! Τί ζητεῖς, ὦ δειλαίε, ἵνα διὰ τῆς μετατροπῆς τῆς θέσεως τοῦ ζητήματος ἀγρυπτάξῃς ἐν μέσῳ Ἀθηνῶν; ἢ ἐφαντάσθῃς, ὅτι δύνασαι νὰ ἐκφοβίσῃς ἐμέ μὲν διὰ τῶν ἐρεσχειλιῶν καὶ ὕβρεών σου, τὴν δ' ἀλήθειαν τοῦ πράγματος νὰ διαφύγῃς;

Γινώσκω πανυ καλῶς, ὅτι θὰ φρυάξῃς, ἀλλὰ πρόσεχε σεαυτῷ, ἔχε θάρρος καὶ ἐλπίδα ἐν τῷ μέλλοντι εἰς τὸν ἀστερίσκον τοῦ ἀμοιβαίου θαυμασμοῦ, διότι μέχρι τοῦδε ἀπέφηνας σεαυτὸν ἀγνοοῦντα τὰ ἀνοικτὰ τῆς ἐπιστήμης ζητήματα, εἰς τὴν λύσιν τῶν ὁποίων διηνεκεῖς

καταβάλλονται προσπάθειαι, εἰδεμένη πρὸς τί αἱ τόσαι ἐργασίαι τῶν τελευταίων ἐτῶν, ἐὰν ταῦτα ἦσαν τέλεον λελυμένα; Ἡ ἐπιστήμη εἶνε ροῦς καὶ ὅ,τι σήμερον, κύριε ὑφηγητά, φαίνεται ὡς ὀρθὸν δύναται αὔριον ν' ἀποδειχθῇ ἡμαρτημένον καὶ τοῦμπαλιν, πολλῶ δὲ μᾶλλον προκειμένου περὶ τοῦ νευρικοῦ συστήματος. Δέν σοι εἶπα ἄλλοτε ν' ἀναγνώσης τὰς νοουθεσίας τοῦ Krause, ὅστις λέγει (1), ὅτι συνέβη οἱ δακτύλιοι τοῦ Ranvier νὰ θεωρηθῶσι πρότερον ὡς προϊόντα τετραγὰ ὑπὸ τοῦ Henle καὶ Eichhorst; Τὰ μυελώδη τμήματα τοῦ Lantermann ὑπὸ τοῦ Clarke, Schmidt καὶ Ravitz; Ἡ ραβδιοειδὴς ὑφὴ τοῦ νευρικοῦ μυελοῦ ὑπὸ τοῦ Kuhnt, Boll, Ravitz καὶ Pertik; Ἡ ἰνώδης ὑφὴ τοῦ ἀξονικοῦ κυλίνδρου ὑπὸ τοῦ Fleisch, Kuhnt Boll κτλ., κτλ.; Ἄλλ' οὐ φροντίς Ἰπποκλείδῃ!

Τελευταῖων νῦν τὸν λόγον καὶ ἐπαγαγὼν σε ἐναργῶς κατὰ τὸν Γαληνὸν πρὸς τὴν θέασιν τοῦ νοητοῦ, ὑπομνήσκω σε τὰ ἐξῆς γνωστὰ τοῦ Ἡπειρώτου ἱατροῦ ἀοιδίμου Βηλαρᾶ, λίαν κατάλληλα εἰς τὸ πάθημά σου ὄντα, διότι κατὰ ταῦτα ἀπεδείχθη:

«Κούτσικος μικρὸς τῇ γυνώσι
καὶ κοντὸς εἰς τὸ μυαλὸ
(1882-1887) Πέντε χρόνια 'κοιλοπόνας
Νὰ γεννήσῃς ἐν αὐτῷ
Τό 'κανες καὶ δίχως κρόκο,
Εἰς αὐτὸ τί φταίω 'γώ;»

(1) Ἐμὴ Ἀπάντησις. σ. 30.

Ο ΨΕΥΔΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΛΟΓΙΑΣ

ΡΗΓΑΣ ΝΙΚΟΛΑΙΔΗΣ

«Τοιαῦτα πράγματα δεόν νά λέγωνται σφοδρότερόν πως, εἰδεμὴ οὐδὲν οὐδαμῶς ὠφελεῖ».

(Dergleichen Dinge müssen ein wenig heftig gesagt werden oder es hilft gar nichts).

(LESSING)

Ὅποτε ὁ Φίλιππος ἐλέγετο, ὅτι ἤδη ἐπελαύνει, οἱ Κορίνθιοι πάντες ἐταράττοντο καὶ ἐν ἔργῳ ἦσαν, ὁ μὲν ὄπλα ἐπισκευάζων, ὁ δὲ λίθους παραφέρων, ὁ δὲ ὑποικοδομῶν τοῦ τείχους, ὁ δὲ ἐπαλξιν ὑποστηρίζων, ὁ δὲ ἄλλος ἄλλο τι τῶν χρησίμων ἐκτελῶν. Ὁ Διογένης βλέπων ταῦτα καὶ ἄεργος ὢν, διαζωσάμενος τὸ τριβώνιον, μετὰ πολλῆς σπουδῆς ἐκύλιε καὶ αὐτὸς τὸν πῖθον, ἐν ᾧ ᾤκει, ἄνω καὶ κάτω τοῦ Κρανείου· ἐρωτῶμενος δὲ περὶ τούτου ἔλεγεν, ὅτι κυλῖει καὶ αὐτὸς τὸν πῖθον, ἵνα μὴ μόνος ἀργὸς φαίνεται ἐν τοσοῦτοις ἐργαζομένοις. Ἀπὸ τοῦ χρόνου δὴ τούτου διασώζεται μέχρις ἡμῶν τὸ λεγόμενον κεκύλισται ὁ πῖθος ἐν Κρανείῳ. Κατὰ τοὺς σημερινοὺς ὁμῶς χρόνους, καθ' οὓς μῆτε αὐτοὶ ποὶ ἐπελαύνομεν, μῆτε ἄλλος τις εὐτυχῶς ἐφ' ἡμᾶς, ἀλλ' ἄκρα βασιλεύει εἰρήνη, αἰφνηδίως ἀναφαίνονται κωμικαὶ κινήσεις σκηναὶ μεταξὺ τῶν λογίων ἅμα γνωστοῦ γενομένου, ὅτι ὁ δεῖνα ἐψηφίσθη, ἵνα διορισθῇ καθηγητὴς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ καὶ ὁ δεῖνα οὐχί, ὅτι ὁ δεῖνα ἀνήκει εἰς τὴν δεῖνα ἐταιρείαν τοῦ ἀμοιβαίου θαυμασμοῦ καὶ ὁ δεῖνα οὐχί, ὅτι ὁ δεῖνα κέκτηται πολιτικὰ μέσα καὶ ὁ δεῖνα οὐχί. Θόρυβος λοιπὸν πανταχοῦ καὶ ταραχή, ἐκσφενδόνησις ὕβρεων καταπληκτικὴ, οἱ ἀρχηγοὶ φανεροὶ ἢ ὀπισθεν κρυπτόμενοι παρασκευάζουσιν ὄπλα, ἄλλοι λίθους παραφέρουσιν, ἀφθονωτάτας δ' ἐπισωρεύουσι τὰς ὕβρεις βοῶντες κεκραγότες καὶ λέγον-

τες τὰς ἀναισχυντοτέρας τῶν λέξεων καὶ μέχρι τοῦ ὅτε μοι *λεκάνη* ἀηδεῖς, ἐλπίζουσι δ' οὗτοι, ὅτι διὰ τοιαύτης ὀχλαγωγίας παρακωλύουσιν (!) ἢ τοῦλάχιστον ἀναβάλλουσι (!) τοὺς διορισμοὺς τῶν ὑποψηφίων, καὶ ἂν οὗτοι πολλάκις ἐψηφίσθησαν. Ἴδου ἡ οἰκτρά καὶ ἀξιοθρήνητος ἡμῶν κατὰστασις! Ἐν τῷ ἐφετεινῷ σάλῳ τῶν κρίσεων καὶ ἐπικρίσεων ἐνεφανίσθη ὁμως πρὸς εὐφρόσυνον τοῦ κοινοῦ γέλωτα ἐν τῇ σκηνῇ καὶ ὁ P. Νικολαΐδης, ἵνα μὴ μόνος ἀργὸς φαίνεται, καὶ ἐκύλισε τὸν πύθον οὐχὶ βεβαίως τὸν Διογένηιον, ἀλλὰ τὸν *Νικολαΐδειον*, ἐξ οὗ ὡς ἀπὸ φαρέτρας ἐξεκένωσε κατ' ἐμοῦ ἅπαντα τὰ μόνα καὶ ἄστοχα βέλη τῆς βωμολοχίας του. ἐν τῇ ὑπερβαλλόντως ὁ δυστυχὴς φαίνεται πιαινόμενος καὶ ἀπρίξ τοῦ ἔργου τούτου ἀντεχόμενος, ὥσπερ κύνθαρος, ὅστις εἶνε ἀδύνατον νὰ μεταπεισθῇ, ἵνα μὴ τοιαῦτα κυλινδῇ, ἀπαξ εἰς αὐτὰ ἐθισθεῖς. Ἐμβρόντητός γεγόμενος ἐκ τῆς ἐμῆς ἐν τῇ « Ἀκροπόλει », (ἀριθ. 1776) διατριβῆς « ὁ ἐλεγχος τοῦ P. Νικολαΐδου καὶ ὁ ἀστερίσκος τοῦ ἀμοιβαίου θαυμασμοῦ » ἀνέπλασεν ἐν παντὶ πονήρως καὶ ἀνηκέστως ἔχων ἄπειρα παρανοήματα κίβδηλά τε καὶ παρακεκοιμένα, ὡς δειχθήσεται. καὶ ἐπεσώρευσεν φρυάττων τὰ ἐξ ἀμάξης κατ' ἐμοῦ πεζῇ τε καὶ πύθῳ ἰχνεύων παρὰ Λυδίων ἄρμα, συρράψας λίθειλλον ὄλον, ἄτακτον, ἀσυλλόγιστον, ὕβριστικόν μέχρις ἐμέτου, ἄνευ ἀρχῆς, ἄνευ διαθέσεως. ἄνευ τέλους, ἐνὶ λόγῳ ἀποδειχθεῖς ἐν αὐτῷ.

« πρὸςθε λέων, ὀπισθεν δὲ ὄρακων, μέσον δὲ χίμαιρα ».

Καὶ ἀνέκαθεν μὲν ἐγίνωσκον, ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος ρυπαρὸς καὶ προπετὴς τυγχάνει ὢν, θρασὺς τε καὶ μεγαλόφωνος, φύσει ὡς τέτιξ λάλος καὶ ἄνευ τινὸς ἀνάγκης, ὁπόταν δὲ καὶ τοῦ πτεροῦ ληφθῇ γεγονότερον βοῶν, ἀλλ' ὅπωςδὴποτε ἔτρεφον καὶ ἀμυδράν τινα ἐλπίδα περὶ βελτιώσεως αὐτοῦ σὺν τῷ χρόνῳ προϊόντι ἢ τοῦλάχιστον ἐπίστευον, ὅτι δὲν ἤθελε ποτε φθάσῃ μέχρι τῆς κοπρολογίας (sic) αἰδούμενος καὶ τὸ κοινόν. Δυστυχῶς ἐπλανώμην· κεκλίσται καὶ πάλην ὁ πύθος τοῦ ὕβρεολογίου! Ἀλλὰ περὶ τούτου οὐδὲν ἐμοὶ μέλει, διότι ὑπὸ τῶν τοιούτων οὐδαμῶς τὰ ὦτα γαργαλίζομαι, μελέτω δ' ὁμως τῷ ἀμοιβαίῳ θαυμασμῷ, ὅστις ὑπὸ παντὶ λίθῳ δίκην σκορπίου εὐδαι καὶ ὅστις ἐκάστοτε μερμηρίζει κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν τὸ:

πῇ παρέβην, τί δ' ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη;

παρωδῶν τοῦ χροσσοῦ λογίου τοῦ ποιητοῦ τὴν ἔννοιαν ἀπὸ τῆς ἀρετῆς εἰς τὴν κακίαν!

Ἀντεπεξῆλθε δὲ ὁ δύστηνος οὗτος ἄνθρωπος ὡς δῆθεν ἐπικριτῆς μου παχύτατον μὲν ὀγκωθεῖς, κρακτικώτατα δὲ μάλιστα ὡς βάτραχος καὶ ζῶν καὶ βαρβαρώτερον θρακίας χελιδόνος τερεττίζων καὶ παραληρῶν ὡς τις μαινόμενος, ἄθλιος ἄθλια ἐξυφαίνων ἀμβλωθριδία, συγκλώθων τὰ ἀσύγκλωστα καὶ προφανέστατα τὰ γεγονότα παραχαράσσων, καθόλου δ' εἶπεῖν τὰ πάντα συμφορόμενος καὶ ἀληθῆς διανοίγων χάος.

Πρὸς τοιοῦτον διαστροφέα τῶν πραγμάτων καὶ κακίστης πίστεως ἄνθρωπον οὐδὲν ἔπρεπε νὰ παράσχῃ φιλήκοον οὐς καὶ οὐδεμίαν προσοχὴν, ἂν μὴ ἔτι δυστυχῶς ἡ πείρα ἐδίδασκεν, ὅτι ἡ σιωπὴ παρ' ἡμῖν ἀκόμη χρησιμεύει ἐστὶν ὅτε τοῖς ἐναντίοις ὡς ὀπλὸν διαβολῆς.

Ἐνθεν μὲν λοιπὸν ὑπὸ τοιαύτης ἀνάγκης, ἐνθεν δὲ χάριν τῶν φροντιζόντων περὶ τῆς ἀληθείας τῶν πραγμάτων ἀναλυτικώτερον ποιοῦμαι σήμερον ἐνταῦθα τὸν λόγον καὶ τὸν ἔλεγχον περὶ τῶν ἐπιστημονικῶν ζητημάτων, περὶ ὧν σφοδραὶ ἐγένοντο συζητήσεις ἀπὸ τοῦ ἔτους 1883 — 1887, πιστοτάτας δέ, ἀληθεστάτας, πραγματικωτάτας καὶ γνησιωτάτας μετὰ τινων νέων προσθηκῶν παρατίθεται τὰς πηγάς, ὡς πάντοτε καὶ μέχρι τοῦδε ἔπραξα, ὡς ἐφόλκιον δ' ἐν τέλει καὶ τὴν ἐντεῦθεν προκύπτουσαν ὀριστικὴν τούτων λύσιν ἐπισυνάπτω.

ΖΗΤΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ

Η ΜΕΜΒΡΑΝΑ ΤΟΥ SCHWANN ΕΝ Τῷ ΝΩΤΙΑΙῷ ΜΥΕΛῶ

Ἐν τῇ τρίτῃ συνεδριᾷ τῆς πρώτης Συνόδου τῶν Ἑλλήνων ἱατρῶν, γενομένη τῇ 7 Ἀπριλίου τοῦ 1882, ἀνακοινοῦμενος τοῖς συναδέλφοις τινὰ περὶ τῆς ὕφους τοῦ ἀξονικοῦ κυλίνδρου τῶν νεύρων ἐμνημόνευσα καὶ τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann ἐν τῷ νωτιαίῳ μυελῷ ἀπαρτώσεως, τοῦλάχιστον κατὰ τινας συγγραφεῖς, ὅπερ κατὰ φυσικὸν λόγον ὑπελάμβανον ὡς γνωστόν, καὶ προσέθηκα, ὅτι «οἱ πυρῆνες τῆς μεμβράνης ταύτης εἰς μεγαλειτέρας μάλιστα ἵνας τοῦ νωτιαίου μυελοῦ δὲν ἀποτελοῦσι μίαν σειρὰν, ἀλλὰ καὶ δευτέραν». (1)

(1) Πρακτικὰ τῆς ἐν Ἀθήναις Συνόδου τῶν Ἑλλήνων ἱατρῶν 1882. Ἀθήνησι 1883.

Ἀπέδειξα δὲ τῷ 1884 καὶ τῷ 1887 ὡς τέλειον γεγονός, ὅτι ἡ μεμβράνα τῶν νευρικῶν ἰνῶν συζητεῖται, ἂν ὑπάρχῃ ἐν τῷ νωτιαίῳ μυελῷ καὶ ἐν γένει ἐν τῷ κεντρικῷ νευρικῷ συστήματι. ἐπὶ ἓνα ὁλόκληρον αἰῶνα, ἤτοι ἀπὸ τοῦ 1787 — 1887, ἀκριβέστερον δὲ ἀπὸ τοῦ Schwann καὶ ἰδίως ἀπὸ τοῦ Henle (1841) καὶ ὅτι οἱ μὲν παραδέχονται, οἱ δὲ ἀρνοῦνται αὐτήν. (1) Μάρτυρας δὲ πρὸς ὑποστήριξιν τῆς γνώμης μου ταύτης, στηριζομένης ἐπὶ μακροχρονίου ἐργασίας, ἐπηγαγόμεναι προγενεστέρους τε καὶ ἐπιγενεστέρους μετὰ κρίσεων ἐναντιοφρονούντων συγγραφέων, περὶ ὧν παραπέμπω τὸν ἐνδιαφερόμενον εἰς τὰς σημειωθείσας διατριβάς μου, τοὺς ἐξῆς:

STILLING 1856

Μετάφρασις

«Κατὰ τὰς περαιτέρω ἐρεύνας μου παραδέχομαι τὴν ὑπαρξὴν τῆς οὕτω καλουμένης μεμβράνης καὶ ἐν αὐταῖς ἐτι ταῖς λεπτοτάταις πρωτοθέτοις νευρικαῖς ἰσὶ (τοῦ νωτιαίου μυελοῦ)».

Κείμενον

«Nach meinen übrigen Untersuchungen muss ich die Existenz der sogenannten Scheide oder Hülle selbst bei den allerfeinsten Primitiv — Nervenfasern (des Rückenmarks) annehmen» (2).

REISSNER 1860

Μετάφρασις

«Αἱ περιφερικαὶ ἴνες συμφωνοῦσιν ἐν τινι προγενεστέρῳ βαθμίδι ἀνα-

σ. 212 — 230. Καὶ ἐμὰ Μελετήματα Ἱστολογικὰ Τευχ. Β'. ἐν Ἀθήναις 1882, σ. 67, καὶ Le premier Congrès de Medecins Grecs etc. Compte rendu sommaire des séances etc. par le docteur Stekoulis. Constantinople 1883, σ. 96 — 98.

(1) Ἀπάντησις ἐμὴ εἰς τὴν ἐν «Γαληνῷ» ἐπίκρισιν P. Νικολαΐδου ὅσον παραρτήματος τῷ ἀριθ. 6 τοῦ «Γαληνοῦ» (1884) ἐπισυνημμένη, σ. 2 - 9, καὶ «Ἀκρόπολις» τοῦ 1887, ἀριθ. 1776. «Ὁ Ἐλεγχος τοῦ P. Νικολαΐδου καὶ ὁ ἀστερίσκος τοῦ ἀμοιβαίου θαυμασμοῦ».

(2) Ueber den Bau der Nervenprimitivfaser und der Nervenzelle etc. Frankfurt. a. M. 1856, σ. 13.

πτύξεως πληρέστατα πρὸς τὰς ἴνας τοῦ τέλεον ἀνεπτυγμένου νωτιαίου μυελοῦ, ἡ δὲ διαφορὰ, ἥτις ἐπέρχεται βραδύτερον, καθ' ἣν ἐν μὲν τῇ μιᾷ περιπτώσει ἀποχωρίζεται ἐκ τῆς συνεκτικῆς οὐσίας αὐτοτελὲς μεμβράνα, ἥς ἕνεκα καὶ ἡ ἀπομόνωσις τῆς ἰνὸς ἀποβαίνει εὐχερής, ἐν δὲ τῇ ἐτέρᾳ ἡ περαιτέρω αὕτη ἀνάπτυξις ὑπολείπεται, ἐξηγεῖται προδήλως ἐκ τούτου κατ' ἐμέ, ὅτι ὑπάρχουσι διάφοροι βαθμίδες μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἀνατομικῆς φυῆς. *Ἐὰν τε ἡ μεμβράνα τῶν νευρικῶν ἰνῶν καθίσταται αὐτοτελής, ἐὰν τε μὴ, εἴτε πάντοτε μία διαδοχικὴ μορφή».*

Κείμενον

«Auf einer früheren Entwicklungsstufe stimmen mithin die peripherischen Fasern mit den Fasern des völlig ausgebildeten Rückenmarkes ganz überein; wenn nun auch später dadurch eine Differenz eintritt, dass in dem einen Fall dem Bindegewebe sich eine selbstständige Scheide sondert, welche die Isolirbarkeit der Faser bedingt, in dem anderen diese weitere Entwicklung unterbleibt, so kann ich darin eben weiter nichts sehen, als verschiedene Entwicklungsstufen einer und derselben Anlage. Mag die Umbüllung der Nervenfasern selbstständig werden oder unselbstständig bleiben, sie ist immer nur ein accessorisches Gebilde» (1)....

J. GERLACH 1860

Μετάφρασις

«Οἱ νευρικοὶ σωλῆνες (=νευρικαὶ ἴνες) τῆς λευκῆς οὐσίας (τοῦ νωτιαίου μυελοῦ), καθὼς καὶ πᾶσαι αἱ ἴνες τοῦ κεντρικοῦ νευρικοῦ συστήματος *κέκτῃται* λίαν λεπτὰς μεμβράνας».

Κείμενον

«Die Nervenröhren der weissen Substanz besitzen, wie alle
(1) Reichert-Du Bois-Reymond's Archiv. f. Anatomie, Physiologie etc. Jahrgang 1860 Hft. V. σ. 573.

Fasern des centralen Nervensystems sehr feine Scheiden» (1).

L. MAUTHNER 1860

Μετάφρασις

« Ἡ μεμβράνα τῶν νευρικῶν ἰνῶν, ἥτις εὐρίσκεται ἐν πάσαις καὶ ταῖς ἰσὶ τοῦ κεντρικοῦ ὀργάνου, εἶνε ὑμὴν εἴτε ἀκατασκεύαστος, εἴτε σύνθετος ἐκ λεπτοτάτων ἰνῶν συνεκτικοῦ ἰστοῦ ».

Κείμενον

« Die Hülle der Nervenfasern, welche sich bei allen, auch den Fasern des Centralorgans, ist entweder eine structurlose, oder eine aus feinsten Bindegewebsfasern zusammengesetzte Membran » (2).

J. GERLACH 1872

Μετάφρασις

« Τὴν μεμβράναν τοῦ Schwann τὴν ὑπάρχουσαν ἐν ταῖς μυελοφόροις νευρικαῖς ἰσὶ τοῦ περιφερικοῦ νευρικοῦ συστήματος ἀπαρνοῦνται ἐκ τῶν ἰνῶν τῶν κεντρικῶν ὀργάνων. Καὶ ναὶ μὲν εἰς μεμονωμένας νευρικὰς ἰνας τῆς λευκῆς καὶ τῆς φαιᾶς οὐσίας δὲν δυνάμεθα νὰ ἴδωμεν ταύτην, ἀλλ' οὐχ ἥττον ἡ ζήτησις αὐτῆς εἶνε ἐτι δυνατὴ καὶ αἴτιον τῆς μὴ παραστάσεώς της ἐν μεμονωμένοις παρασκευάσμασιν εἶνε ἡ στενὴ αὐτῆς σύνδεσις μετὰ τῆς νευρογλοιώδους οὐσίας. Εἰς τοῦτο προαγόμεθα ἐκ τούτου, ὅτι ἐν ὀρίζοντεῖσι τομαῖς τῆς λευκῆς οὐσίας τὰ ὅρια μεταξὺ τῆς μυελώδους μεμβράνης καὶ τῆς νευρογλοιώδους οὐσίας ὑποδηλοῦνται διὰ μιᾶς ὀξείας γραμμῆς, ἣν δυνά-

(1) Handb. d. allg. und speciel. Gewebelehre 6te ἐκδ. Wien 1860. σ. 445: Weisse Substanz des Rückenmarks.

(2) Sitzungsberichte der math.-Naturwissensch. Classe d. K. Académie d. Wissenschaften. Bd. 39. Wien. 1860 σ 588.

μεθὰ νὰ θεωρήσωμεν ὡς τὴν ἔκφρασιν τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann· ἔπειτα ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι ἡ μεμβράνα τοῦ Schwann ἀνήκει προδήλως εἰς τὸν ἑλαστικὸν ἰστόν, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῶν χημικῶν ἀντιδράσεων, ἐγὼ δὲ ἀπέδειξα ἐν τῇ συνεκτικῇ οὐσίᾳ λεπτὰς ἑλαστικὰς ἴνας, ἃς δυνάμεθα νὰ παρακολουθήσωμεν μέχρις ἀκριβῶς τῶν ὁρίων τῆς μυελώδους μεμβράνης, ἔνθα πολλάκις τελευτῶσιν ὀξείως τεμνόμεναι, ὡς ἔστιν ἰδεῖν εὖ καὶ καλῶς ἐν λεπταῖς τομαῖς καθέτοις καὶ εὐχερῶς πιεζομέναις. Ἐπειδὴ δὲ συνέχειά τις τῶν ἑλαστικῶν ἰνῶν μετὰ τῆς μυελώδους μεμβράνης δὲν δύναται νὰ ὑποτεθῇ ἕνεκα τῆς διαφορᾶς τῆς χημικῆς συστάσεως ἀμφοτέρων τῶν ἰστῶν, προδηλότατον, ὅτι ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ αἱ ἑλαστικαὶ ἴνες συνέχονται μετὰ τῆς ὁμοίως ἑλαστικῆς καὶ τῇ συνεκτικῇ οὐσίᾳ συγκεκολλημένης μεμβράνης τοῦ Schwann».

Κείμενον

«Die an den markhaltigen peripherischen Nervenfasern vorhandene Schwann'sche Scheide wird den Fasern der Centralorgane abgesprochen. In der That ist an isolirten Nervenfasern der weissen und grauen Substanz von dieser Scheide Nichts zu sehen. Es läge aber immer noch in dem Bereiche der Möglichkeit, dass dieselbe nicht gänzlich fehle, aber deshalb an Isolationspräparaten nicht zur Darstellung gebracht werden könne, weil sie innig mit der Neuroglia verwachsen sei. Für diese Auffassung ist der Umstand verlockend, dass an Querschnitten der weissen Substanz die Grenze zwischen Markscheide und Neuroglia durch eine scharfe Linie, die man als den Ausdruck der Schwann'schen Scheide nehmen könnte, angedeutet ist. Ferner scheint dafür die Thatsache zu sprechen, dass die Schwann'sche Scheide nach ihren microchemischen Reactionen entschieden dem elastischen Gewebe angehört, die von mir in der Neurologia nachgewiesenen feinen elastischen Fasern sich aber bis hart an die Grenze der Markscheide verfolgen lassen und hier wie man namentlich gut an feinen leicht comprimierten Längsschnitten sehen kann oft

scharf abgeschnitten endigen. Da an eine Continuität der elastischen Fasern mit der Markscheide schon wegen der Differenzen in der chemischen Constitution beider Gewebe nicht gedacht werden kann, liegt der Gedanke ausserordentlich nahe, dass hier die elastischen Fasern mit der gleichfalls elastischen und mit der Neuroglia verwachsenen Schwann'sche Scheide zusammen fliessen » (1).

C. ECKHARDT 1879

Μετάφρασις

« Αἱ ἵνες (αἱ νευρिकाὶ) εἶνε διαφορωτάτου μεγέθους, δὲν δεικνύουσι δ' ἡμῖν πρωτόθετον μεμβράναν μετὰ τῆς αὐτῆς ἀσφαλείας, μεθ' ἧς αἱ περιφερικαὶ ἵνες, διὰ τοῦτο καὶ συνήθως τὴν ἀρνοῦνται ».

Κείμενον

« Die Fasern sind von ausserordentlich verschiedener Grösse, lassen eine Primitivscheide mit der Sicherheit wie die peripherischen Nervenfasern nicht erkennen, wesshalb man sie ihnen gewöhnlich abspricht » (1).

S. STRICKER 1883

Μετάφρασις

« Διὰ περαιτέρω σπουδῆς καθέτων καὶ ὀριζοντιῶν τομῶν (τοῦ ἐγκεφάλου κυνός) ἐπορίσθην, ὅτι οἱ ἐξοιδαίνοντες ἀξονικοὶ κύλινδροι φθάνουσι μέχρι τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann, ἀλλὰ πρὸς τούτοις

(1) Handb. d. Lehre von den Geweben d. Menschen und d. Thiere von S. Stricker Bd. II Leipzig 1872 σ. 672.

(1) Handb. d. Physiologie des Nervensystems II. Bd. II. Theil. Physiologie des Rückenmarks und Gehirns etc. herausg. von L. Hermann. Leipzig 1879. σ. 5.

καὶ ὅτι ἡ μεμβράνα παχύνεται, οἱ δὲ πυρῆνες αὐτῆς πολλαπλασιάζονται».

καὶ περαιτέρω :

« Ἐν τῇ λευκῇ οὐσίᾳ τοῦ κεντρικοῦ νευρικοῦ συστήματος δὲν κατάρθωσα ἕως τώρα ἢν' ἀκριβώσω τὴν σύντηξιν τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann μετὰ τοῦ ἐμπεριεχομένου αὐτῆς, εἰ καὶ ἐκ μιᾶς τελευταίας φάσεως τοῦ φαινομένου, ἣν ἐσπούδασα ἐπὶ ὀριζοντείων τομῶν, οὐδεμία σχεδὸν ἀμφιβολία ὑπολείπεται».

Κείμενον

« Ein weiteres Studium von Quer- und Längsschnitten (des Hundehirns) hat ergeben, dass die geschwellten Axencylinder bis an die Schwann'sche Scheide reichen, dass aber auch die Scheide verdickt und ihre Kerne vermehrt werden».

καὶ περαιτέρω :

« An der weissen Substanz des centralen Nervensystems gelang es mir bisher nicht das Verschmelzen der Schwannschen Scheide mit ihrem Inhalte zu erkennen, wenngleich eine Endphase des Processes, die ich auf Querschnitten der Stabkranzfaserung studirt habe, hierüber kaum mehr einen Zweifel zulässt » (1).

C. HEITZMANN 1883

Μετάφρασις

« Ἐκάστη νευρική ἴς (τῆς λευκῆς οὐσίας τοῦ νωτιαίου μυελοῦ) περιβάλλεται ὑπὸ λεπτῆς ἐξωτερικῆς μεμβράνης, τῆς μεμβράνης τῆς μυελίνης ἥτοι τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann, ἥτις φέρει ἀτρακτοειδῆ κύτταρα. Προηγούμενοι παρατηρηταὶ ἀπηρνήθησαν τὴν ὑπαρξίν τῆς μεμβράνης, ἀλλ' ὁ Gerlach ἀπεφάνετο ὑπὲρ τῆς ὑπάρξεώς της, παρατήρῳ δὲ καὶ ἐγὼ ταύτην ὡς σαφεστάτην.

(1) Vorlesungen über Allg. u. Experimentel. Pathologie. Wien. 1883, σ. 592—593.

Κείμενον

«Iede Nervenfaser ist von einer zarten äusseren Hülle der Markscheide oder Schwann'schen Scheide umgeben, welche... spindelförmige Kerne trägt. Frühere Beobachter läugneten das Dasein dieser Scheide, aber schon Gerlach hat ihre Anwesenheit erschlossen, und ich behaupte dieselbe auf das bestimmteste »(1).

SCHENK 1885

Μετάφρασις

«Μόνον αἱ νευρिकाὶ ἴνες τοῦ κεντρικοῦ νευρικοῦ συστήματος στεροῦνται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ . . . τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann».

Κείμενον

«Nur die Nervenfasern des Centralnervensystems entbehren zumeist . . . der Schwann'schen Scheide» (2).

Ο ΑΥΤΟΣ

Μετάφρασις

«Ἡ μεμβράνα τοῦ Schwann λείπει ἐκ τῶν νευρικῶν τούτων ἰνῶν, τὸ ὁποῖον διαφιλορικεῖται ὑπὸ τοῦ Gerlach.

Κείμενον

«Die Schwann'sche Scheide fehlt diesen Nervenfasern, was von Gerlach in Abrede gestellt wird» (3).

(1) Microscopische Morphologie des Thierkörpers etc. Wien 1883. σ. 304
ἐν δὲ σ. 302 εἰκονίζεται καὶ σ/ῆμα fig. 124.

(2) Grundriss d. normalen Histologie etc. 1885 σ. 75.

(3) Αὐτόθι σ. 238.

HANS GIERKE 1885

Μετάφρασις

Αἱ νευρिकाὶ ἴνες περιβάλλονται ὑπὸ λίαν ἰδιορρύθμων μεμβρανῶν, σχηματιζομένων δικτυωτῶς ἐκ τῶν στοιχείων τῆς ἐρειστικῆς οὐσίας».

Κείμενον

«Die Nervenfasern sind von sehr eigenthümlichen, netzförmig aus den Elementen der Stützsubstanz gewebten Scheiden eingehüllt» (1).

Ἄλλοι Ἱστολόγοι καὶ Φυσιολόγοι ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης μέχρι τῆς σήμερον 1856-1887 ἀπαρνοῦνται τὴν ὑπαρξιν τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann ἐν τῷ νωτιαίῳ μυελῷ καὶ ἐν γένει ἐν τῷ νευρικῷ συστήματι.

ΚΡΙΤΙΚΑ ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ ΑΜΒΛΟΘΡΙΑΣ

(1) Ὁ P. Νικολαΐδης ὑφηγητὴς ἐν τῷ Ἑθνικῷ Πανεπιστημίῳ ἤρξατο τοῦ σεμνοῦ τῆς ἐπικρίσεως ἔργου ἐν ἔτει 1883 («Γαληνός» ἔτ. ε'. 1883 ἀριθ. 45-48 καὶ 51-53), ὅπερ καὶ ἐν ἰδίῳ τεύχει ἐξέδωκε τῷ 1884 ἐπιγραφομένῳ «Ἐπὶ κριταὶς τοῦ Δημητρίου Χασιώτου προδρόμου ἀνακοινώσεως περὶ τῆς ὑφῆς τοῦ ἀξονικοῦ κυλίνδρου τῶν νέρων. Ἐν Ἀθήναις 1884». Ἐν αὐτῷ (σ. 7) περὶ τοῦ προκειμένου ζητήματος τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann ἐν τῷ νωτιαίῳ μυελῷ λέγει τάδε :

«Πρώτην ἤδη φοράν μανθάνομεν ἐκ τῆς προδρόμου ἀνακοινώσεως τοῦ Χασιώτου, ὅτι ἐν τῷ νωτιαίῳ μυελῷ ὑπάρχουσι νευρικαὶ ἴνες μὲ μεμβράναν τοῦ Schwann, ἥς τὴν ὑπαρξιν θεωρεῖ γνωστήν. Ὅτι τοῦτο δὲν εἶναι ἀληθές, γνωστὸν καὶ τοῖς στοιχειωδέσταταις γνώσεσι τῆς Ἱστολογίας ἔχουσι».

Παρατίθεται δὲ καὶ κείμενα Ἱστολόγων, καθ' ἃ ἅπαντες οἱ ἱστολόγοι καὶ φυσιολόγοι εἶνε σύμφωνοι, ὅτι μεμβράναν τοῦ Schwann δὲν ἔχουσιν αἱ νευρικαὶ ἴνες τοῦ νωτιαίου μυελοῦ (σ. 7-8 καὶ σ. 27-29).

Ἐν ἑτέρᾳ αὐτοῦ διατριβῇ ἐκδοθείσῃ κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος 1884 καὶ ἐπιγραφομένη «Σχε-

(1) Archiv. f. Microscop. Anatomie von v. La Walette St. George und W. Waldeyer. Τόμ. 25. Τεύχ. 4. 1885. «Die Stützsubstanz des Centralnervensystems» σ. 537. Πρῶλ. Jahresbericht über die Leist und Fortschritte d. gesammten Medicin XX. Jahrg. Bd. I. Abtheil I. Berlin 1886 σ. 60.

τικά εις τὴν ἐπὶ κρίσιν τῆς Δημητρίου Χασιώτου προδρόμου ἀνακοινώσεως περὶ τῆς ὕψους τοῦ ἀξονικοῦ κυλίνδρου τῶν νευρῶν» κρίνει (σ. 14) ὡδε:

« Ἀπέδειξα, ὅτι ἀπὸ τοῦ 1860 καὶ ἐξῆς ἅπαντες οἱ ἱστολόγοι συμφωνοῦσιν, ὅτι μεμβράνα τοῦ Schwann δὲν ὑπάρχει ἐν ταῖς ἰσὶ τοῦ νωτιαίου μυελοῦ, διότι οὐδέποτε κατάρθωσαν νὰ ἴδωσιν αὐτὴν εἰς μεμονωμένας νευρικές ἵνας. Περὶ τούτου δὲ συμφωνοῦσι καὶ ὁ Gerlach καὶ ὁ Eckhardt, περὶ ὧν ὁμοῦς ὁ Χασιώτης ἐν σ. 28 τῆς « Ἀπαντήσεως » τοῦ ψευδόμενου λέγει, ὅτι ρητῶς εἶπον ὁ μὲν τῷ 1872, ὁ δὲ τῷ 1879, ὅτι ὑπάρχει μεμβράνα τοῦ Schwann ἐν ταῖς ἰσὶ τοῦ κεντρικοῦ νευρικοῦ συστήματος. Τὴν μικρὰν δὲ ἀμφιβόλλαν, ἣτις ἠδύνατο νὰ μείνῃ, ὅτι δυνατόν νὰ ὑπάρχῃ ἐν τούτοις μεμβράνα τοῦ Schwann ἐν ταῖς ἰσὶ τοῦ κεντρικοῦ συστήματος καὶ ὅτι διὰ τοῦτο ἴσως δὲν εὐρίσκειν εἰς μεμονωμένας ἵνας, διότι συνδέεται ἴσως στενωτάτα μετὰ τῆς νευρογλοίας, ὥστε δὲν ἀποχωρίζεται αὐτῆς, διεσκέδασεν ὁ Ranvier κατὰ τὰ τέλη τοῦ 1882 ἀνακοινώσας εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν Παρισίων, ὅτι παρατήρησεν, ὅτι αἱ ἵνες τῶν νωτιαίων ριζῶν κατὰ τὴν μετάδασιν εἰς τὸν νωτιαῖον μυελὸν ἀποβάλλουσι τὴν μεμβράναν τοῦ Schwann καὶ ὅτι αὕτη μεταβαίνει εἰς τὸ νευρογλοιαῖδες περίβλημα, ὅπερ περιβάλλει τὸν νωτιαῖον μυελὸν καὶ ὅτι ἐπομένως ἐντὸς τοῦ νωτιαίου μυελοῦ μεμβράνα τοῦ Schwann δὲν ὑπάρχει » εἰς τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα καταλήγει καὶ ὁ διὰ τῶν νωτιαίων μεθόδων τὴν πορείαν τῶν ἰνῶν ἐν τῇ παρεγκεφαλίδι ἐξετάσας Brevori κατὰ τὰ τέλη τοῦ . . . 1883 ».

Ἐν ἑτέρᾳ αὐτοῦ διατριβῇ ἐκδόθεισῃ τῷ 1887 καὶ ἐπιγραφομένη « Ὁ ἑλεγχος τῆς ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Ἑλλήνων ἱατρῶν συνεδρίου ἀναγνωσθείσης προδρόμου ἀνακοινώσεως τοῦ Δ. Χασιώτου περὶ τῆς ὕψους τῶν νευρῶν » λέγει (σ. 3):

« Μεμβράνα . . . τοῦ Schwann δὲν ὑπάρχει ἐν ταῖς ἰσὶ τοῦ νωτιαίου μυελοῦ » καὶ ἐπάγεται περὶ τούτου συγγραφεῖς (σ. 4-7) καὶ σημειοί:

« Μεμβράνα τοῦ Schwann λοιπὸν ἐν ταῖς ἰσὶ τοῦ κεντρικοῦ νευρικοῦ συστήματος δὲν ὑπάρχει . . . σήμερον οἱ ἱστολόγοι ὁμοφώνως . . . ἀποφαίνονται, ὅτι δὲν ὑπάρχει ταυτὴ μεμβράνη ἐπὶ τῶν εἰρημένων ἰνῶν ».

Καὶ ἐν τῇ τελευταίᾳ αὐτοῦ διατριβῇ τῇ δημοσιευθείσῃ ἐν τῇ « Ἀκροπόλει » τοῦ 1887 ἀριθ. 1783 τῇ 5 Μαΐου καὶ ἐπιγραφομένη « Καὶ παραχαράκτης ὁ Δ. Χασιώτης » κηρύσσεται τάδε:

« Ὡς πρὸς τὴν μεμβράναν τοῦ Schwann ὁ Χασιώτης παρεχάραξε . . . τὰ τοῦ Gerlach . . . ὁ Gerlach δὲν ἔγραψε μετὰ τὸν Χασιώτην ἥτοι μετὰ τὸ 1882, ἀλλ' ἐνδεκαετίαν ὀλην πρὶ αὐτοῦ ἥτοι τῷ 1872 (ἐν τῷ μεγάλῳ Ἑγχειρίδι τῆς ἱστολογίας ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ Stricker ἐκδόθεισης τομ. Β'. σ. 672) δὲν ἀποδέχεται δὲ διαρρηθῆναι, ὅτι ὑπάρχει μεμβράνα τοῦ Schwann, ἀλλ' ἀμφισβητεῖ τὴν ἔλλειψιν αὐτῆς ἀποδεχόμενος τὸ δυνατόν τῆς ὑπάρξεως αὐτῆς . . . Μετὰ δὲ τὸ 1872 ἥτοι ἐπὶ ἐνδεκαετίαν ὀλην οὐδὲν περὶ αὐτῆς ἔγραψεν. Ἀξίον δὲ παρατηρήσεως εἶναι, ὅτι ὁ Χασιώτης προτιθέμενος νὰ ἐξαπατήσῃ καὶ αὐθις δὲν παραπέμπει εἰς αὐτὸ τὸ σύγγραμμα τοῦ Gerlach . . . διότι οὕτω θὰ ἀπεδεικνύετο, ὅτι ὁ Gerlach ἔγραψεν οὐχὶ νῦν, ἥτοι μετὰ τὸ ἔτος 1882, ὅτε ἔγραψε τὰ ἑαυτοῦ τερατολογήματα ὁ Χασιώτης, ἀλλὰ τῷ ἔτει 1872 . . . παραπέμπει δὲ ὁ Χασιώτης εἰς τὸ σύγγραμμα τοῦ Schenk, ὅστις λέγει ὅτι μεμβράνα τοῦ Schwann δὲν ὑπάρχει ἐν ταῖς ἰσὶ τοῦ νωτιαίου μυελοῦ, μνημονεύει καὶ τὸν Gerlach τὸ δυνατόν τῆς ὑπάρξεως αὐτῆς ὑποστηρίζοντα, ἀλλὰ μὴ ἀποδείξαντα αὐτήν. Τὸ προκείμενον δὲ σύγγραμμα τοῦ Schenk ἐδημοσιεύθη ἐν ἔτει 1885 ».

καὶ περαιτέρω:

« Ὁ Χασιώτης παρεχάραξε τὰ τοῦ Schenk . . . « τρία ἔτη μετ' αὐτόν, λέγει ὁ

Χασιώτης, ὁ ἐν Βιέννῃ καθηγητὴς Schenk ἀποδέχεται τὴν ὑπαρξίν τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann, παρατιθέμενος δὲ ὁ Χασιώτης τὸ κείμενον τοῦ Schenk (ἴδε ἀνωτέρω) μεταφράζει τὸ zumeist ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ· ὅτι δὲ τὸ zumeist σημαίνει οὐχὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ὡς διατείνεται ὁ Χασιώτης, ἀλλὰ «κατ' ἐξοχὴν κυρίως, πρὸ πάντων» τοῦτο συνάγεται ἐξ αὐτοῦ τοῦ συγγράμματος τοῦ Schenk, ἐν ᾧ ἐν σ. 238 τοῦ λόγου ὄντος περὶ τῶν προκειμένων ἰσῶν τοῦ νωτιαίου μυελοῦ λέγει ρητῶς . . . «ἡ μεμβράνα τοῦ Schwann ἐλλείπει ἐν ταῖς ἰσὶ τῶν κεντρικῶν ὀργάνων». Ἐνταῦθα ὁ Schenk ἔχει τὸ fehlt ἄνευ ἐπιρρήματος . . . λέγει δὲ τοῦτο ἐν σ. 238 μετὰ τὴν σ. 75, ἐνθα ἔχει τὸ ἐπίρρημα zumeist . . . ὁ ἐνδοιάζων ἄρα περὶ τῆς σημασίας τοῦ zumeist τοῦ ἐν σ. 75 ὀφείλει νὰ προσφύγῃ καὶ εἰς τὴν σ. 238, ἐν ᾗ ἐπιλύεται πᾶσα ἀπορία . . . κτλ. κτλ.

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ

Ὁ ἀναγινώσκων κατὰ χρονολογικὴν τάξιν τὴν δῆθεν ἐπικρίσιν τοῦ κομψοῦ Νικολαίδου ραδίως πείθεται ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων α') ὅτι ὁ αὐθάδης οὗτος ὑφηγητὴς εἶνε ἀμαθέστατος, διότι λέγει ἀπροκαλύπτως καὶ πομπωδῶς, ὅτι πρῶτην ἤδη φοράν *μανθάνομεν* ἐκ τοῦ Χασιώτου, ὅτι ἐν τῷ νωτιαίῳ μυελῷ ὑπάρχουσι νευρικοὶ διες μὲ μεμβράνας τοῦ Schwann, ἧς τὴν ὑπαρξίν θεωρεῖ γνωστήν. Ποίαν λοιπὸν κρίσιν ἡδύνατό τις νὰ περιμένῃ παρ' ἐνὸς τοιοῦτου ἀνθρώπου, εἰμὴ ληρήματα παράχorda, ἄμουσα καὶ ἀσύμφυλα; Πρῶτην φοράν μανθάνει, λέγει, καὶ ἀφοῦ πρῶτην φοράν μανθάνῃ τὰ στοιχεῖα, ἀναγινώσκει ἔπειτα ἐγχειρίδια, κρίνει ἀκριτῶτατα, γράφει καὶ λέγει ὅ,τι κεν ἐπ' ἀκαιρίμαν γλῶσσαν ἔπος ἔλθῃ! οὐδὲν φυσικώτερον. Παρατίθεται δὲ καὶ κείμενα Ἱστολόγων καὶ Φυσιολόγων καθ' ἃ πάντες δῆθεν οὗτοι εἶνε σύμφωνοι, ὅτι μεμβράναν τοῦ Schwann δὲν ἔχουσιν αἱ νευρικοὶ ἴνες τοῦ νωτιαίου μυελοῦ, δηλ. παρέθετο γνώμας ἐναντιοφρονούντων, ἃς μόνας κατὰ τύχην ἀπήντησεν. Ἄλλ' ἐκεῖνο μόνον συμβουλεύω αὐτῷ τῷ τλήμονι, ἵνα ἀνατυπώσῃ εἰς δευτέραν ἐκδοσιν τὴν πρῶτην ἐπικρίσιν του καὶ διορθώσῃ τὸ *μανθάνομεν* εἰς *μανθάνω* ἐγὼ ὁ Ρήγας Νικολαΐδης, διότι αὐτὸς μόνον ἔμαθε πρῶτην ἤδη φοράν, οἱ ἄλλοι ἐγίνωσκον πρὸ πολλοῦ.

Ἐγὼ μετὰ τὴν ἐπικρίσιν του ἐκείνην τῷ ἀπέδειξα, ὅτι τὸ πρῶτην ἤδη φοράν εἶνε ἴσον ἐνενήκοντα καὶ ἐξ ἄριθ. 96 ἔτεσι, τώρα δὲ προστίθεμεν καὶ τὰ ἐκ τοῦ χρόνου ἐκείνου τέσσαρα ἄλλα ἔτη καὶ γίνεται ἴσον ἐπὶ αἰῶνι (1787—1887), ἀφ' ὅτου γίνεται λόγος περὶ μεμβρά-

νης ἐν γένει τῶν νευρικῶν ἰνῶν, ἰδίως δὲ ἀπὸ τοῦ Henle (1841) περὶ τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann (1839) ἐν ταῖς νευρिकाῖς ἰσὶ τοῦ κεντρικοῦ συστήματος (1).

Ἰδὼν δ' ὁ σχετικώτατος οὗτος, ὅτι ἐν οἴκτρῳ διετέλει ἀγνοίᾳ τῶν πραγμάτων καὶ ὅτι τούτου ἕνεκα ἀπέτυχε καθ' ὀλοκληρίαν, ἔγραψε καὶ πάλιν ἐν δευτέρᾳ διατριβῇ (2) ὅτι ἀπέδειξε, ὅτι ἀπὸ τοῦ 1860 καὶ ἐξῆς ἅπαντες οἱ ἱστολόγοι συμφωνοῦσιν, ὅτι μεμβράνα τοῦ Schwann δὲν ὑπάρχει ἐν ταῖς ἰσὶ τοῦ νωτιαίου μυελοῦ!

β') Ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς ἀπαντήσεώς του ταύτης ἀμαθέστατος ἄμα καὶ κακῆς πίστεως ἄνθρωπος. Καὶ ἀμαθέστατος μὲν, διότι εἰσέτι ἐξακολουθεῖ δυσμαθῶς ἔχων, καὶ ἀφοῦ τῷ ἔδειξα πάσας σχεδὸν τὰς πηγὰς μέχρι τοῦ νῦν, καθ' ἃς, ὡς ἐκ τῶν ἀνωτέρω παρατεθειμένων κειμένων ἐγένετο κατὰδηλον, ὑπῆρξαν ἱστολόγοι καὶ μάλιστα ἐκ τῶν ἐπιφανεστέρων, οἵτινες παρὰδέχονται τὴν μεμβράναν τοῦ Schwann ἐν τῷ νωτιαίῳ μυελῷ.

Τί δὲ οὗτος περαιτέρω διῃσχυρίζεται; ὅτι «περὶ τούτων συμφωνοῦσιν καὶ ὁ Gerlach καὶ ὁ Eckhardt!» περὶ ὧν ὅμως ὁ Χασιώτης ἐν σ. 28 τῆς ἀπαντήσεώς του *ψευδόμενος* λέγει, ὅτι ρητῶς εἶπον ὁ μὲν τῷ 1872, ὁ δὲ τῷ 1879, ὅτι ὑπάρχει μεμβράνα τοῦ Schwann ἐν ταῖς ἰσὶ τοῦ κεντρικοῦ νευρικοῦ συστήματος.

Ἐρωτῶ πότερος *ψεύδεται*, ἐγὼ ὁ εἰπὼν τάληθῃ καὶ μόν' αὐτά, ἢ ὁ ἀδιδέσματος καὶ ἀναισθήτως πᾶμπαν περὶ τὴν ἱστολογίαν ἔχων χαριέστατος Νικολαΐδης, ὁ πρὸς ὄνειδος τοῦ Πανεπιστημίου καὶ ὑφηγητῆς ἐπικαλούμενος; Ἀέγω δὲ ἀναισθήτως α') διότι ὁ Gerlach εὐκρινῶς ἀποφαίνεται τῷ 1860 ἐν τῷ ἐγχειριδίῳ αὐτοῦ τῆς ἱστολογίας (3), ὅτι πᾶσαι αἱ ἴνες τοῦ κεντρικοῦ νευρικοῦ συστήματος KEKTHNTAI λίαν λεπτὰς μεμβράνας. Ἀέγω ἀναισθήτως β') διότι ὁ Gerlach οὗτος τῷ 1872, ἐξ οὗ ἐν τῇ Ἀπαντήσει μου (1884) ἐδημοσίευσεν ὁλόκληρον σχεδὸν σελίδα (σ. 7) πρὸς φωτισμὸν τῆς πεπωρωμένης διανοίας τοῦ ὑφηγητοῦ, λέγει, ὅτι αἱ μεμβράνα τοῦ Schwann ἀνήκει προδήλως εἰς τὸν ἐλαστικὸν ἱστόν, ὅτι ἀπέδειξε τὰς ἐλαστικὰς ἴνας ἐν τῇ νευρογλοίᾳ καὶ ὅτι, ἐπειδὴ συνέχειά τις τῶν ἐλαστικῶν ἰνῶν

(1) Ἐμὴ Ἀπάντησις 1884 σ. 2-9).

(2) Σχετικὰ κτλ. Ἰδ. ἀνωτέρω.

(3) Ἰδ. ἀνωτέρω.

μετὰ τῆς μυελώδους μεμβράνης δὲν δύναται νὰ ὑποτεθῇ ἕνεκα τῆς διαφορᾶς τῆς χημικῆς συστάσεως ἀμφοτέρων τῶν ἰστῶν, ἔπεται προδηλότατα, ὅτι ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ αἱ ἐλαστικαὶ ἴνες συνέχονται μετὰ τῆς ὁμοίως ἐλαστικῆς καὶ τῇ νευρογλοίᾳ συγκεκολλημένης μεμβράνης τοῦ Schwann ».

Δὲν παραδέχεται λοιπόν, κύριε ὑψηγητά, ὁ Gerlach μεμβράναν τοῦ Schwann ἐν τῷ νωτιαίῳ μυελῷ; Ἀποδείξεις τρανοτάτη, ὅτι σὺ μὲν ἀδολεσχεῖς, ἐγὼ δὲ σπουδάζω, εἶνε καὶ ἡ ἐρμηνεία, ἣν ἄλλοι ἱστολόγοι ἔδωκαν εἰς τοὺς λόγους τοῦ Gerlach, οὐ τὸ κύρος γενικῶς θεωρεῖται αὐθεντικόν. Ὁ Heitzmann λέγει τῷ 1883 (1), ὅτι προηγούμενοι παρατηρηταὶ (δηλ. πρὸ τοῦ 1860) ἀπηνούντο τὴν ὑπαρξιν τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann ἐν τῷ νωτιαίῳ μυελῷ, ἀλλ' ὁ Gerlach ἀπεφάνετο ἤδη ὑπὲρ τῆς ὑπάρξεώς της καὶ ἐγὼ δὲ παρατηρῶ ταύτην ὡς *σαφεστάτην*. Ποίαν δὲ λέξιν μετεχειρίσατο οὗτος τὰ μάλιστα εὐστόχως διὰ τὸ ἀπεφάνετο; τὴν λέξιν erschlossen. Τί δὲ σημαίνει τὸ erschlossen; τοῦτο μόνον: ἀποφαίνομαι ὑπὲρ τινος ἢ περὶ τινος στηριζόμενος ἐπὶ ἀσφαλῶν ἐνδείξεων, ἐπὶ ἀσφαλῶν γεγονότων—ἐξάγω τι εἰς φῶς διὰ συμπερασμάτων οὐχὶ ἀνεμωλίων, ἀλλὰ στηριζομένων ἐπὶ πραγμάτων, ἐπὶ ἐνδείξεων ἀσφαλῶν. Τοιαύτην ἔννοιαν ἔχει τὸ erschlossen τοῖς νοῦν ἔχουσι καὶ ἐκείνοις, οἵτινες ἐπαίουςι τῆς γερμανικῆς γλώσσης. Καὶ τίνες αἱ ἀσφαλεῖς ἐνδείξεις; καὶ τυφλῷ καὶ κωφῷ δῆλον: α') ὅτι ἡ μεμβράνα τοῦ Schwann ἀνῆκει προδήλως εἰς τὸν ἐλαστικὸν ἰστόν· β') ὅτι ἀπέδειξε τὰς ἐλαστικὰς ἴνας ἐν τῇ νευρογλοίᾳ· γ') ὅτι δὲν δύναται νὰ ὑποτεθῇ συνέχειά τις τῶν ἐλαστικῶν ἰνῶν τῆς μυελώδους μεμβράνης ἕνεκα τῆς διαφορᾶς τῆς χημικῆς συστάσεως ἀμφοτέρων τῶν ἰστῶν. Ἐκ τῶν τριῶν τούτων ἐνδείξεων ἔρχεται Schluss (Heitzmann) ἀναγκαίως καὶ ἀναποφεύκτως τοῖς λογικευομένοις, διὰ τοῦτο λέγει ὁ Gerlach *ἔπεται προδηλότατα*, ὅτι αἱ ἐλαστικαὶ ἴνες συνέχονται μετὰ τῆς ὁμοίως ἐλαστικῆς καὶ τῇ συνεκτικῇ οὐσίᾳ συγκεκολλημένης μεμβράνης τοῦ Schwann· διὰ τοῦτο λέγει ὁ Heitzmann: Gerlach hat erschlossen. Δὲν κοπανίζουσιν οἱ λόγιοι ἐκεῖνοι, ὅταν γράφωσιν, ἄερα εἰς τὸ γουδί, κύριε ὑψηγητά, οὐδὲ κοπρολογοῦσι! Θέλεις νὰ ἐννοήσῃς τὸν Gerlach τοῦ 1872 σπούδασον καὶ τὸν Gerlach τοῦ 1860, σπούδασον καὶ τὸν Gerlach τοῦ

(1) Ἰδ. ἀνωτέρω τὸ κείμενον.

Heitzmann, ἀνάγνωθι καὶ τὰ ἐμά, ὅσα ἔγραψα μέχρι τοῦδε, καὶ πάλιν καὶ πάλιν, διότι ὁ Gerlach τοῦ 1860 πρὸς τὸν Gerlach τοῦ 1872 δὲν ὁμοιάζει μὲ τὴν σελίδα 75 τοῦ Schenk πρὸς τὴν σελίδα 238 τοῦ Schenk!

Ἐν ἐτέρᾳ διατριβῇ τοῦ 1887, τῇ δημοσιευθείσῃ ἐν τῇ «Ἀκροπόλει» ἀριθ. 1783 (1) τῇ καὶ πασῶν ρυπαρωτέρᾳ, κατηγοροῦμαι ὑπὸ τοῦ ἀναισχύντου Νικολαΐδου ψευδίστατα ὡς παραγαράζας τὰ τοῦ Gerlach! καὶ πῶς; διότι ὁ Gerlach δὲν ἔγραψε μετὰ τὸν Χασιώτην ἦτοι μετὰ τὸ 1882, ἀλλ' ἐνδεκαετίαν ὅλην πρὸ αὐτοῦ ἦτοι τῷ 1872· διότι ὁ Gerlach δὲν ἀποδέχεται διαρρήδην τὴν μεμβράναν τοῦ Schwann κλπ. διότι ὁ Gerlach μετὰ τὸ 1872 οὐδὲν περὶ αὐτῆς ἔγραψε· διότι ὁ Χασιώτης προτιθέμενος γὰρ ἐξαπατήσῃ καὶ αὐθὺς δὲν παραπέμπει εἰς αὐτὸ τὸ σύγγραμμα τοῦ Gerlach τοῦ 1872, ἀλλ'... εἰς τὸ τοῦ Schenk, δημοσιευθὲν τῷ 1885.

Βλέπετε! Βλέπετε! ποίαν κεφαλὴν θρασεῖαν ἤγειρεν ἡ ἀγυρτεία ἐν μέσαις Ἀθήναις! ἀληθῶς ἀποτρόπαιος ὁ ἄνθρωπος οὗτος καὶ κατὰπτυστος!

Ποῦ καὶ πότε, ὦ οἰκτιστε πάντων ἀνθρώπων, εἶπα ἡ ἔγραψα, ὅτι ὁ Gerlach ἔγραψε μετ' ἐμέ; Ἐν τῇ ἐμῇ Ἀπαντήσῃ τοῦ 1884 δὲν ἀναφέρω τὸν Gerlach ἐν σελίδι 7; δὲν ἔχω μετὰφρασιν ἐκ τοῦ κειμένου του μίαν σχεδὸν ὁλόκληρον σελίδα; Δὲν ἔχω ἀκριβεστάτην τὴν ἀραπομπὴν τῆς διατριβῆς του ἐν τῷ συγγράμματι τοῦ Stricker; τοῦ τόμου, τοῦ τόπου τῆς ἐκδόσεώς του, τοῦ ἔτους καὶ τῆς σελίδος; (2). Δὲν ἀναφέρω τὴν κρίσιν τοῦ Toldt περὶ Gerlach ἐν τῇ αὐτῇ σελίδι; Δὲν σημειῶ πάλιν τὸν Gerlach ἐν σελίδι 28 μετὰ χρονολογίας; —

ὦ σκέτλι', ὡς οὐκ οἶσθα ποῦ ποτ' εἰ λόγων μέμνηας ἤδη καὶ πρὶν ἐξέστης φρενῶν!

Μὴ ἄρα ἐν τῇ «Ἀκροπόλει»; (3) Τί δ' ἐκεῖ λέγω, ὦ παγκάκιστε; Οὐχί, ἀφοῦ ἀναφέρω τὰ τοῦ Schenk τὰ ἐν σ. 75 τῆς Ἱστολογίας του, καὶ τάδε εὐθὺς περαιτέρω ἀναγόμενα εἰς αὐτόν;

Ὁ ἐν Ἐρλάγγῃ καθηγητῆς Gerlach καὶ πρότερον καὶ νῦν (διότι

(1) Ἰδ. ἀνωτέρω.

(2) Ἰδ. ἀνωτέρω τὸ κείμενον.

(3) Ἀριθ. 1776.

μέχρις οὐ δὲν γράφει τὰ ἐναντία ἢ γνώμη του θεωρεῖται ἰσχύουσα) ἀσφαλῶς ἀποδέχεται ὑπαρξιν τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann τοῦ κεντρικοῦ νευρικοῦ συστήματος, ἢ δὲ ἐναντία γνώμη διαφιλονικεῖται ὑπ' αὐτοῦ (wird in Abrede gestellt) (1).

Δὲν ὁμιλῶ ἐνταῦθα περὶ Gerlach ἐκ μέρους τοῦ Schenk καὶ περαιτέρω ἐκ μέρους τοῦ Heitzmann, οἵτινες ἀμφοτέροι ἀναφέρουσι τὸν Gerlach;

Δὲν βλέπεις, ὅτι σημειῶ ὁ Gerlach καὶ πρότερον καὶ νῦν; Δὲν ἀναφέρει ὁ Heitzmann ἐν ἔτει 1883, ὃν ἐπάγομαι ἀμέσως, schon Gerlach; τί δὲ σημαίνει τὸ schon; δὲν σημαίνει πρότερον, ἤδη; Δὲν αἰσχύνεσαι, ταλαιπώρε, παντᾶπασι τοιαῦτα βωμολοχήματα γράφων κατ' ἐμοῦ πρὸς ἀποπλάνησιν τοῦ κοινοῦ καὶ ψεύδη ἀνυπόστατα πλαστοουργῶν; Καὶ τί ἔμελλον νὰ κερδήσω ἐκ μιᾶς τοιαύτης χρονολογίας; Μὴ ἄρά γε εἶπόν ποτε, ὅτι πρῶτος ἀνεκάλυψα ἐγὼ τὴν μεμβράναν τοῦ Schwann ἐν ταῖς νευρिकाῖς ἰσὶ τοῦ νωτιαίου μυελοῦ; Σὺ, ὦ ἀμαθέστατε, ἀπέδωκας τοῦτο εἰς ἐμέ (τῷ 1883 καὶ 1884) κηρύξας πρὸς ἰλαρότητα τοῦ ἐπιστημονικοῦ κοινοῦ, ὅτι «πρώτην ἤδη φορὰν μανθάνομεν ἐκ τῆς προδρομοῦ ἀνακοινώσεως τοῦ Χασιώτου, ὅτι ἐν τῷ νωτιαίῳ μυελῷ ὑπάρχουσι νευρικά ἴνες μὲ μεμβράναν τοῦ Schwann, ἧς τὴν ὑπαρξιν θεωρεῖ γνωστὴν κτλ.» Ἐγὼ δὲ σε ἐδίδαξα τῷ 1884 διὰ τῆς «Ἀπαντήσεώς» μου, ὅτι τὸ ζήτημα αὐτὸ τῆς μεμβράνης ἀριθμεῖ ἓνα αἰῶνα, ἓνα αἰῶνα! καὶ ἐν τῷ νωτιαίῳ μυελῷ τεσσαράκοντα ἔξ ἀριθ. 46 ἔτη μέχρι τοῦδε ἀπὸ τοῦ Henle! Λοιπὸν τὴν ἀνακάλυψιν, ἣν σὺ ἀπέδιδες εἰς ἐμέ ἐκ παντελοῦς τῶν πραγμάτων ἀγνοίας, ἀπέκρουσα, ὦ κοῦφε, μετὰ μαθηματικῆς ἀκριβείας! καὶ ἔρχεσαι τώρα ἐν πύσῃ τῇ ἰταμότητι, διότι οὐδεμία ἄλλη διέξοδος ὑπελείπετό σοι νὰ εἴπῃς πρὸς ἐμέ καὶ νὰ κηρύξῃς εἰς τὸν κόσμον ὅτι «δὲν παρέπεμψα εἰς αὐτὸ τὸ σύγγραμμα τοῦ Gerlach... διότι οὕτω θ' ἀπεδεικνύετο, ὅτι ὁ Gerlach ἔγραψε οὐχὶ νῦν», ἐν ᾧ ἐγὼ σημειῶ καὶ πρότερον καὶ νῦν καὶ ἐνῷ δὲν πρόκειται περὶ τοῦ ζητήματος ποῖος πρῶτος ἀνεκάλυψε τὴν μεμβράναν, ἀλλὰ περὶ τῆς ὑπάρξεως αὐτῆς ἐν τῷ νωτιαίῳ μυελῷ; αἰσχος εἰς σέ, ὦ Ρήγα!

Ποῦ δὲ εἶπον ἡ ἔγγραφά διαρρήθην ἀποδέχεται; οὐδαμοῦ. ἀλλὰ μόνον ἀσφαλῶς ἀποδέχεται, διότι μόνον ἡ ἔκφρασις αὕτη εἶναι ὀρθή, ὡς

(1) Schenk αὐτόθι σ. 238.

ἀπέδειξα ἀνωτέρω. Τίς λοιπὸν εἶνε παραχαράκτης, ψευδολόγος καὶ ψευδογράφος, ὃ μακρώτατε;

Λέγεις ὅτι ὁ «Gerlach δὲν ἔγραψε μετὰ τὸν Χασιώτην ἤτοι μετὰ τὸ 1882, ἀλλ' ἐνδεκαετίαν ὀλην πρό αὐτοῦ». Μάθε λοιπὸν πρώτην ἤδη φοράν πῦρ' ἐμοῦ *πάλλιν*, ὅτι ὁ Gerlach ἔγραψε πρό 27 ἐτῶν ἤτοι τῷ 1860 (1), ὕστερον δὲ πάλιν τῷ 1872! Μάθε, ἀτάσθαλε, καὶ εἰς ἀνταμοιβὴν ὑβρισθόν με! Μάθε μόνον καὶ δὲν πειράζει!, διότι ὁ ὀξύτερον ὀρῶν δέον, ἢν' ἐπάγεται τὸν ἀμβλύτερον πρὸς τὴν θέασιν τοῦ νοητοῦ κατὰ τὸν Γαληνόν καὶ τοῦτ' ἐστὶν ὁ διδασκαλός, ὡς ὁ Πλάτων φησί. Μάθε προσέτι τί εἶπον ἐγὼ πρῶτος καὶ οὐδεὶς πρό ἐμοῦ ἐν τῷ ζητήματι τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann τῶν νευρικῶν ἰνῶν τοῦ νωτιαίου μυελοῦ - τουτί, ὅτι αὕτη φέρει καὶ πυρῆνας, μετ' ἐμὲ δὲ ὁ Stricker καὶ ὁ Heitzmann τῷ 1883 (2), ὧν ὁ τελευταῖος εἰκονίζει καὶ σχῆμα, ὡς ἐσημείωσα καὶ ἐν τῇ «Ἀκροπόλει». Μάθε, ἵνα μὴ μυθολογῇς!, ἂν καὶ

τοὺς σοὺς μύθους ῥαδίως ἐγὼ φέρω·
οἰκῆ γὰρ ἀντίστοιχος ὧν φωνὴν ἔχεις,
ἀδύνατος οὐδὲν ἄλλο πλὴν λέγειν μόνον».

γ') Ἀποδεικνύεται ἀμαθέστατος, διότι περαιτέρω λέγει ὁ χαριτόβρυτος Νικολαίδης τάδε: «Ὁ Χασιώτης παρεχάραξε . . . τὰ τοῦ Schenk . . . «τρία ἔτη μετ' αὐτόν, λέγει ὁ Χασιώτης, ὁ ἐν Βιέννῃ καθηγητὴς Schenk ἀποδέχεται τὴν ὑπαρξίν τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann . . . παρατιθέμενος δὲ . . . μεταφράζει τὸ zumeist ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ὅτι δὲ τὸ zumeist σημαίνει οὐχὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ . . . ἀλλὰ κατ' ἐξοχὴν, κυρίως, πρὸ πάντων . . . συνάγεται ἐκ τοῦ συγγράμματος τοῦ Schenk». κτλ.

Ἐν μέσῳ τῶν ἐρεσχελίων καὶ τῶν φαιδρῶν τούτων ἀνοησιῶν τοῦ θαυμασίου Νικολαίδου εἶνε ἀδύνατον, ἵνα μή τις ὑπὸ γέλωτος ἀσβέστον καταληφθῇ. Μεταφράζει ὁ Χασιώτης, λέγει ὁ ἡλίθιος, τὸ zumeist ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ. Δεινόν γε ἡ ἄγνοια, ὃ εὐλογημένε Νικολαίδη, καὶ πολλῶν τοῖς ἀνθρώποις αἰτία κακῶν! Μάλιστα μεταφράζει ὁ Χασιώτης τὸ zumeist ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ. Καὶ πῶς νὰ τὸ μεταφράσῃ; ἐξόχως; κυρίως; πρὸ πάντων; Καὶ εἶτα λέγεις «εἶνε παλαχαλάκτης

(1) 18. ἀνωτέρω τὸ οἰκεῖον κείμενον.

(2) 18. ἀνωτέρω.

ὁ Χασιώτης, εἶνε παλαχαλάκτης! » λωλέ, ἔει ἐν τῇ Ἱστολογίᾳ ψελ-
λίζων, ἵνα μὴ τῇ πολυθρυλήτῳ λέξει ἐνὸς ἀρχαίου ρήτορος ἐνταῦθα
χρῆσθαι! Διόρθωσον, ἀμαθέστατε, τὰ λεξικά τοῦ κόσμου, κράξον
τοὺς ζῶντας καὶ τοὺς νεκροὺς λεξικογράφους, ἵνα θέσωσιν εἰς τὸ zu-
meist ἀντὶ τοῦ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, *laplupart*, *ple-
rumque*, τὸ ἐξόχως, κυρίως, πρὸ πάντων=besonders, namentlich,
vor allen Dingen κτλ., καὶ τότε θὰ τὸ μεταφράζω οὕτω κατὰ τὴν
ὁρεξίν σου πρὸς θριάμβον τῆς ἀμαθίας καὶ τῆς ἀγυρτείας σου! Ἴν' ὅσῳ
ὅμως τὰ ἐν τοῖς λεξικοῖς εὖ κείμενα μένουσιν ἀμετακίνητα πρὸς κα-
ταισχύνῃ τῆς ἡλιθιότητός σου θὰ μεταφράζω τὸ zumeist διὰ τοῦ
ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, *laplupart*, *plerumque*.

Κατατρυχόμενος ὑπ' ἀμαθίας γλώσσης τε καὶ ἐπιστήμης, παραλο-
γιζόμενος ἀνὰ πᾶν σου βῆμα, οὐχ οἷός τε ὦν δύο ρήματ' εἶπεν πρὶν
τρὶς ἐξαμαρτῆσαι, ὃ δὲ δὴ μέγιστον καὶ ὑπὸ ἀνηκούστου ἀναι-
σχυντίας κυριευόμενος, διασαλπίζει ἐνώπιον τοῦ κοινοῦ, ὅπερ ὠφελές
νὰ εὐλαβῆσαι, ὅτι ὁ Χασιώτης παρεχάραξε τὰ τοῦ Schenk, διότι
μετέφρασε τὸ zumeist διὰ τοῦ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἐνῶ προδηλότατον
εἶνε, ὅτι σὺ ἀποσκυθαλίζεις καὶ ὅτι σὺ μόνος ἐν τῷ κόσμῳ παραχα-
ράσσεις τὴν ἐννοίαν τῆς λέξεως zumeist διὰ τοῦ ἐξόχως, κυρίως,
πρὸ πάντων!, ὅπερ οὐδεὶς ποτ' ἀνθρώπων τῶν ὑγιῶς ἐχόντων τὸν
νοῦν οὕτ' εἶπεν, οὔτε λέγει, ἀλλ' οὕτ' ἐρεῖ!

Διατυπῶν ὁ Schenk (1) ἐν τῷ περὶ τοῦ νευρικοῦ ἱστοῦ κεφαλαίῳ
τὰ περὶ τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann καὶ τοῦ συνεκτικοῦ ἱστοῦ ἐν
τῷ νευρικῷ ἱστοῦ λέγει ἐν σ. 75.

Μετάφρασις

« Ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας ταύτης (τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann) κείν-
ται κατὰ τινὰς θέσεις πυρῆνες καθ' ἕκαστον. Πρὸς τούτοις εὐρίσκεται
μεταξὺ τῶν ὀριζοντιῶν τομῶν ἐκάστης νευρικῆς ἰνὸς συνεκτικὸς ἱστός,
ὅστις συνδέεται μετὰ τοῦ περιβάλλοντος τὸ νεῦρον συνεκτικοῦ ἱστοῦ
στενῶς, κατὰ τινὰς δὲ θέσεις εἰσέρχεται ἀνὰ τὸν νευρικὸν ἱστὸν πυκνό-
τερος. Μόνον αἱ νευρικαὶ ἴνες τοῦ κεντρικοῦ νευρικοῦ συστήματος στε-
ροῦνται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τῆς ἐξωτερικῆς ὑμενώδους μεμβράνης (τῆς μεμ-
βράνης τοῦ Schwann), ἐνῶ ὁ συνεκτικὸς ἱστός ὁ μεταξὺ τῶν νευρικῶν
ἰνῶν δὲν ἐλλείπει ».

(1) Ἴδε ἀνωτέρω τὰ κείμενα.

Κείμενον

« Auf der Oberfläche dieser finden sich stellenweise einzelne Kerne. Ausserdem findet sich zwischen den einzelnen Nervenfaserschnitten Bindegewebe, welches mit dem Bindegewebe, das den Nerven umgibt, innig zusammenhängt und stellenweise in dicken Zügen zwischen das Nervengewebe hineinzieht! Nur die Nervenfasern des Centralnervensystems entbehren zumeist der äusseren häutigen Scheide (der Schwann'schen Scheide), das Bindegewebe dagegen fehlt zwischen den Nervenfasern nicht ».

Ἐνταῦθα ὁ νοῦς εἶνε φανερώτατος εἰς τὸν μὴ παραλογιζόμενον. Ὁ Schenk ὁμιλεῖ περὶ δύο πραγμάτων, περὶ τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann καὶ τοῦ συνεκτικοῦ ἱστοῦ ἐν τῷ περιφερικῷ καὶ ἐν τῷ κεντρικῷ νευρικῷ συστήματι. Ἐκεῖ, λέγει, ἐν τῷ περιφερικῷ συστήματι ὑπάρχει πάντοτε ἡ μεμβράνα τοῦ Schwann καὶ συνεκτικὸς ἱστός, ὅστις εἶνε πυκνότερος κατὰ τινὰς μόνον θέσεις· ἐδῶ δὲ ἐν τῷ κεντρικῷ νευρικῷ συστήματι ἡ μεμβράνα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐλλείπει, ἐνῶ ὁ συνεκτικὸς ἱστός οὐχί.

Διὰ τί δὲ λέγει ταῦτα; ἵνα δείξῃ τίνι τρόπῳ συγκρατεῖται ἡ μυελίνη καὶ ἐν τούτῳ καὶ ἐν ἐκείνῳ τῷ συστήματι· λογικώτατα. Ἄν δὲ ἐν σελίδι 238 λέγει « Ἡ μεμβράνα τοῦ Schwann ἐλλείπει ἐκ τῶν νευρικῶν τούτων ἰνῶν (τῶν δερματίων τοῦ νωτιαίου μυελοῦ), ὅπερ διαφιλωνικεῖται ὑπὸ τοῦ Gerlach (Die Schwann'sche Scheide fehlt diesen Nervenfasern, was von Gerlach in Abrede gestellt wird) » οὐδὲν οὐδαμῶς ἀντιφάσκει, διότι ἐκεῖ μὲν τὰς ἐν τῇ ἐπιστήμῃ κρατούσας γνώμας ἐδήλωσεν, ἐδῶ δὲ τὴν ἑαυτοῦ γνώμην τῆς μὴ παραδοχῆς ἀπεφάνετο, ἣν ἀμέσως κολάζει διὰ τοῦ Gerlach.

Τί δὲ παραληρεῖ ὁ τῶν φρενῶν ἐξεστηκὼς Νικολαΐδης; Ἀνάγνωτε:

« Ὁ Χασιώτης παρεχάραξε . . . τὰ τοῦ Schenk. « Τρία ἔτη μετ' αὐτόν, λέγει ὁ Χασιώτης, ὁ ἐν Βιέννῃ καθηγητὴς Schenk ἀποδέχεται τὴν ὑπαρξίν τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann » Τί δὲ λέγω ἐγώ; Ἀνάγνωτε:

« Τρία ἔτη μετ' ἐμὲ παρετήρησεν ὁ ἐν Βιέννῃ καθηγητὴς Schenk,

ὅτι μόνον αἱ νευρικαὶ ἴνες τοῦ κεντρικοῦ νευρικοῦ συστήματος στεροῦνται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ . . . τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann».

Παραβιάζετε τὸ κείμενον τοῦ Schenk (1), τὰ ἐμὰ, τὰ τοῦ Νικολαΐδου, καὶ κρίνατε τίς παρεχάραξεν ὁ πιστότατα ἐγὼ λέγων ἢ ὁ ταῦτα παραποιήσας Νικολαΐδης, ᾧ ὅμοιον οὐτ' εἶδον οὐτ' ὄψομαι.

« ἄνθρωπον αὐθαδόστομον
ἔχοντ' ἀχάλινον, ἀκρατές, ἀθύρωτον στόμα,
ἀπεριλάλητον, κομποφακελορρήμονα ».

Ἐνθ' ἐγὼ ταῦτα εἶπον ἐκ μέρους τοῦ Schenk καὶ Heitzmann περὶ τοῦ Gerlach ἔχοντα ὡς ἐξῆς :

« Ὁ ἐν Ἑρλάνγη καθηγητὴς Gerlach καὶ πρότερον καὶ νῦν ἀσφαλῶς ἀποδέχεται τὴν ὑπάρξιν τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann τοῦ κεντρικοῦ νευρικοῦ συστήματος, ἡ δὲ ἐναντία γνώμη (Was= das Fehlen= ἡ ἐλλείψις, ὅπερ λέγει ὁ Schenk καὶ ἄλλοι) ὑπ' αὐτοῦ διαμφισβητεῖται (= wird in Abrede gestellt, ὡς λέγει ὁ Schenk) ».

Τί δὲ λέγει παραιτέρω ; τὰ ἐξῆς ἀστείότατα :

« Ὁ Schenk ἐν σ. 238 ἀναμφηρίστως ἐννοεῖ διὰ τοῦ ἐν σελ. 75 zumeist τὸ κατ' ἐξοχὴν, πρὸ πάντων κτλ., καὶ τοῦτο διότι ὑπάρχουσι καὶ ἕτεραι ἴνες, αἱ τοῦ ὀπτικοῦ νεύρου, στερούμεναι τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann »!!!! Ὡστε ἐὰν κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Νικολαΐδου συμπληρώσωμεν τὴν ἐννοίαν τῶν τοῦ Schenk θὰ ἔχωμεν :

« Μόνον αἱ νευρικαὶ ἴνες τοῦ κεντρικοῦ νευρικοῦ συστήματος στεροῦνται πρὸ πάντων τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann, λέγω δὲ πρὸ πάντων, διότι ὑπάρχουσι καὶ ἕτεραι ἴνες, αἱ τοῦ ὀπτικοῦ νεύρου, στερούμεναι τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann ».

Φρικωδέστερον παραλογισμόν δὲν ἔχω ἀπάντησιν ἐν τῷ βίῳ μου ! Καὶ ὁμως ἀναιδέστατα κηρύττει ἐμὲ ὁ Ρήγας παραχαράκτην, ὁ τὰ πάντα παραπιδῶν καὶ παρὰ χαράσων ! Ἴδε ὁ ἄνθρωπος !

Καλὲ ἄνθρωπε, ἰν' εὐφῆμως ἐξ οἴκου οὕτω λέγω, ἀγνοεῖς καὶ τὸ στοιχειωδέστερον τῶν πραγμάτων καὶ ἐμφανίζεσαι εἶτα ὡς *δηθέρ ἐπικριτής* ; Τί ζητεῖ, καλέ, τί ζητεῖ, μωρότατε πάντων ἀνθρώπων, τὸ ὀπτικὸν νεῦρον εἰς τὸ κεντρικὸν νευρικὸν σύστημα ; μὴ δὲν ἀνήκει τοῦτο εἰς τὸ περιφερικόν ; Ἀφοῦ δὲ εἶνε περιφερικόν, διατί ὁ Schenk νὰ μὴ τὸ σημειώσῃ εἰς τὸ περιφερικόν ; Σὲ ἐρωτῶ δὲ τὸ ἐσημείωσεν

(1) Ἰθ. ἄνωτέρω.

ἢ οὐ; Μάθε πρὸς σὴν δυστυχίαν, ὅτι τὸ ἐσημείωσεν, ἀλλ' ἐκεῖ ὅπου πρέπει—εἰς τὰ αἰσθητήρια ὄργανα. Ἄνοιξον τὴν σελίδα 285 τοῦ ἐγχειριδίου του, διότι θ' ἀπαντήσης ἐκεῖ καὶ ἕτερον zumeist· καὶ μοι ἀνάγνωθι.

Μετάφρασις

«Τὸ ὀπτικὸν νεῦρον σύγκειται ἐξ ἐμμύλων καὶ ἀμύλων ἰνῶν. Αἱ πρῶται στεροῦνται τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann... Κατὰ τὸ πρόσθιον μέρος παρὰ τὸν βολβὸν ἀποβάλλουσι τὰ νεῦρα τὴν ἐαυτῶν μυελίνην γιγνόμενα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀμύελα».

Κείμενον

«Er (nervus opticus) besteht aus markhaltigen und marklosen Fasern. Die ersten entbehren der Schwann'schen Scheide. An dem vordesten Theile in der Nähe des Bulbus verlieren die Nerven ihr Mark und werden zumeist zu marklosen Fasern».

Τί σημαίνει ἐνταῦθα τὸ zumeist; κυρίως, ἐξόχως, πρὸ πάντων; τί πρὸ πάντων; ἀπολογήθητι! Καθὼς ἐκεῖ, ἵνα δικαιολογήσης τὴν πλαστήν σου παραχάραξιν, ἔγραψες τ' ἀκριτότατα πάντων: «ὁ Schenk ἀναμφηρίστως ἐννοεῖ διὰ τοῦ zumeist τὸ κατ' ἐξοχὴν, κυρίως, πρὸ πάντων, καὶ τοῦτο διότι ὑπάρχουσι καὶ ἕτεραι ἱνες αἱ τοῦ ὀπτικοῦ νεύρου στερούμεναι τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann» οὕτω πρόσελθε καὶ εἰπὲ καὶ ἐνταῦθα, διότι ὀφείλεις, ὦδε: «τὸ ὀπτικὸν νεῦρον σύγκειται ἐξ ἐμμύλων καὶ ἀμύλων ἰνῶν... παρὰ τὸν βολβὸν ἀποβάλλουσι τὰ νεῦρα (αἱ ἐμμύελοι ἱνες) τὴν ἐαυτῶν μυελίνην γιγνόμενα πρὸ πάντων, ἐξόχως, κυρίως (surtout! besonders! mamentlich! vor allen Dingen!) ἀμύελα; Τότε δὲ πῶς θὰ ἡννοεῖτο ἡ ἐξαιρέσις; ἥτις ὑπάρχει ἐνταῦθα καὶ τὴν ὁποίαν καὶ μόνον ἐννοεῖ ὁ Schenk, ὡς ἔπραξε καὶ ὁ Max Schultze, ὅστις, ἀφοῦ ἐξέθηκε τὰ περὶ τῶν ἐμμύλων ἰνῶν τῶν κεντρικῶν ὀργάνων, λέγει εἴτα τὰ ἐξῆς:

Μετάφρασις

«Αἱ ἐμμύελοι νευρिकाὶ ἱνες τῶν περιφερικῶν νεύρων ἀφ' ἑτέρου...»

μετὰ μιᾶς ἰσως ἐξαιρέσεως τοῦ ὀπτικοῦ καὶ ἀκουστικοῦ νεύρου κέκτηνται . . . τὴν οὕτω καλουμένην μεμβράναν τοῦ Schwann».

Κείμενον

«Die markhaltigen Nervenfasern der peripherischen Nerven dagegen mit einer einzigen Ausnahme vielleicht des nervus opticus und acusticus besitzen . . . die sogenannte Schwann'sche Scheide (1)»;

Ἀνάγνωθι δέ, ἀνιστολόγητε καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἐν τῷ αὐτῷ Ἑγχειριδίῳ (1872) Τόμ. Β'. γεγραμμένα ἐν σ. 981, ἔχοντα οὕτωςί:

Μετάφρασις

«Πᾶσαι αἱ νευρικοὶ ἵνες ἀποβάλλουσι τὴν ἐαυτῶν μυελώδη μεμβράναν (=μυελίνην), ἐξαιρουμένων περιπτώσεών τινων, ὧν κατωτέρω γενήσεται μνηεῖς».

Κείμενον

«... verlieren, einige später zu erwähnende Fälle ausgenommen, alle Nervenfasern ihr Markscheide».

Ποῖται δὲ εἶνε αἱ περιπτώσεις αὗται; ἀνάγνωθι αὐτόθι τὰ ἐν σ. 983 — 984, ἐνθα θὰ ἴδῃς πότε δὲν ἀποβάλλουσι τὴν μυελίνην, ὡς ἐδίδαξαν οἱ Liebreich, Virchow, Bowmann, H. Müller κλπ. Τοῦτο λοιπὸν σημαίνει καὶ ἐνταῦθα τὸ zumeist, τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, καὶ οὐδὲν ἄλλο παράλογον, μωρὸν καὶ ἀνιστολόγητον. Λοιπὸν δὲν αἰσχύνεσαι, ὦ οὗτος, ψευδόμενος;

δ') Ἀποδεικνύεται ἀμαθέστατος ὁ ἀστεῖος Ρήγας, διότι λέγει, καὶ τοὶ διδασκαεῖς πρότερον ὑπ' ἐμοῦ τὰ ὀρθά, ὅτι «ἀπέδειξεν, ὅτι ἀπὸ τοῦ 1860 καὶ ἐξῆς ἅπαντες οἱ ἱστολόγοι συμφωνοῦσιν, ὅτι ἡ μεμβράνα τοῦ Schwann δὲν ὑπάρχει ἐν ταῖς ἰσὶ τοῦ νωτιαίου μυελοῦ» (2), ἐν ᾧ ἴσα ἴσα ἀπὸ τοῦ 1860 μετὰ τὸν Stilling (1856), παραδεξά-

(1) Stricker's Handb. d. Lehre von den Geweben etc. Τόμ. Α'. 1871. σ. 111.

(2) Ἰδ. ἀνωτέρω.

μενον τὴν ὑπαρξιν τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann, ἀρχεται κυρίως ἡ ὑποστήριξις καὶ τῆς γνώμης, ὅτι μεμβράνα τοῦ Schwann ὑπάρχει ἐν ταῖς ἰσὶ τοῦ νωτιαίου μυελοῦ, καὶ ἐπομένως δὲν εἶνε ὀρθὸν τὸ ὑπ' αὐτοῦ λεγόμενον καὶ ἐπαλαμβανόμενον, ὅτι πάντες οἱ Ἱστολόγοι συμφωνοῦσι, διότι:

α') Καθὼς εἶπον μετὰ τὸν Stilling (1856) ὑπεστήριξε τὴν γνώμην ταύτην ὁ Gerlach τῷ 1860 ἀποφηνάμενος, ὅτι πᾶσαι αἱ ἴνες τοῦ κεντρικοῦ νευρικοῦ συστήματος *κέκηνται* λίαν λεπτὰς μεμβράνας.

β') Ὑπεστήριξε τὴν γνώμην ταύτην ὁ Reissner (1860) εἰπὼν, ὅτι «ἐάν τε ἡ μεμβράνα τῶν νευρικῶν ἰνῶν καθίσταται αὐτοτελὴς (ἐν τῷ περιφερικῷ συστήματι), ἐάν τε μὴ (ἀλλ' ὑπολειπομένη ἐν τῷ κεντρικῷ συστήματι) εἶνε πάντοτε μία διαδοχικὴ μορφή».

γ') Ὑπεστήριξε τὴν γνώμην ταύτην ὁ Mauthner τῷ 1860, ὅστις παρεδίδετο μεμβράναν τοῦ Schwann καὶ ἐν ταῖς κεντρικαῖς νευρικαῖς ἰσὶ.

δ') Ὑπεστήριξε τὴν γνώμην ταύτην ὁ Gerlach τῷ 1872 καταστήσας *προδηλότατον*, ὅτι ἕνεκα τῶν λόγων, οἵτινες ἐξετέθησαν ἀνωτέρω, μεμβράνα τοῦ Schwann ὑπάρχει, διότι αἱ ἑλαστικαὶ ἴνες δὲν εἶνε δυνατόν ἕνεκα χημικῆς διαφορᾶς νὰ συνεχῶνται μετὰ τῆς μυελώδους μεμβράνης.

ε') Ὑπεστήριξε τὴν γνώμην ταύτην ὁ Eckhardt τῷ 1879 ὀρθοτομήσας τὰ ληθῆς, ὅτι αἱ ἴνες (αἱ νευρικαὶ) τοῦ νωτιαίου μυελοῦ δὲν δεικνύουσιν ἡμῖν... μεμβράναν μετὰ τῆς αὐτῆς ἀσφαλείας, μεθ' ἧς αἱ περιφερικαί, διὰ τοῦτο καὶ *συνήθως* τὴν ἀρνοῦνται, ὅπερ δὲν σημαίνει, ὅτι δὲν ὑπάρχει.

ς') Ὑπεστήριξα ἐγὼ τὴν γνώμην ταύτην τῷ 1882 ἐνώπιον τῆς πρώτης Συνόδου τῶν Ἑλλήνων ἱατρῶν εἰπὼν, ὅτι «ὑπάρχει καὶ φέρει καὶ πυρῆνας», κτλ. κτλ.

ζ') Ὑπεστήριξε τὴν γνώμην ταύτην τῷ 1883 ὁ Stricker λόγον ποιούμενος περὶ τῶν φλεγμονωδῶν ἀλλοιώσεων τῆς λευκῆς οὐσίας τῶν κεντρικῶν ὀργάνων δείξας, ὅτι «οἱ ἐξοιδαίνοντες ἀξονικοὶ κύλινδροι φθάνουσι μέχρι τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann, ὅτι ἡ μεμβράνα παχύνεται κλπ. ».

η') Ὑπεστήριξε τὴν γνώμην ταύτην τῷ 1883 ὁ Heitzmann

εἰπών, ὅτι « παρατηρεῖ τὴν μεμβράναν τοῦ Schwann ὡς ἀσφαλ-
στάτην », ἦν καὶ εἰκονίζει.

θ') Ὑπεστήριξεν ὁ Schenk τῷ 1885 εἰπών, ὅτι « μόνον αἱ νευ-
ρिकाὶ ἴνες τοῦ κεντρικοῦ νευρικοῦ συστήματος στεροῦνται ὡς ἐπὶ τὸ
πολὺ . . . τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann », ἤτοι ὅτι ὑπάρχουσί τινες
ἴνες φέρουσαι τὴν μεμβράναν, ἐνῶ δὲ οὗτος δὲν παραδέχεται ταύτην,
πάλιν ὑποστηρίζει, ὅτι ἡ μὴ παραδοχὴ « ἀποκρούεται ὑπὸ τοῦ
Gerlach ».

ι') Ὑπεστήριξεν ὁ Hans Gierke τῷ 1885 εἰπών, ὅτι αἱ νευρिकाὶ
ἴνες (τῶν κεντρικῶν ὀργάνων) περιβάλλονται ὑπὸ λίαν *idioρρυθμῶν*
μεμβρανῶν, σχηματιζομένων ἐκ τῶν στοιχείων τῆς νευρογλοιώδους
οὐσίας. Ἐπομένως οὗτος παραδέχεται μεμβράναν, ἀλλ' ἐκ τῶν στοι-
χείων τοῦ συνεκτικοῦ ἰστοῦ σχηματιζομένην (1).

Θέλεις νὰ παραδῶσωμεν πάντας τούτους τοὺς συγγραφεῖς εἰς τὸ
πῦρ; Ἄλλ' ἐντεῦθεν ποῖόν σοι τὸ ὄφελος, ἀφοῦ καὶ ἄνευ τούτου ἔχει

« οὐ ὥσπερ προῖνος ἐμπρησθεὶς βοᾷς: »

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνάγεται πρῶτον, ὅτι συντχθεὶς τῇ γνώμη
τινῶν Ἱστολόγων κατὰ τὰς ἐμὰς παρατηρήσεις, ὅτι ἐν τῷ νωτιαίῳ
μυελῷ ὑπάρχουσιν ἐμύελοι ἴνες ἔχουσαι μεμβράναν τοῦ Schwann
καθ' ὃν τρόπον ἀνεκοίνωσα τῇ πρώτῃ Συνόδῳ τῶν Ἑλλήνων ἱατρῶν
τοῦ 1882 καὶ καθ' ὃν τρόπον ἐδημοσίευσα μέχρι τοῦδε, οὐδαμῶς
εἶμαι ἄξιος κατηγορίας καὶ ἀπεράντων καὶ βαναυσοτάτων Νικολαϊ-
δείων ὑβρεων, διότι μήτε παράλογόν τι εἶπον, μήτε τὴν ἐναντίαν
γνώμην τινὸς παρημποδίσας· δεύτερον, ὅτι τὸ περὶ τῆς μεμβράνης
τοῦ Schwann ζήτημα ὑποστηρίζεται καὶ ἀμέσως καὶ ἐμμέσως ὑπὸ
ἄλλοδαπῶν Ἱστολόγων, μέγα ἐν τῇ Ἐπιστήμῃ ὄνομα κεκτημένων,
πρὸ τε ἐμοῦ καὶ μετ' ἐμέ· τρίτον, ὅτι ὁ Νικολαΐδης εἶνε ἀμαθέστα-
τος περὶ τὰ ἱστολογικά, ἅμα δὲ καὶ κακίστης πίστεως ἐν τῇ ἐπιστήμῃ
ἄνθρωπος. Καὶ ἀμαθέστατος μὲν, διότι μήτε τοὺς συγγραφεῖς ὀρθῶς
ἐννοεῖ, ὡς ἀπέδειξα, μήτε τῶν πραγμάτων ἀντιλαμβάνεται, μήτε

(1) Πρὸλ. καὶ Mauthner ἀνωτέρω τῷ 1860 καὶ Gierke τῷ 1885 !!! τί τρέχει;

λογικεύεται, ἀλλ' ἐξακολουθεῖ διαρκῶς παραλογιζόμενος, παρανοῶν καὶ ὑβρίζων ὕβρεις χυδαιοτάτας ὡς τις μαίνόμενος.

Κακίστης δὲ πίστεως, διότι ψευδέστατα ἐκήρυξεν ἐμὲ παραχαράκτην αὐτὸς παραχαράξας καὶ παραποιήσας τὰ πράγματα πρὸς ἀποπλάνησιν τοῦ κοινοῦ καὶ τῶν μὴ εἰδόντων τὰ τῆς Ἐπιστήμης, ἐνῶ αἱ πηγαὶ μου καὶ τὰ κείμενα ἀπὸ τοῦ 1882-1887 εἶνε πάντοτε τὰ αὐτά, διότι ἡ ἀκρίβεια οὐδέποτε παραλλάσσει· διότι ἐνῶ ἐγὼ οὔτε εἶπον, οὔτε ἔγραψα, οὔτε ἐδημοσίευσα, ὅτι πρῶτος ἀναφέρω μεμβράναν τοῦ Schwann ἐν τῷ νωτιαίῳ μυελῷ, αὐτὸς ἐκήρυξε τῷ 1883 καὶ τῷ 1884, ὅτι *πρώτην φοράν* παρ' ἐμοῦ μανθάνει, ὅτι ὑπάρχει μεμβράνα τοῦ Schwann ἐν τῷ νωτιαίῳ μυελῷ, διότι, ἐνῶ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ζήτημα ἔχει ὁπαδοὺς ἐπιφανεῖς, ἀρνεῖται νὰ ὁμολογήσῃ τὴν ἀλήθειαν. Ἄλλ' ἀντὶ νὰ ρυπαίνηται ἐν ταῖς ὕβρεσιν ὥστε νὰ κηρύξῃ διαπρυσίως καὶ δημοσίᾳ πρὸς ἄφεςιν τῶν ἀμαρτιῶν του τὸ μόνον ὀρθὸν καὶ τὸ μόνον σωστόν, ὅπερ εἶνε ταυτί, ὅτι «ἡ ὑπαρξὶς τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann ἐν ταῖς νευρिकाῖς ἰσὶ τῆς λευκῆς οὐσίας τοῦ νωτιαίου μυελοῦ καὶ ἐν γένει τοῦ νευρικοῦ συστήματος ὑποστηρίζεται ὑπὸ ἐπιφανῶν ἱστολόγων». Καὶ τελευταῖον εἶνε κακίστης πίστεως ἄνθρωπος, διότι πασιγνώστους σήμασις λέξεων ζητεῖ νὰ διαστρέψῃ οὐδὲν τὸ κοινὸν εὐλαβούμενος καὶ οὐδὲν ἐπὶ τούτῳ δημοσίᾳ αἰσχυνόμενος.

Ἄς προσπαθῇ λοιπὸν ἐν τῷ μέλλοντι νὰ βελτιώσῃ ἑαυτὸν ὁ Ρήγας (κρίμα εἰς τὸ ὄνομα!) ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ ἀστερίσκου τοῦ ἀμοιβαίου θαυμασμοῦ, ὅστις καίπερ βριθὼν καὶ γέμων ἐλκῶν ἀλγεινοτάτων ἀναξομένων, τὰ δ' ἐνδον αὐτοῦ πάντα ὑπόξυλος ὢν, ὅμως παρίσταται ἐπιτεχνητῶς καὶ θαυμαστῶς ἀλώβητος καὶ παρέχων κρύφα ἔσως συμβουλὰς ἃς προσπαθῇ, λέγω, ὁ δυστυχὴς οὗτος Ρήγας νὰ βελτιώσῃ ὑπὸ τοῦτον τὸν ἀστερίσκον ἑαυτὸν, διότι καθὼς ὀρθῶς, ὁ Γαληνὸς συμβουλεύει «ἐκαστος δέεται ἀσκήσεως δι' ὅλου τοῦ βίου πρὸς τὸ γενέσθαι τέλειος ἀνὴρ· οὐ μὴν ἀφίστασθαι χρὴ τοῦ βελτίῳ ποιεῖν ἑαυτὸν, εἰ τις αἰσθοῖτο τὴν ψυχὴν ἀλωημένην οὐκ ἀκίαντον, οὐδ' ἀρετανόρθωτον ἁλῶν».

ΖΗΤΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Η ΜΕΜΒΡΑΝΑ ΤΟΥ SCHWANN ΕΝΔΟΘΗΛΙΑΚΗ

Ἐν ἔτει 1884 ἀπαντῶν εἰς τὰ μωρολογήματα τοῦ Νικολαΐδου, ἀδυνατοῦντος νὰ ἐννόησῃ τὴν σύστασιν τῶν τόσων κυττάρων μιᾶς ἐμμύελου νευρικῆς ἰνός, ἐδίδασκον, ὅτι «τὴν μεμβράναν τοῦ Schwann μετὰ τῶν ἐαυτῆς πυρήνων παραδεχόμενος, καθὼς ἄλλοι τε ἀπέδειξαν καὶ ὁ Kölliker, ὡς μεταγενέστερον σχηματισμὸν, ἀρχεγόνως δὲ οὖσαν ξένον τῇ ἐνὶ μὀρφωμα, τῇ ἀποτελουμένη ἐν τῇ ἐμβρυακῇ καταστάσει μόνον ἐκ τοῦ ἀξονικοῦ κυλίνδρου, συντασσόμενος δὲ τῇ πιθανῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ Kölliker, ὅτι αὕτη εἶνε μεμβράνα ἐνδοθηλιακὴ, χρησιμεύουσα πρὸς θρίψιν, πρὸς εἰσαγωγὴν τοῦ ἀναγκαίου ὕλικου, καὶ ὅτι τοιαύτη οὖσα δὲν ἔχει σύστασιν νευρικὴν (1), ἔλεγον, ὅτι δυνάμεθα νὰ ἐξετάσωμεν τὸ νευρικὸν μέρος τῆς ἰνός, αὐτὸν τὸν ἀξονικὸν κύλινδρον μετὰ ἢ ἄνευ τῆς μυελώδους μεμβράνης καὶ μετὰ ἢ ἄνευ τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann. Οὕτω δὲ καθίστατο εὐνόητον, ὅτι ὁ ἀξονικὸς κύλινδρος ὑπολείπεται μόνος καὶ ἐπομένως ὁ σπουδάζων κατὰ πληρεστάτην ἔννοιαν ἱστολογικὴν δικαιούται νὰ ἐρευνήσῃ τί εἶνε ὁ ἀξονικὸς κύλινδρος, ἀπλῆ ἀποφύξ ἑνὸς γαγγλίου ἐν τῷ κεντρικῷ συστήματι ἄνευ ἄλλης ὕφης πλὴν τῆς ἐνὶ μὀδους καὶ λεπτοκοκκιώδους κτλ., προσλαμβάνουσα περαιτέρω τὴν μυελίνην καὶ τὴν μεμβράναν τοῦ Schwann καὶ οὕτω καθικνουμένη μέχρι τῆς περιφερικῆς ἀπολήξεώς της αὐτῆς ἀπογυμνουμένη ἐκεῖ τῶν μεμβρανῶν κτλ., ἢ ἔχει σύστασιν κυτταρικὴν, ὑπαγομένη εἰς τοὺς γενικοὺς νόμους τῆς κυτταρικῆς συστάσεως πάντων τῶν ἰστών τοῦ ὀργανισμοῦ; οὐδὲν τούτου φυσικώτερον καὶ οὐδὲν τούτου ἱστολογικώτερον.

Ἄλλ' ὁ ἀναίσθητος Νικολαΐδης θόρυβον μάταιον καὶ ἐπὶ βεβουλεμένῳ σκοπῷ ποιούμενος ἐξηκολούθει νὰ διασαλπίζει δεξιᾶ καὶ ἀριστερᾶ κυλίων τὸν πῖθον τοῦ ὕβρεολογίου, ὅτι τὰ ὑπ' ἐμοῦ λεγόμενα «οὐδεμίαν, οὐδεμίαν ἔχουσιν ἀντικειμενικὴν ὑπόστασιν, ἐπ' οὐδεμιᾶς οὐδεμιᾶς παρατηρήσεως στηρίζονται... εἶνε τραγελαφικὰ κῦτταρα»

(1) Ἀπάντησις ἐμὴ κλ. 1884 σ. 18, ἔνθα καὶ αἱ παραπομπαί.

κτλ (1). Παρόμοια δὲ ληρήματα ἐλήρει ὁ τάλας καὶ ἐν τοῖς «Σχετι-
κοῖς» αὐτοῦ τοῦ 1884 σ. 2-8 μυκτηρίζων ὁ παντὸς μυκτηρισμοῦ
καὶ οἴκτου ἄξιος ὢν, ἄλλα τε πολλὰ ἐφληνᾷφει καὶ δὴ καὶ τοιαῦτα:
«ἀλλὰ θετῆσθω διὰ μίαν στιγμὴν, ὅτι ὁ ἄξονικός κύλινδρος εἶνε
κυτταρικός, ὡς ἐννοεῖ ὁ Χασιώτης, οἷος τότε κυλίσσας τραπεζο-
φρος» κτλ (2). Μῆτε ἡ ἐμὴ διδασκαλία μῆτε ἡ παραπομπὴ εἰς τὴν
Ἑμβρυολογίαν (1879) τοῦ Kölliker σ. 621 ἐπιθὼν αὐτὸν εἰς τὸ
νὰ εἰδῇ οὐχὶ τὴν ὀρθότητά των ὑπ' ἐμοῦ κατ' ἐννοίαν ἱστολογικὴν
λεγομένων, διότι τοιοῦτό τι δὲν περιέμενον παρ' ἐνὸς ψευδοποστολοῦ,
ἀλλὰ τοῦλάχιστον τὸ ἀπλούστατον των πραγμάτων, ὅτι ἔχει τις τὸ
δικαίωμα νὰ ἐξετάσῃ τὸ ζήτημα τοῦτο ἐπιστημονικῶς καὶ ὅτι οὐδὲν
ἡ Μορφολογία ἀνθίσταται καὶ ὅτι πρέπει νὰ θεωρήσῃ τὴν μεμβρά-
ναν τοῦ Schwann ὡς *ἐνδοθηλιακήν*, ὡς διδάσκει ὁ Kölliker καὶ ἐγὼ
αὐτῷ συντασσόμενος, ἵνα ἐννοήσῃ τί κύτταρα ἐν κυττάρους ζητοῦσιν.
Ἄλλ' Αἰθίοπα ἔτριψα, διότι εἶδον καὶ αὖθις μετ' ἐκπλήξεώς μου τῷ
1887 ἐν τῷ «Ἐλέγχῳ» του (σ. 10), ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος κατέστη
μονομανὴς καὶ εἶνε κατελιγμένος ὑπὸ *ιδέας σταθερᾶς* (*idée fixe*)
καὶ ὅτι εἶνε δυσχερέστατον ἔργον νὰ ἐννοήσῃ τοιοῦτος στενοκέφαλος
τοὺς μορφολογικοὺς κανόνας, οὐχ ἥττον πρὸς ἀποφυγὴν λόγων πολ-
λῶν τῷ ἀπάντησα ἐν τῇ «Ἀκροπόλει» ἀριθ. 1776 συντόμως ὡς ἐξῆς.

«Εἶπα πρὸς τούτοις βραδύτερον κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1884
στηριζόμενος ἐπὶ των παρατηρήσεών μου, ὅτι ἡ μεμβράνα τοῦ
Schwann εἶνε *ἐνδοθηλιακή* χρησιμεύουσα κατὰ τὴν πιθανὴν ἐρμη-
νεύαν τοῦ Kölliker πρὸς θρίψιν, πρὸς εἰσαγωγὴν τοῦ ἀναγκαίου ὕλι-
κου» κτλ., παρέπεμψα δὲ περὶ τοῦ ὅλου ζητήματός εἰς τὴν Ἑμὴν
Ἀπάντησιν 1884 σελ. 18. Καὶ ὅτι «τρεῖς μῆνας μετ' ἐμὲ ἦτοι τῇ
7 Ἀπριλίου τοῦ 1884 ἀπέδειξε ταύτην ὁ καθηγητὴς τῆς Καινιζθέρι-
γης A. Gruenhagen (3). Τί δὲ λέγει οὗτος ἐν τῇ ἐν «Ἀκροπόλει» (4)
περιφῆμῳ διὰ τὰς ὕβρεις καταστάσει διατριβῇ αὐτοῦ; Ἀνάγνωτε.

«Ὁ Χασιώτης παρεχάραξε τὰ τοῦ καθηγητοῦ Gruenhagen. Δια-
τείνεται ὁ Χασιώτης ἐν τῇ «Ἀκροπόλει», ὅτι «τρεῖς μῆνας μετ' αὐ-

(1) «Γαλήνιος» ἀριθ. 53. σ. 442-423 ἔτ. 1883.

(2) Αὐτόθι. σ. 7.

(3) Archiv. f. Microscop. Anatomie κτλ. Τόμ. 23. Τεύχ. 3. 1884, σ. 380,
ἐνθα εἰκονίζει καὶ σχῆμα.

(4) Ἀριθ. 1783.

τὸν ἀπέδειξε ταύτην (τὴν μεμβράναν τοῦ Schwann) ὁ... Gruenhagen (1)».

Εἶτα δὲ ἀποδεικνύει τὴν παραχάραξιν λέγων : «ὁ Gruenhagen ὃν ἐπικαλεῖται, λέγει ἐν ἔτει 1885 (2), ὅτι αἱ περιφερικαὶ νευρικαὶ ἴνες ἀπολλύσι τὴν μεμβράναν τοῦ Schwann εἰσδύμεναι εἰς τὸν ἐγκέφαλον καὶ τὸν νωτιαῖον μυελόν»· οὐχὶ ἄρα τρεῖς μῆνας, ἀλλὰ τέσσαρα ὅλα ἔτη μετὰ τὸν Χασιώτην ὁ καθηγητὴς Gruenhagen ρητῶς ἀποφαίνεται, ὅτι «τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann στεροῦνται αἱ ἴνες τοῦ νωτιαίου μυελοῦ καὶ τοῦ ἐγκεφάλου».

Καὶ περαιτέρω :

«Τί δὲ λέγει ὁ Gruenhagen ἐν τῇ τοῦ ἔτους 1884 διατριβῇ αὐτοῦ, ἥς ποιεῖται μνείαν ἐν τῇ «Ἀκροπόλει» ὁ Χασιώτης; Ἐν αὐτῇ γίνεται λόγος περὶ τῆς ἐνδοθηλιακῆς ὑφῆς τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann ἐν ταῖς περιφερικαῖς ἰσὶ». κτλ.

Καὶ περαιτέρω :

«Παραχάραξε δὲ καὶ τὴν χρονολογίαν παραπέμπων οὐχὶ εἰς τὸ σύγγραμμα τοῦ Gruenhagen τοῦ 1885, ἵνα μὴ ἴδῃ ὁ ἀναγνώστης τὴν περὶ τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann δόξαν τοῦ Gruenhagen, ἀλλ' εἰς πραγματείαν αὐτοῦ τῷ 1884» κτλ... Ἀλλὰ καὶ ψεύδεται ὁ Χασιώτης καὶ ἀλλότρια σφετερίζεται διατεινόμενος, ὅτι πρῶτος αὐτὸς ἔγραψε τὰ κατὰ τὴν ἐνδοθηλιακὴν ὑφῆν τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann τῶν περιφερικῶν ἰνῶν, διότι ὁ Kölliker τῷ 1879 λέγει οὕτως : «Τὴν μεμβράναν τοῦ Schwann θεωρῶ ἐνδοθηλιακὴν (3)· ψεύδεται λοιπὸν καὶ ἐνταῦθα, ὅπως ἐξαπατήσῃ. Πῶς ἂν τοιοῦτάσῃ τοιοῦτον παραχαράκτην καὶ ψευδογράφον;»!!!

Πότερον νὰ θαυμάσῃ τις ἐνταῦθα τὴν ἔξοχον ἀγυρτεῖαν τοῦ ψευδαποστόλου τούτου τῆς ἱστολογίας, τὴν ἀνήκουστον πλαστουργίαν ἀνυποστάτων πραγμάτων, τὴν κακίστην πίστιν τοῦ ἀνθρώπου ἢ τοὺς ἐκτάκτους παραλογισμοὺς καὶ τὴν ἀνυπολόγιστον ἀμαθίαν του; τίς δύναται ἐν τοιαύτῃ παλαιστρᾷ ν' ἀγωνίζηται;

Καὶ ὅμως ὑπάρχουσι περιστάσεις ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ βίῳ, τὰς ὁποίας δὲν δύναται τις ν' ἀποφύγῃ καὶ τότε ἀκόμη, ὅταν οἱ νόμοι ἐν τῷ

(1) Archiv. f. Microscop. Anatomie. Τόμ. 23, 1884.

(2) Lehrb. d. Physiologie. Τόμ. Α'. σ. 514-515.

(3) Entwicklungsgeschichte σελ. 622, 1879.

Κράτει κανονικῶς καὶ ἀπαρασαλεύτως λειτουργῶσιν ἐφαρμοζόμενοι. Δὲν πρόκειται ἐνίοτε νὰ ὑπερασπίσῃ τις ἑαυτὸν, διότι καὶ ἄνευ τούτου τὸ ἀδίκημα μένει πάντοτε ἀτομικὸν εἶνε δὲ καὶ προσωρινόν καὶ ἐπομένως ἀπέναντι τοῦ ὅλου ἐλάχιστον, ἀλλ' ἔχει καθήκον πᾶς νηφάλιος ἀνὴρ τεταγμένος ὑπὸ τοῦ Κράτους ἐκεῖ, ὁπόθεν νάματα διδασκαλίας ἀπορρέουσι ποτίζοντα τοῦ Ἑθνους τὴν νεότητα, νὰ πατάξῃ εὐθὺς κατὰ κεφαλῆς καὶ κατασυντρίψῃ ἐκείνον, ὅστις ἤθελεν ἀποπειραθῇ αὐτὸς ἑαυτὸν ὑπόδειγμα ψευδολογίας παρέχων ἀντὶ ναμάτων τοιοῦτον δηλητήριον νὰ ἐνσταλάξῃ εἰς τὴν καρδίαν τῆς νεότητος, παρ' ἧς τὴν ὑγιᾶ καὶ ἀμερόληπτον ἐν ταῖς ἐπιστήμαις κρίσιν ἦτοι τὴν ἐπιστημονικὴν ἀρετὴν τὸ ἔθνος προσδοκᾷ. Αὐτὸς εἶνε ὁ κυριώτατος λόγος, δι' ὃν τὸ ἀξίωμα τοῦ ὑφηγητοῦ περιβεβλημένος, τὸ τοῦ καθηγητοῦ δὲ ἔστω καὶ μόνον ὑπὸ τῆς ἱατρικῆς Σχολῆς κεχορηγημένον μοι ἀπὸ πέντε ἡδὲ ἑτῶν καὶ πολλᾶκις μέχρι τοῦδε, ἀγωνίζομαι πρὸς τε τὸν ψευδαπόστολον τοῦτον καὶ πρὸς τὸν ψευδαποστολίσκον, ἦτοι τὸν ἀστερίσκον τοῦ ἀμοιβαίου θαυμασμοῦ, ὅστις ἠθέλησε κατὰ τὴν παροιμίαν

« νὰ βγάλῃ τὸ φεῖδι ἀπὸ τὴν τρύπα μὲ τοῦ ζουρλοῦ τὸ χέρι ».

Ἐπιτήδεις παρεθέμην ὅσα ἐγὼ ἔγραψα τῷ 1884 καὶ τῷ 1887 καὶ ὅσα ὁ Νικολαΐδης, ἵνα δυνηθῇ ὁ ἀναγνώστης ν' ἀντιληφθῇ σαφέστερον τῆς πονηρᾶς καὶ κακοδοῦλου τούτου τέχνης, μεθ' ἧς ἀποπειράται νὰ ἐξαπατήσῃ τὸ κοινὸν καὶ νὰ προσάψῃ ἐμοὶ κατηγορίας ἀνυποστάτους πρὸς οὐδὲν τὴν ἀποκάλυψιν του λογιζόμενος, ἀρκοῦμενος δὲ εἰς ἐλάχιστον ἔστω καὶ βραχυχρόνιον κέρδος.

Ἐγὼ ἐν τῇ « Ἀκροπόλει » ἀπαντήσας καὶ τῇ ἀρχαίᾳ μεθόδῳ μου τῇ συντομίᾳ χρῆσάμενος δὲν ἠρίθμησα πάντας τοὺς συγγραφεῖς ἀπὸ τοῦ 1856 καὶ ἐξῆς. τοὺς παραδεχομένους τὴν μεμβράναν τοῦ Schwann, διότι πρὸ τριῶν ἑτῶν ἦτοι τῷ 1884 ἐδημοσίευσεν ἐν ἀκριβεῖ τὰ περὶ τούτων ἐν τῇ Ἑμῇ Ἀπαντήσῃ σ. 2-9, ἀλλ' ἠρκέσθην νὰ ἀναφέρω μόνον τὸν Stricker, τὸν Schenk, τὸν Heitzmann καὶ τὸν ὑπὸ τῶν δύο τελευταίων ἀναφερόμενον Gerlach. Ὑστερον, ἵνα δείξω τῷ κομποφακελορρήμονι Νικολαΐδῃ, ὅτι οὐ μόνον ὅ,τι ἀνεκοίνωσα τῷ 1882 εἶνε ὀρθὸν κατὰ τινὰς συγγραφεῖς πρὸ ἐμοῦ καὶ μετ' ἐμὲ ὁμοίως ἀποφαινόμενος, ἀλλὰ καὶ ὅ,τι ἄλλο εἶπον βραδύτερον τῷ

1884 ὡσαύτως ἀπεδείχθη ὡς ὀρθόν, διευτύπωσα τὴν γνώμην μου, ἵνα καὶ αὐτὸς ἐπαναλάβω αὐτήν, ὡς ἐξῆς: « Εἶπα πρὸς τοῦτους βραδύτερον κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1884 στηριζόμενος ἐπὶ τῶν παρατηρήσεών μου, ὅτι ἡ *μεμβράνα τοῦ Schwann εἶνε ἐνδοθηλιακὴ* χρησιμεύουσα κατὰ τὴν πιθανὴν ἐρμηνείαν... τοῦ Kölliker κτλ., καὶ παρέπεμψα περὶ τοῦ ζητήματος τούτου διὰ τὰ περαιτέρω εἰς τὴν Ἑμὴν Ἀπάντησιν τοῦ 1884 σ. 18 (1), προσέθηκα δέ: Τρεῖς μῆνας μετ' ἐμὲ ἦτοι τῇ 7 Ἀπριλίου 1884 ἀπέδειξε ταύτην ὁ Gruenhagen παραπέμψας εἰς τὴν περὶ τοῦ ζητήματος τούτου διατριβὴν του ἐν τῷ Archiv. f. Microscop. Anatomie etc. τομ. 23 σ. 380.

Καὶ ὅμως ὁ ψευδᾶπόστολος οὗτος προσάπτει μοι κατηγορίαν ἀνυπόστατον μὲν συγγερὰν δὲ λέγων α') ὅτι «σφετερίζομαι ἀλλότρια πράγματα διατεινόμενος, ὅτι ἔγραψα πρῶτος τὰ κατὰ τὴν ἐνδοθηλιακὴν ὕψην τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann τῶν περιφερικῶν νευρῶν, ἐνῶ ὁ Koelliker τῷ 1879 εἶνε πρῶτος». Ἡ κατηγορία αὕτη εἶνε, ἵνα μὴ τι χεῖρον εἶπω, ψευδестаῖτη.

1) Διότι ἐγὼ οὐδέποτε οὐδαμοῦ οὐτ' εἶπον, οὐτ' ἔγραψα, ὅτι πρῶτος εὗρον τὴν μεμβράναν τοῦ Schwann οὕσαν ὕψους ἐνδοθηλιακῆς, ἀλλὰ τούναντίον μάλιστα ἐδίδαξα τὸν ἀμαθέστατον Νικολαΐδην πρῶτος ἐγὼ συντασσόμενος τῇ πιθανῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ Kölliker, ὅτι ἡ μεμβράνα τοῦ Schwann εἶνε ἐνδοθηλιακὴ (2).

2) Διότι ἐν τῇ «Ἀχροπόλει» ἐσημείωσα, ὅτι ἡ *μεμβράνα τοῦ Schwann εἶνε ἐνδοθηλιακὴ*, χρησιμεύουσα κατὰ τὴν πιθανὴν ἐρμηνείαν τοῦ Kölliker κτλ.

Ἐπομένως εἶνε πρωτότυπος καὶ πρωτάκουστος ὁ παραλογισμὸς τοῦ Νικολαΐδου ἀναισθητοῦντος ἐπὶ βεβουλευμένῳ σκοπῷ καὶ λέγοντος, ὅτι ὁ Kölliker τῷ 1879 πρῶτος θεωρεῖ τὴν μεμβράναν τοῦ Schwann ἐνδοθηλιακὴν, ὁ δὲ Χασιώτης σφετερίζεται ἀλλότρια· διατί; διότι, ἀφοῦ ἀναφέρω, ὅτι εἶνε κατὰ τὴν πιθανὴν ἐρμηνείαν τοῦ Kölliker ἐνδοθηλιακὴ καὶ ἀφοῦ παραπέμπω εἰς τὴν Ἀπάντησίν μου, πῶς εἶνε δυνατόν νὰ ὑποτεθῇ ὑπὸ σώφρονος ἀνθρώπου, ὅτι ἐγὼ πρῶ-

(1) Κυρίως ὁ Kölliker λέγει, ὅτι διὰ τῆς ἐρμηνείας ταύτης οὐδεμία ἐπιγίνεται κατὰ φυσικὸν λόγον βλάβη... εἰς τὸν σχηματισμὸν τῆς μυελίνης τῶν νευρῶν καὶ εἰς τὴν θρέψιν τοῦ ἀξονικοῦ κυλίνδρου.

(2) Ἐμὴ Ἀπάντησις τοῦ 1884 κτλ. σ. 18.

τος εύρον τήν μεμβράναν τοῦ Schwann ἐνδοθηλιακὴν τῷ 1884, ὁ δὲ Kölliker ἡρμήνευσε ταύτην τῷ 1879;

Αἱ πηγαὶ τῆς διανοίας τοῦ ψευδαποστόλου τούτου φαίνεται, ὅτι χωροῦσιν ἄνω ποταμῶν!, οὐδεμία δ' ἄλλη αὐτῷ παρηγορίας ἐλπὶς ὑπολείπεται, εἰμὴ ἂν ἐν δευτέρᾳ ἐκδόσει τοῦ ἀμβλωθριδίου του διατυπώσῃ τὸ πρᾶγμα ὡδὲ πως: «Ὁ Χασιώτης εὔρε τὴν μεμβράναν τοῦ Schwann ἐνδοθηλιακὴν τῷ 1884, ἧς ὁμως τὴν ἐρμηνείαν ἔδωκε τῷ 1879 ὁ γηραιὸς Kölliker, διότι καθὼς ὁ ἀστρονόμος δι' ὑπολογισμῶν δύναται νὰ προῖδῃ τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν μετὰ ἔτη εἰς κομήτης μέλλει πάλιν ἐκ τοῦ βήθους τοῦ παγκοσμίου χάους νὰ ἀναβῇ εἰς τὸν θόλον τοῦ οὐρανοῦ, οὕτω καὶ τὸ ἰδανικὸν πνεῦμα τοῦ Laplace ἢ τοῦ Leibniz, ὅπερ παριστᾷ τὴν ὑπάτην νοητὴν βαθμίδα τῆς γνώσεως τῆς φύσεως καὶ τῶν μελλόντων γενέσθαι, δύναται νὰ προεῖπῃ τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν π.χ. ὁ ἐλληνικὸς σταυρὸς ἤθελε λάμψῃ ἐν τῇ ἀγίᾳ Σοφίᾳ» τοιοῦτο δὲ εἶνε καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Kölliker, ὅστις πέντε ἔτη πρότερον ἤτοι τῷ 1879 ἡρμήνευσεν ὅ,τι ὁ Χασιώτης ἐμελλε νὰ εἴπῃ τῷ 1884 περὶ τῆς ἐνδοθηλιακῆς ὑφῆς τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann!!! »

Δὲν αἰσχύνεσαι λοιπὸν, ὦ οὗτος, οὕτω παραλογιζόμενος νὰ κηρύττῃς ἐμὲ ψευδογράφον καὶ παραχαράκτην; τίνος ἔνεκα ἀποκρύπτεις τὴν πηγὴν, εἰς ἣν παραπέμπω, καὶ ἔνθα σημειοῦται ἡ σελὶς τῆς Ἐμβρυολογίας τοῦ Kölliker 621; τίνος ἔνεκα παραχαράττεται καὶ τὴν σελίδα καὶ ἀντὶ τῇ 621 τῆς μόνης ἀκριβοῦς, ὡς ἐγὼ τὴν σημειῶ, θέτεις δῆθεν ἀντ' αὐτῆς 622; πότερος λοιπὸν ψεύδεται καὶ πότερος φενακίζει;

β') Ὁ ἐκ Θεσσαλίας οὗτος Ρήγας (κρίμα εἰς τὸ ὄνομα!) καὶ ἄλλο ψεῦδος παχυλότατον ψευδογραφεῖ προχειρότατα τῶδε:

«Διατείνεται ὁ Χασιώτης ἐν τῇ «Ἀκροπόλει», ὅτι «τρεῖς μῆνας μετ' αὐτὸν ἀπέδειξε ταύτην (τὴν μεμβράναν τοῦ Schwann) ὁ Gruenhagen» κτλ.

Σ' ἐρωτῶ ἔδῳ δημοσίᾳ, ἀθυρόστομε, διατί παρέλιπες τὸ κατηγόρημα εἰς τὸ ταύτην καὶ ἔθηκας ἐν παρενθέσει «τὴν μεμβράναν τοῦ Schwann»; ἵνα δεῖξῃς δῆθεν, ὅτι ἐννοῶ τὴν μεμβράναν τοῦ Schwann ἐν τῷ νωτιαίῳ μυελῷ; Δὲν λέγω προηγουμένως ὅτι ἡ μεμβράνα εἶρε ἐνδοθηλιακὴ καὶ ὕστερον ἀπέδειξε ταύτην ὁ Gruenhagen; δὲν ση.

μαίνει τὸ ταύτην τὴν ιδιότητα τῆς μεμβράνης; τί ζητεῖ λοιπὸν ἡ παραπομπὴ εἰς τὴν διατριβὴν αὐτοῦ τοῦ 1884; μὴ δὲν γίνηται λόγος ἐκεῖ περὶ τῆς ἐνδοθηλιακῆς ὑφῆς τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann;

Σ' ἐρωτῶ περαιτέρω, ἀναιδέστατε, πρὸς τί ἀναφέρεις τὸ ἐν ἔτει 1885 Ἐγχειρίδιον τῆς Φυσιολογίας τοῦ Gruenhagen; ἵνα δεῖξης καὶ πάλιν, ὅτι ἐννοῶ τὴν μεμβράναν τοῦ Schwann ἐν τῷ νωτιαίῳ μυελῷ, ἐνῷ ἐγὼ οὐδένα περὶ τούτου ποιοῦμαι λόγον;

Σ' ἐρωτῶ περαιτέρω, ἀποτρόπαιε, διατί δὲν ἐμμένεις εἰς τὴν παραπομπὴν μου Archiv. f. Microscop. Anatomie 1884. Τομ. 23. σ. 380, ἀλλ' ἐπαναλαμβάνεις ταύτην καὶ λέγεις «ἐν αὐτῇ γίνεται λόγος περὶ τῆς ἐνδοθηλιακῆς ὑφῆς τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann ἐν ταῖς περιφερικαῖς ἰσί» κτλ; ἵν' ἀπομακρύνῃς δὴθεν τὸν ἀναγνώστην ἀπὸ τοῦ ὀρθοῦ; !!!

Σ' ἐρωτῶ περαιτέρω, κύριε ὑψηγῆτὰ τοῦ Ἑθνικοῦ Πανεπιστημίου (κρίμα εἰς τὸν τίτλον!), διατί προέταξες ἐν τῇ ἀπαντήσῃ σου τὸν Gruenhagen τοῦ Schenk, ὅστις ἀπέχει χιλίους παρασάγγας ἀπ' αὐτοῦ; ἵνα φανακίσῃς τὸ κοινόν, διότι μετὰ τὸν Gruenhagen γίνεται λόγος περὶ Schenk καὶ ἐπομένως περὶ μεμβράνης τοῦ Schwann ἐν τῷ νωτιαίῳ μυελῷ;

Ἐὰν δ' ἐγὼ εἶχον ἄγνοιαν τῆς γνώμης τοῦ Kölliker, ὡς ὁ Gruenhagen, ὅστις ρητῶς λέγει, ὅτι:

Μετάφρασις

«Ἐρευνῶν ἐμμυέλους νευρικᾶς ἵνας τοῦ βατράχου ἐπίστησα τὴν προσοχὴν μου εἰς ἓν πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον, ὅσον ἐγὼ γινώσκω, μέχρι τοῦδε οὐδαμοῦ περιεγράφη, ἀλλ' ὅπερ πάντως κέκμηται σημασίαν ιστογενετικὴν διὰ τὴν πρωτόθετον μεμβράναν τῶν νεύρων. Ἀποδεικνύεται δὴλον ὅτι εὐχερῶς, ὅτι περὶ ἕκαστον πυρῆνα τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann ἀφρορίζεται ἐν ἀκανόνιστον τμημα αὐτῆς τῇ χρήσει τοῦ νιτρικοῦ ἀργύρου, ὅπερ φαίνεται σχετιζόμενον πρὸς τὴν πυρῆνα ὡς ἐνδοθηλιακὴ πλάξ». κτλ.

Κείμενον

Bei der Untersuchung markhaltiger Nervenfasern des Fro-

A. ΣΑΞΙΟΥΤΟΥ Ο ΑΜΟΙΒ. ΘΑΥΜ.

sches bin ich auf ein Verhalten aufmerksam geworden, welches *meines Wissens nirgends beschrieben worden ist*, jedenfalls aber Bedeutung besitzt für die Histiogenese der Nervenprimitivscheide. Es lässt sich nämlich unschwer den Nachweis liefern, dass um jeden Kern der Schwann'schen Scheide ein unregelmässiges Segment der letzteren durch Silberbehandlung abgegrenzt werden kann, welches zum Kern in dem Verhältniss einer Endothelplatte zu stehen scheint» (1).

Τί θά ἔλεγες τότε, ὦ παγκάκιστε; οὐδέν πλέον ἢ ὅτι καί νῦν!, διότι ἡ πονηρά φύσις ἐν πάσῃ μὲν περιπτώσει εἶνε ὁμοία, πολλῶ δὲ μᾶλλον καὶ λαβῆς τινος ὑπαρχούσης! Ἄλλὰ πρὸς σὸν ἀνεξίτηλον ὄνειδος ἀπεδείχθη ἐγὼ πάντοτε ἐν πληρεστάτῃ γνώσει διατελών παντός ὅ,τι ἐγράφη περὶ τῶν ζητημάτων τούτων ἐπὶ ἔρα αἰῶνα, ἐπὶ ἔρα ὁλόκληρον αἰῶνα! Σύγκρινε τὰ ἐμὰ, σύγκρινε τὰ τοῦ Gruenhagen, σύγκρινε τὰ σά, ἰδὲ τίνι τρόπῳ σπουδάζω καὶ διατί ἡ Ἱατρικὴ Σχολὴ τετράκις παμψήφει ἐψηφίσατο τὸν ἐξόριστον τῆς Ἡπείρου! Ἰδὲ ἄνθρωπε!

Καὶ παρὰ πάντα δὲ τᾶλλα ἐπὶ μίαν πενταετίαν ἀναφέρεις διηνεκῶς, ἵνα κρύψῃς τὴν σὴν πανουργίαν, ἐν δίστιχον τοῦ Goethe, δεικνύων, ὅτι δῆθεν ἐννοεῖς τὸν ποιητὴν, (ἀλλὰ τί κοινὸν Νικολαΐδῃ καὶ Goethe; τί κοινὸν κυνὶ καὶ βαλανεῖω;) καὶ τὸ κακόμοιρον τῷ μὲν 1887 (2) ἀφ᾽ ἧς ὅλως ἀμετέφραστον, τῷ δὲ 1884 μετέφρασας ἐλληνιστὶ μόνον κατὰ τὰ δύο τρίτα χαίρειν ἐξέσας τὸ pedanten διατί; διότι δὲν ἐγίνωσκας τὴν σημασίαν τῆς λέξεως ταύτης, σχολαστικέ (pedant)! Ἐνῶ ὥφειλες καὶ ὀφείλεις πάντοτε τοῦ αὐτοῦ ποιητοῦ ν' ἀναγινώσκῃς μόνον τόδε:

Wohl unglücklich ist der Mann
der unterlässt was er kann
und unterfängt sich was er nicht versteht
Kein Wunder, dass er zu Grunde geht.

(1) Archiv f. Microscop. Anatom. Τόμ. 23 Τεύχ. 3 σ. 380, ἐνθα εἰκονίζεται καὶ σχῆμα.

(2) Ἀκρόπολις ἀριθ. 1783.

ὃ ἐστὶ μεθερμηνευόμενον κατὰ τὴν Χασιώτειον γλῶσσαν :

Δυστυχῆς, ὅστις ἀφήσῃ,
 ὅ,τι ἠμπορεῖ,
 κ' ἤθελεν ἐπιχειρήσῃ
 ὅ,τι δὲν νοεῖ.
 Θαῦμ' οὐδὲν εἶνε ἂν καταστροφῇ.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐμφανέστατον γίνεται, ὅτι εἶνε ψευδέστατα πάνθ' ὅσα περὶ Kölliker καὶ Gruenhagen ἐπλασε διὰ τῆς ἐξημμένης φαντασίας του ὁ Νικολαΐδης, ὅτι δῆθεν ἐσφτερίσθη μὲν τὰ ἐκείνου, προέκειτο δὲ περὶ τῆς γνώμης τούτου, ἂν ὑπάρχῃ ἢ μὴ μεμβράνα τοῦ Schwann ἐν τῷ νωτιαίῳ μυελῷ. Διότι ἀπέδειξα α') ὅτι, ὡς ἐξέθηκε τὴν ὑπόθεσιν ὁ ψευδαπόστολος, ἀφοῦ ἐγὼ ἔλεγον ἐν τῇ « Ἀκροπόλει » « κατὰ τὴν πιθανὴν ἐρμηνείαν τοῦ Kölliker » παραλογίζεται διακηρύττων, ὅτι ἐσφτερίσθη ἀλλότρι, τὰ τοῦ Kölliker, ἅτε ἀδυνάτου ὄντος, ἵνα ὁ καθηγητὴς οὗτος τοῦ Βυρτσοῦργου μαντεύσῃ ἐν ἔτει 1879, ὅτι θὰ εὑρισκόν ἐγὼ τὴν μεμβράναν τοῦ Schwann ἐνδοθηλιακὴν ἐν ἔτει 1884, ὥστε αὐτὸς νὰ ἐρμηνεύσῃ πρὸ πενταετίας τί αὕτη χρησιμεύει, ἂν μὴ εἶχε γνῶσιν τῆς ἐνδοθηλιακῆς αὐτῆς ὕψης, καὶ διότι παρέπεμψα περὶ τοῦ τίς πρῶτος καὶ τίς δεύτερος εἰς τὴν ἐμὴν Ἀπάντησιν τοῦ 1884 σ. 18.

Διότι ἀπέδειξα β') ὅτι δὲν ὑπῆρχε λόγος περὶ τῆς γνώμης τοῦ Gruenhagen ἂν ὑπάρχῃ ἢ μὴ μεμβράνα τοῦ Schwann ἐν τῷ νωτιαίῳ μυελῷ, ὥστε ν' ἀναφέρω τὸ Ἐγχειρίδιόν του τὸ ἐν ἔτει 1885 ἐκδοθὲν, ἀλλὰ περὶ τούτου σαφῶς καὶ μόνον, ὅτι ἡ μεμβράνα τοῦ Schwann εἶνε ἐνδοθηλιακή, καθὼς εἶπα τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1884 (1) συντασσόμενος τῇ γνώμῃ τοῦ Kölliker, ἣν οὗτος ἐξήνεγκε τῷ 1879 (2), διὰ τοῦτο μνεῖαν ἐποίησάμην τῆς ἐν ἔτει 1884 κατ' Ἀπρίλιον μῆνα ἐκδοθείσης διατριβῆς του ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ κτλ. (3)

Διότι ἀπέδειξα γ') ὅτι ἐκ κακοβουλίας δὲν ἐτήρησε σειρὰν τοιαύ-

(1) Ἐμὴ Ἀπάντησις σ. 18.

(2) Entwicklungsgeschichte etc. σ. 621.

(3) Archiv f. Microscop. Anatomie etc. Τόμ. 23, τεύχ. 3. σ. 380.

την, οἷαν ἐγὼ εἶχον ἐν τῇ « Ἀκροπόλει » (1) ἀλλὰ παρενέθηκε (2) τὸν Gruenhagen μεταξὺ Gerlach καὶ Schenk, ἐνθα γίνεται λόγος περὶ τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann ἐν τῷ νωτιαίῳ μυελῷ, πρὸς ἀποπλάνησιν τῶν μὴ εἰδόντων τὰ πράγματα καὶ τῶν μὴ παρακολουθούντων τὰ Νικολαΐδεια ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ ἐμὰ, ἐνὶ λόγῳ ἵνα φέρῃ σύγχυσιν ἰδεῶν, ἐνῷ ὁ ὀρθὰ δίκαια καὶ ἀληθῆ λέγων δὲν ἔχει ἀνάγκην νὰ καταφεύγῃ εἰς τοιαῦτα ποτηρέμματα καὶ νὰ κυλῇ ἀπόρως τὸν πῖθον τῶν ὕβρων.

ΖΗΤΗΜΑ ΤΡΙΤΟΝ

ΟΙ ΠΥΡΗΝΕΣ ΤΗΣ MEMBRANΗΣ ΤΟΥ SCHWANN

Ἐν τῇ πρώτῃ συνόδῳ τῶν Ἑλλήνων ἱατρῶν τοῦ 1882 ἀνεκοίνοσα προσέτι, ὅτι « ἡ μεμβράνα τοῦ Schwann δὲν εἶνε οὕτως ἀπλῆ, ὥς ὑπολαμβάνεται, μηδὲ ἡ αὐτὴ κατὰ τὴν μορφήν ἐν πάσαις ταῖς νευρिकाῖς ἰσὶ . . . ἡ μεμβράνα τοῦ Schwann δὲν χαρακτηρίζεται δι' ἐνὸς μόνου πυρήνος καὶ πάντοτε, ἀλλὰ καὶ διὰ πλειόνων » κτλ. (3).

ΚΡΙΤΙΚΑ ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ ΑΜΒΑΘΘΡΙΑΙΑ

Ὁ εἰδεχθὴς ἄμα καὶ ἀστείος ὑφηγητὴς Νικολαΐδης ἐν μέσῳ ταραχῶν πνεύματος διατελῶν καὶ ὑπὸ παχυλῆς ἀμαθίας καταδιθροσκόμενος ἔγραψε τῷ 1883-1884 τὰ ἑξῆς περὶ τοῦ ζητήματος τοῦτου λίαν ἀξιοσύστατα ὄντια:

« Ὁ Χασιώτης λέγει, ὅτι ἡ μεμβράνα τοῦ Schwann δὲν χαρακτηρίζεται δι' ἐνὸς πυρήνος, ἀλλὰ καὶ διὰ πλειόνων . . . ὅταν δὲν δύναται νὰ παρασκευάζῃ καλὰ παρασκευάσματα καὶ δὲν ἐκλαμβάνῃ ἄλλ' ἀντ' ἄλλων καὶ νὰ διακρίνῃ πυρήνας ἐξ ἄλλων ἀντικει-

(1) Ἀριθ. 1776.

(2) « Ἀκρόπολις » ἀριθ. 1783.

(3) Ἐμὰ Μελετήματα Ἱστολογικὰ τεύχ. Β'. 1882 σ. 67. ὡσαύτως καὶ πρακτικὰ τῆς ἐν Ἀθήναις συνόδου κτλ. 1883 καὶ Le premier Congrès des médecins grecs — compte-rendu etc. par le Dr. Stekoulis. Constantinople 1883 σ. 96-97, ἐνθα: « cette membrane n'est pas toujours identique dans toutes les fibres nerveuses, n'étant pas constamment composée d'un noyau, mais quelquefois de plusieurs » etc.

μένων, δὲν πρέπει νὰ ἔχη τὴν θρασύτητα (sic) νὰ βεβηλώσῃ (sic) τὰ γεγονότα (sic)... (1)
«ἐξαίρειν ὡς γνώστον τοῦ φαινομένου τούτου ποιούσιν εἶδη τινὰ ἰχθύων (Key und Retzius)» (2).

Ἄλλα καὶ μετὰ τὴν ἐν ἔτει 1884 διδασκαλίαν μου (3) ἔγραψεν ἐν τοῖς αὐτοῦ «Σχε-
τικοῖς» κτλ. (σ. 8.) τὰ χαριέστατα ταῦτα :

«Ὅτι δὲ καὶ εἶδη τινὰ ζώων ποιούσιν ἐξαίρειν τοῦ φαινομένου τούτου εἶναι ἐπίσης
γνώστον. Ἐν τῇ α' Ἐπικρίσει» δὲ τῆς προθρόμου ἀνακρινώσεως, ἐν ἣ κακῶς γενικεύε-
ται (sic) τὸ κατ' ἐξαίρειν τοῦτο φαινόμενον, μνημονεύει τῶν Key Retzius ὡς καὶ τοῦ
Toel (sic), οἵτινες εἰς τινὰ εἶδη ἰχθύων παρετήρησαν πολλοὺς πυρήνας... » καὶ περαι-
τέρω (σ. 9) « Ἄλλως θὰ εἶχε τὸ πρᾶγμα, ἔαν ὁ Χασιώτης ἀπεδείκνυνεν, ὅτι οὐ μόνον ἐν
τοῖς ὕστερόδεσιν ἰχθύσιν... ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ καὶ ἐν γένει ἐν πᾶσι τοῖς σπον-
δυλοῖς ζώοις ἀπαντῶσι πάντοτε πλείονες τοῦ ἐνός πυρήνος μεταξύ δύο δακτύλων τοῦ
Ranvier » Καὶ πάλιν αὐτόθι: «ὁ Χασιώτης ὁμῶς λέγει, ὅτι καὶ εἰς τὰς ἴνας τοῦ νω-
τιαίου μυελοῦ ἡ μεμβράνα τοῦ Schwann δὲν χαρακτηρίζεται δι' ἐνός πυρήνος, ἀλλὰ
καὶ διὰ πλείονων». Καὶ πάλιν (σ. 13). «Πρὸς τούτοις δὲ καταχρύμμενος τῆς εὐπιστίας
τῶν συναδέλφων του ὁ Χασιώτης... παρέστησεν ἑαυτὸν ἐν σ. 67 τῆς ἀνακρινώσεως
του ὡς πρῶτον ἐκφράσαντα γνώμην περὶ πολλῶν πυρήνων, καθ' ὅσον αὐδῶλος μνημο-
νεύει τῶν ρηθέντων συγγραφέων τῶν ὄντως (!!!!!) πολλοὺς κατ' ἐξαίρειν εἰς τινὰ ζῶα
πυρήνας παρατηρησάντων». Καὶ ἐν τῷ Ἐλέγχῳ αὐτοῦ (4) ταῦτα: «μόνον ἐπὶ τινων ζώων
ὑπάρχει τοῦ φαινομένου τούτου ἐξαίρεσις... »

Ὑπομνήσας διὰ τῆς α' Ἀκροπόλεως (5) τὸν ἀτάσθαλον Νικολαΐδην τὰ ὑπ' ἐμοῦ κατὰ
τὸ 1884 διδασκθέντα περὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἤκουσα καὶ πάλιν παχυλοτάτας ψευδο-
λογίας, διότι λέγει τοιαῦτα :

«Τὸν Χασιώτην ἐξηλέγησά σφαλλόμενον ὡς γράποντα ὅτι: ἐπὶ πάντων τῶν ζώων, καὶ
οὐ καὶ τοῦ ἀνθρώπου μεταξύ δύο δακτύλων τοῦ Ranvier ὑπάρχουσι πλείονες τοῦ ἐνός
πυρήνος» (6). «Καὶ τίς ἀρνεῖται, ὅτι ἐπὶ τινων ζώων κατ' ἐξαίρειν ὑπάρχουσι πλείο-
νες τοῦ ἐνός πυρήνος; ὁ Χασιώτης ὤρειλε ν' ἀποδείξῃ διὰ τοῦ Key καὶ Retzius, ὅτι
ἐπὶ πάντων καθ' ὅλου τῶν ζώων ὑπάρχουσι πλείονες τοῦ ἐνός πυρήνος· τοῦτο δὲ καὶ ὁ
Key καὶ Retzius οὐδαμῶς ἀποδέχονται. Παραχαράκτης ἄρα καὶ αὐθις ἐλέγχεται ὁ
Χασιώτης διατεινόμενος, ὅτι, ὡς αὐτός, οὕτω! καὶ ὁ Key καὶ ὁ Retzius ἀποδέχονται
ἐν γένει πλείονας τοῦ ἐνός πυρήνος μεταξύ δύο δακτύλων τοῦ Ranvier, διότι οὗτος οὐ-
δέποτε ἀπερνήνατο τοιαύτην γνώμην. Πλὴν δὲ τούτων ὁ Key καὶ Retzius ἔγραψαν...
τῷ 1872, ὁ δὲ Hennig, ὃν ἐπίσης μνημονεύει, ἔγραψεν ἐν ἔτει 1877, ὁ δὲ Kuhn ἐν
ἔτει 1816... Παραχαράξεν ἄρα καὶ αὐθις ὁ Χασιώτης παραλιπὼν (sic) σκοπίμως
τὰς χρονολογίας τῆς ἐκδόσεως τῶν διατριβῶν, εἰς ἃς παραπέμπει, ἵνα καὶ ἐπὶ τοῦ
ζητήματος τούτου παραπεισθῇ ὁ ἀναγνώστης καὶ θαυμάσῃ τὸν Χασιώτην ὡς πρῶτον
γράφαντα, καὶ τοι οἱ περὶ ὧν ὁ λόγος συγγραφεῖς ἔγραψαν πολλὰ ἔτη πρό αὐτοῦ» (7).

(1) «Γαληνός» ἀριθ. 53, σ. 421. 1883, καὶ Ἐπικρίσις κτλ. 1884 σ. 8 καὶ σ. 30.

(2) Ἐπικρίσις 1884 σ. 9 ἐν ὑποσημειώσει.

(3) Ἐμὴ Ἀπάντησις κτλ. σ. 9-12.

(4) 1887 σ. 14.

(5) Ἀριθ. 1776.

(6) «Ἀκρόπολις» ἀριθ. 1783.

(7) Αὐτόθι: ἀριθ. 1783.

Ἐπίτηδες καὶ ἐνταῦθα παρεθέμην κατὰ χρονολογικὴν τάξιν τὰ κριτικὰ ἀμβλωθρίδια τοῦ ἀξιολόγου τούτου ψευδαποστόλου τῆς Ἱστολογίας, ἵνα ἴδῃ ὀφθαλμοφανῶς ὁ ἀναγνώστης, ὅτι ὁ παγκράτιστος οὗτος ἄνθρωπος οὐ μόνον οὐδ' ἔχνος διαφυγείας πνεύματος φέρει ἐν ἑαυτῷ, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν παραλογίζεται πολλοὺς μὲν λήρους καὶ γραῶν ὕθλους βάζων, οὐδέποτε δὲ πεπνυμένα, διότι ὅτε μὲν λέγει «εἰς μόνον ὑπάρχει πυρὴν, ἐξαίρεσιν δὲ τοῦ φαινομένου τούτου ποιοῦσιν εἶδη τινὰ ἰχθύων»· ὅτε δὲ λέγει «εἶδη τινὰ ζώων ποιοῦσιν ἐξαίρεσιν τοῦ φαινομένου τούτου»· ἄλλοτε δὲ πάλιν λέγει «ἄλλως θὰ εἶχε τὸ πρᾶγμα, ἐὰν ὁ Χασιώτης ἀπεδείκνυνεν, ὅτι οὐ μόνον ἐν τοῖς ὁστεώδεσιν ἰχθύσιν . . . ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ καὶ ἐν γένει ἐν πᾶσι ταῖς σπορδυλωτοῖς ζώοις ἀπαντῶσι πάντοτε πλείονες πυρῆνες»· ἄλλοτε δὲ «ἤλεγξα τὸν Χασιώτην σφαλλόμενον ὡς γράφοντα, ὅτι, «ἐπὶ πάντων τῶν ζώων καὶ δὴ καὶ τοῦ ἀνθρώπου . . . ὑπάρχουσι πλείονες τοῦ ἐνὸς πυρῆνες!!!» καὶ ἄλλοτε ἄλλα, ἐξ ὧν καὶ μόνον καταφωρᾶται ὁ κρίσιν δῆθεν κατ' ἐμοῦ ἀναλαβὼν, ὅτι δὲν εἶνε εἰς κατὰστασιν οὔτε γένος ζώων οὔτε εἶδος νὰ διακρίνῃ οὐδὲ τάξεις, ἀλλὰ τὸ εἶδη τινὰ ἰχθύων νομίζει, ὅτι εἶνε ταῦτόν καὶ τὸ εἶδη τινὰ ζώων! Πόση διαφορὰ ὑπάρχει, ταλαίπωρε!, εἰδεμὴ διατὶ δὲν ὀνομάζεις καὶ ἄλλα ζῶα; διατὶ ἀποφεύγεις τὴν περιστεράν καὶ ἐν γένει τὰ πτηνὰ; ἢ εἶνε ταῦτα ἰχθύς πτερωτοί; διατὶ τὸ πρόβατον; ἢ εἶνε μαστοφόρος ἰχθύς τριχωτός; διατὶ τὰ ἀμφίβια; διατὶ ἅπαντα τὰ εἶδη τῶν ζώων; διατὶ τὸν ἄνθρωπον; Ἰδοὺ καὶ αὖθις ἡ πονηρία, ἡ κακοβουλία καὶ ἡ ἀμαθία σου, προσόντα τὰ ὅποια προσπαθεῖς παντὶ τρόπῳ καὶ ἱεσουϊτικῶς νὰ κρύψῃς ὑπὸ τὰς φράσεις σου εἶδη τινὰ ἰχθύων, εἶδη τινὰ ζώων, ὥστε αὖριον νὰ δικαιολογήσῃς δῆθεν καὶ νὰ κρᾶζῃς, ὅτι εἶπας οὐ μόνον εἶδη τινὰ ἰχθύων, ἀλλὰ καὶ εἶδη τινὰ ζώων! Πανοῦργε ἄνθρωπε, ὡς ἐγγχελὺς τῆς λήμνης Ἰωαννίνων θέλεις νὰ διολισθαίνῃς ἀγνοεῖς ἔτι, ὅτι ἐγὼ εἰμαι δεινὸς τούτων ἀλιεύς;

Ἄλλ' ἵνα καὶ ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ πεισθῇ ὁ ἀναγνώστης περὶ τῆς κακίτης τοῦ ἀνθρώπου τούτου πίστεως ἅμα καὶ ἀμαθίας, ἐπαναλαμβάνω ὑπ' ἀνάγκης καὶ ἐνταῦθα, ὅσα ἐδίδαξα δημοσίᾳ ἀπὸ τοῦ 1882-1887 παρατιθέμενος καὶ τὰ κείμενα ὡς ταῦτα ἔχω πρόχειρα καὶ ἀντιπαραβολὴν ποιούμενος πρὸς τὰς πηγάς, ἅς πάντοτε γνησιω-

τάτας ἐσημείωσα, διότι ὡς καὶ ἀνωτέρω εἶπον, ἡ ἀκρίβεια οὐδέποτε παραλλάσσει, ἅμα δὲ καὶ ἐπαυξάνων αὐτὰς διὰ τινων νέων προσθηκῶν.

ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΕΛΕΓΧΟΝΤΑ

TOEL (1875), KUHNT (1875), KEY-RETZIUS (1876), HENNIG (1877).

κατὰ KRAUSE (1881).

Μετάφρασις

«Ἀφ' ἐτέρου ὁμολογεῖται ὑπό τινων παρατηρητῶν, ὅτι κεῖνται πλείονες τοῦ νευρειλήματος (τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann) πυρῆνες μεταξὺ δύο περισφίξεων, οἷον ἐν τοῖς ὀστεώδεσιν ἰχθύσι (Toel) ... καὶ κατ' ἐξαίρεσιν ἐν τῷ προβάτῳ καὶ ἐν τῇ περιστερᾷ (Hennig), συχνότερον ἐν τοῖς πτηνοῖς, τοῖς ἀμφιβίοις καὶ τοῖς ἰχθύσιν, ἰδίως δὲ ἐν τῇ νάρκῃ (Kuhnt). ὁ Key καὶ Retzius εὗρον ἐν τῷ ἰχθύϊ λύκῳ τὸν ἀριθμὸν τῶν πυρῆνων κυμαινόμενον μεταξὺ 6-16... » (1).

Κείμενον

«Dagegen wird von manchen Beobachtern angegeben, dass sich mehrere Naurilemkerne zwischen je zwei Einschnürungen finden, so bei Knochenfischen ... ausnahmsweise beim Schaf und der Taube (Hennig); häufiger dagegen bei Vögeln, Amphibien und Fischen (Kuhnt); Key und Retzius fanden beim Hecht die Zahl der Kerne zwischen 6-16 schwankend » (2).

(1) Τὸ «ἰχθύϊ λύκῳ» ἐξ ἀδελφίας παρελείφθη πανταχοῦ τῶν παραπομπῶν μου.

(2) Handb. d. menschl. Anatomie: Nachtraege z. ersten Bande etc. 1881. σ. 110, ἐνθα σημειοῦνται καὶ αἱ διατριβαὶ τῶν συγγραφέων: Toel, die Ranvier'schen Snürringe markhaltiger Nervenfasern 1875. — Hennig, Die Einschnürungen und Unterbrechungen der Markscheide u. s. w. 1877. — Kuhnt, Archiv f. Microscop. Anatomie 1876 Bd. — 13 σ. 443. — πρβλ. Ἐμὴν Ἀπάντησιν 1884 κτλ. σ. 11-12 καὶ σ. 28 καὶ σ. 36 καὶ «Ἀκρόπολιν» ἀριθ. 1776.

LANTERMAN (1876)

Μετάφρασις

Λιαν αξιοπαρατήρητος εἶνε ἡ σχέσις τῶν πυρήνων, οἵτινες κεῖνται εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ἐπιφάνειαν τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann πρὸς τὰ μέλη τῆς ἰνὸς ἥτοι πρὸς τὰς ἑντομάς, δηλὸν δὲ ὅτι βλέπει τις αὐτοὺς ἔν τισι παρασκευάσμασιν οὕτω διατεθειμένους, ὥστε ἀναλογεῖ εἰς πρὸς ἐκάστην ἑντομήν. Βεβαίως σαφέστατα ἐν ἐκάστη νευρικῇ ἰνὶ δὲν ἐπι-
 τυγχάνεται ἡ σχέσις αὕτη, καθ' ὅσον μάλιστα ἐν τοῖς παρασκευά-
 σμασι τοῖς δι' ὁσμίου οἱ πυρήνες δὲν γίνονται εὐκόλως ὁρατοί· τὴν
 σχέσιν ὁμως ταύτην ἐβεβαίωσα τοσοῦτον συγγράκις, ὥστε οὐδεμίαν
 ἔχω ἀμφιβολίαν, ὅτι οἱ πυρήνες εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον οὕτω διατε-
 ταγμένοι καὶ ὅτι ἐκάστη ἑντομὴ ἀντιστοιχεῖ ἐνὶ τμήματι πυρήνος
 τῶν μυελοφόρων νευρικῶν ἰνῶν».

Καὶ

«Θεωροῦντες τὰς ἑντομάς ἥτοι τὰ μέλη τῆς νευρικῆς ἰνὸς τὰ τμή-
 ματα ταῦτα ὡς φυσικὰ μορφώματα καὶ ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τὴν σχέ-
 σιν τῶν πυρήνων δυνάμεθα πρὸς ἐρμηνεῖαν αὐτῶν ν' ἀποδώσωμεν
 τὴν αὐτὴν σημασίαν, ἣν ὁ Ranvier ἀπεδέξατο ἐπὶ τῶν νευρικῶν
 τμημάτων, τῶν κειμένων μεταξὺ δύο δακτυλίων του, ἄλλαις λέξεσι
 νὰ εἰπώμεν, ὅτι τὰ μέλη τῆς ἰνὸς ἀντιστοιχοῦσι πιθανῶς πρὸς κύτ-
 ταρα ἐκ τῆς συμπτύξεως τῶν ὁποίων γεννᾶται ἐκάστη νευρικὴ ἰς
 ἀκολουθοῦντες ἐν τούτῳ τὴν περὶ τῆς ἀναπτύξεως τῶν νευρικῶν ἰνῶν
 γνώμην, ἥτις ἐπὶ τοῦ παρόντος φαίνεται κάλλιστα ὑποστηριζομένη.
 Τοῦλάχιστον δύναμαι τὰ παρατηρήσω ὠρισμένως, ὅτι εἰς ὅλα τὰ εἶδη
 τῶν ζώων, τὰ ὁποῖα ἐξήτασα, ὁ ἀριθμὸς τῶν νευρικῶν πυρήνων εἶνε
 πολὺν μεγαλειότερος τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πυρήνων τῶν περισφιγγόντων δα-
 κτυλίων τοῦ Ranvier.

Κείμενον

«Sehr beachtenswerth ist das Verhalten der Kerne, welche an der Innenfläche der Schwann'schen Scheide gelegen sind, zu den Fasergliedern. Man sieht nämlich dieselben an manchen Präparaten derart disponirt, dass auf jedes Faserglied je ein

Kern kommt. Es gelingt freilich nicht an jeder Nervenfasern dieses Verhalten mit voller Klarheit zur Anschauung zu bringen, zumal an den Osmiumpraeparaten die Kerne nicht leicht zu sehen sind; *ich constatirte dasselbe aber so oft, dass ich nicht zweifle die Kerne seien meist so angeordnet und jedes Faserglied entspreche einer Kernabtheilung der markhaltigen Nervenfasern* (1).

Καί

«Halten wir aber die Faserglieder für natürliche Bildungen, so dürfen wir zur Erklärung derselben, mit Rücksicht auf das angegebene Verhalten der Kerne, diejenige Bedeutung für sie in Anspruch nehmen, welche Ranvier für die zwischen zwei seiner Schnürringe gelegenen Nervenabtheilungen angenommen hat, d. h. die Faserglieder, werden wahrscheinlich den einzelnen Zellen entsprechen, aus deren Zusammenwachsen je eine Nervenfasern entsteht, wenn wir der Ansicht von der Entwicklung der Nervenfasern folgen, welche zur Zeit am besten gestützt erscheint. *Wenigstens kann ich bestimmt behaupten, dass bei allen von mir untersuchten Thierspecies die Zahl der Nervenkerne erheblich grösser ist, als die der Ranvier'schen Schnürstücke*» (2).

SCHWALBE (1880)

Μετάφρασις

«Τελευταῖον δὲ σημειωτέον, ὅτι ἐν τοῖς πλείστοις ἐνσπονδύλοις ζώοις εὐρίσκεται μόνον εἰς πυρὴν ἐν τῇ μεμβρᾶνῃ τοῦ Schwann μεταξὺ δύο δακτυλοειδῶν περισφίξεων καὶ μάλιστα παρὰ τὸ μέσον τοῦ τμήματος τῆς νευρικῆς ἰνός, τὸ ὅποιον σχηματίζεται ὑπ' ἀμφότερων τῶν δακτυλοειδῶν περισφίξεων. Ἐν τοῖς ἰχθύσι δὲ τούαντιον ἀπαντᾷ μεγαλειότερος ἀριθμὸς πυρήνων» κτλ.

(1) Archiv f. Microscop. Anatomie v. la Valette St. George u. Waldeyer Bd. 13 Hft. I. 1876 σ. 3.

(2) Αὐτόθι σ. 6.

Κείμενον

« Es ist endlich zu bemerken, dass *bei den meisten* Wirbelthieren sich nur je ein Kern der Schwann'schen Scheide zwischen je zwei Schnürringen befindet und zwar nahezu in der Mitte des durch beide Schnürringe gebildeten Segments der Nervenfasers. Bei den Fischen dagegen kommt eine grössere Zahl von Kernen innerhalb der entsprechenden Strecke vor . . . » κτλ. (1).

ADAMKIEWICZ (1885)

Μετάφρασις

« Καθόλου δ' εἶπεν ὁ ἀριθμὸς τῶν πυρήνων ἐν τῇ μεμβρᾷ τοῦ Schwann εἶνε πολὺ μεγαλειότερος παρ' ὅ, τι γενικῶς ὑπολαμβάνεται. Τούλάχιστον δὲν δύναμαι νὰ ἐπικυρώσω τὰ ὑπὸ τῶν συγγραφέων λεγόμενα περὶ τῶν περιφερικῶν νείρων τοῦ ἀνθρώπου, ὅτι δηλ. μεταξὺ δύο δακτυλίων τοῦ Ranvier ἐμπεριέχεται πάντοτε μόνον εἰς πυρῆν ».

Κείμενον

« Ueberhaupt ist die Zahl der Kerne in der Schwann'schen Scheide eine sehr viel grössere, als allgemein angegeben wird. Wenigstens kann ich für *die peripherischen Nerven des Menschen* die Angaben der Autoren nicht bestätigen, dass zwischen zwei Ranvier'schen Ringen *immer nur ein Kern* enthalten sein soll » (2).

(1) Lehrb. d. Neurologie II Abtheil. II. Bd. Hofmann's Allgemeine Nervenlehre κτλ. von Schwalbe 1880 σ. 295-296.

(2) Sitzungsbericht d. k. Academie d. Wissensch. Bl. 91. III Abtheil. März-Heft. Jahrg. 1885 σ. 281 καὶ ἐν ἰδίῳ τούτῳ: Die Nervenkörperchen. Ein neuer bisher unbekannter morphologischer Bestandtheil der peripher. Nerven etc. σ. 8.

BOVERI κατὰ KRAUSE (1886)

Μετάφρασις

« Κατὰ τὰς περισφιγξεις τοῦ Ranvier εἰσφέρεται ἔνδον τὸ ἐξωτερικὸν νευρεῖλημμα (ἢ καλουμένη μεμβράνα τοῦ Schwann), εἰσδύεται δὲ ὡς ἐσωτερικὸν νευρεῖλημμα (Κούντειος μεμβράνα τοῦ ἄξονικοῦ κυλίνδρου) μεταξὺ τοῦ ἄξονικοῦ κυλίνδρου καὶ τῆς μυελίνης περικλείον τὴν τελευταίαν ἐντὸς κυττάρου, ἔχοντος διπλοῦν μὲν τοίχωμα, σχῆμα δὲ σωληνωδες, τὸ ὅποσον φέρει συνήθως ἓνα πυρῆνα, ἐν τοῖς ἰχθύσι δὲ πλείονας».

Κείμενον

« An den Ranvier'schen Einschnürungsstellen stülpt das *aeussere Neurilemm* (sogen. Schwann'sche scheide) ein, zieht als inneres Neurilemm (*Axencylinderscheide* von Kuhnt) zwischen Axencylinder und Nervenmark hin, letzteres in eine doppelwandige, rohrenfoermige Zelle einschliessend, der *gewoehnlich* einen Kern, bei Fischen aber mehrere» (1).

Ἐκ τῆς παραθέσεως τῶν κειμένων τούτων ἀποδείκνυται ἡλίου φαινότερον, ὅτι τὸ ζήτημα περὶ ὑπάρξεως πλειόνων πυρήνων ἐν ἐνὶ μεσοδακτυλίῳ τμήματι, κειμένῳ μεταξὺ δύο δακτυλιοειδῶν περισφιγξεων τοῦ Ranvier, ὑποστηρίζεται ὑπὸ τοῦ Toel (1875) ἐν τοῖς *osteodesm. ichthysin* ὡσαύτως ὑπὸ τοῦ Key καὶ Retzius (1876) ὑπὸ τοῦ Kuhnt (1876) ἐν τοῖς πτηνοῖς, ἀμφιβίοις καὶ ἰχθύσιν· ὑπὸ τοῦ Lanterman (1876) ἐν πᾶσι τοῖς εἶδεσι τῶν ζώων, ὅσα ἐξήτασεν· ὑπὸ τοῦ Schwalbe (1880) ἐν τισιν ἐνσπονδύλοις· ὑπ' ἐμοῦ

(1) Jahresh etc. von Virchow und Hirsch XX. Jahrg. Bericht für das Jahr. 1885. I. Bd. I. Abtheit. Berlin 1886 ὑπὸ Krause, ἐν Histologie σ. 59. Boveri: Beitrage zu Nervenfasern etc.

(1882) ἐν γένει ἐν τοῖς ἐνσπονδύλοις καὶ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ καθ' ἣν ἐννοίαν ἐσημείωσα, ὑπὸ Adamkiewicz (1885) ἐν τῷ ἀνθρώπῳ καὶ ὑπὸ τοῦ Boveri (1885) ἐν τοῖς ἐνσπονδύλοις ἐνίοτε, διότι λέγει *συγρηθῶς* ἀπαντᾷται εἰς, ἐνῷ εἰς τοὺς ἰχθύς πλείονες (πάντοτε). Προκύπτει δὲ ἀσφαλέςτατα, ὅτι ἐγὼ θεωρῶν τὰς μέχρι τοῦ 1882 ἐργασίας περὶ τοῦ ζητήματος τούτου γνωστὰς εἰς τοὺς ἀξιοτίμους συναδέλφους τῆς πρώτης Συνόδου, αἰτίνες βεβαίως καὶ ἦσαν, οὐ μόνον οὐδεμίαν ἀνάγκην εἶχον ἐνταῦθα νὰ μνημονεύσω ἄλλων συγγραφέων καὶ δὴ προσφάτων (1875-1882), ἀλλὰ καὶ δὲν ἐνόμιζον, ὅτι μοὶ ἦτο ἐπιτετραμμένον τοιοῦτό τι, ἀφοῦ μάλιστα δὲν προέκειτο νὰ ἀνακαλέσω εἰς τὴν μνήμην αὐτῶν ἀρχαιοτέρας τινὰς ἐργασίας, καὶ ἀφοῦ ἐγὼ δὲν ἔλεγον τὰ αὐτὰ τοῖς ἄλλοις, ἀλλὰ προσέθετον νέον τι τοῦτο, ὅτι « ἡ μεμβράνα τοῦ Schwann (ἐν τοῖς ἐνσπονδύλοις πᾶσι καὶ ἐπομένως καὶ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ) δὲν χαρακτηρίζεται δι' ἐνὸς μόνου πυρῆνος καὶ πάντοτε, ἀλλὰ καὶ διὰ πλειόνων » (*n'étant pas constamment composée d'un noyau, mais quelquefois de plusieurs*)· ὅτι παρὰ τὴν κρατοῦσαν δόξαν δὲν χαρακτηρίζεται δι' ἐνὸς μόνου πυρῆνος καὶ πάντοτε καὶ ὅτι οἱ πυρῆνες οὗτοι ἀπαντῶσι καὶ ἐν τῇ μεμβράνῃ τοῦ Schwann τῶν ἐμμυέλων ἰνῶν τοῦ νωτιαίου μυελοῦ. Τοιαῦτα δὲ τινὰ οὐδεὶς πρὸ ἐμοῦ εἶπεν.

Ἐρωτῶ λοιπὸν ἐνταῦθα τὸν ἀναγνώστην, οὐ μόνον τὴν ἀμερόληπτον κρίσιν ἐξαίτουμαί, ποίῳ τινὶ ἐπιστημονικῷ δικαιώματι χρώμενος ὁ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ διδάσκων Νικολαΐδης ἐφλυᾶρει τῷ 1883 καὶ 1884, ὅτι « ὁ Χασιώτης δὲν πρέπει νὰ ἔχη τὴν θρασυτητα νὰ βεβηλώσῃ τὰ γεγονότα » καὶ ἀφοῦ διὰ τῆς *Ἀπαρτήσεώς* μου (σ. 9-12) ἐδίδαξα αὐτὸν τὰς κρατούσας γνώμας καὶ τῷ ὑπέδειξα πάσας τὰς μέχρι τοῦ χρόνου ἐκείνου πηγὰς τῶν συγγραφέων· Δὲν εἶνε κατὰ πτυστος νὰ παρασιωπᾷ διασήμεους συγγραφείς καὶ νὰ κυλῇ τὸν πῖθον τῶν ὕβρεων· Δὲν εἶπε μετ' ἐμὲ ὁ Stricker τῆς Βιέννης τῷ 1883, ὅτι εὗρε *πυρῆνας ἐν τῇ μεμβράνῃ τοῦ Schwann* τῶν ἐμμυέλων ἰνῶν τοῦ κεντρικοῦ νευρικοῦ συστήματος· Ἄλλ' ὁ Νικολαΐδης τολμᾷ νὰ ὀνο-

μάζῃ τὰ ὑπὸ τούτου λεγόμενα *άσαφῇ φρασίδι*! (1). Τίς ἄλλος πρὸ ἐμοῦ εἶπεν, οὐ τὴν γνώμην ἐσφετερίσθην; Δὲν εἶπε μετ' ἐμέ ὁ Heitzmann γνωστότατος συγγραφεὺς, ὅτι εὖρε καὶ αὐτὸς καὶ εἰκονίζει μάλιστα καὶ σχῆμα, ὡς ἐσημείωσα ἐν τῇ « Ἀκροπόλει » καὶ ἐνταῦθα; Δὲν αἰσχύνεται ὁ ταλαίπωρος; δὲν εὐλαβεῖται κἂν τὸ κοινὸν κατερχόμενος εἰς τὴν δημοσιογραφίαν καὶ ὀχλαγωγῶν καὶ βωμολοχῶν « ὅτι ὁ Χασιώτης ὤφειλε ν' ἀποδείξῃ διὰ τοῦ Key καὶ Retzius, ὅτι ἐπὶ πάντων καθόλου τῶν ζώων ὑπάρχουσι πλείονες τοῦ ἐνὸς πυρῆνης. Τοῦτο δὲ ὁ Key καὶ Retzius οὐδαμῶς ἀποδέχονται. Παραχαράκτης ἄρα... » Ἐνῶ ἐγὼ ἐν τῇ « Ἀκροπόλει » παραπέμπω περὶ τῆς γνώμης τῶν συγγραφέων τούτων οὐ μόνον εἰς τὸ Ἀνατομικὸν συμπλήρωμα τοῦ Krause, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἐμήν Ἀπάντησιν σ. 36, ἐνθα τῷ 1884 διελεύκανα τὰ περὶ τοῦ ζητήματος τούτου; Τίς ποτ' εἶπεν ὅτι ὁ Key καὶ Retzius εὗρον ἐπὶ πάντων καθόλου τῶν ζώων; *Παραχαράκτης ὁ Χασιώτης!* Καὶ τίνος ἕνεκα, ἀφοῦ ὑπάρχουσιν ἄλλοι συγγραφεῖς ἐπικυροῦντες τὰ πράγματα; *βαβαί!* Δὲν ἀναφέρω ἐν τῇ « Ἀκροπόλει » τὸν Hennig, ὅτι εὖρε πλείονας ἐν τῷ προβάτῳ καὶ τῇ περιστέρῃ; δὲν ἀναφέρω τὸν Kuhlnt ἐν τοῖς πτηνοῖς, τοῖς ἀμφιβίοις καὶ τοῖς ἰχθύσι; δὲν παραπέμπω αὐθις περὶ τούτων εἰς τὴν γνωστοτάτην Ἀπάντησίν μου; δὲν ἀναφέρω τὸν Adamkiewicz ὅτι εὗρε τῷ 1885 ἥτοι *τρία ἔτη μετ' ἐμέ* πλείονας πυρῆνας (1-5) *ἐν τοῖς νεύροις ἀνθρώπου* μετὰ διπλῆς παραπομπῆς, διότι πρώτην φοράν ἐποιούμην περὶ αὐτοῦ λόγον; Ἐχρειάζετο νὰ ἀνατυπώσω καὶ πάλιν, ὡς πράττω σήμερον, καὶ τὰ προηγούμενα; Δὲν ἀνέγνω, ὅτι ὁ Lanterman ἀνίχνευσε πλείονας πυρῆνας εἰς πάντα τὰ εἶδη τῶν ζώων, ὅσα ἐξήτασε, κατὰ τὸ 1876; Δὲν παρέστησε λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος οὗτος πρόσωπον ἐξόχου ἀγύρτου ἐν μέσαις Ἀθήναις; Δὲν εἶπε μετ' ἐμέ ὁ Boveri, ὅτι « ἐν τοῖς ἐνσπονδύλοις ζώοις *συνήθως* ἀπαντᾷ εἰς πυρῆν »; Τί θὰ εἶπῃ *συνήθως* (gewöhnlich); δὲν ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸ ἐμὸν *n' étant pas constamment composée d'un noyau, mais quelquefois de plusieurs*; Ἐάν τις εἶπῃ ὁ καιρὸς ἐν Ἀθήναις *συνήθως* εἶνε ξηρὸς, δὲν σημαίνει, ὅτι εἶνε ἐνίοτε καὶ βροχερός; Δὲν λέγει ὁ Adamkiewicz *τρία ἔτη μετ' ἐμέ!* « δὲν δύναμαι νὰ ἐπικυρώσω τὰ ὑπὸ τῶν συγγραφέων λεγόμενα τοῦλάχιστον περὶ τῶν περιφερικῶν

(1) Σχετικὰ κτλ. 1884 σ. 14.

νεύρων τοῦ ἀνθρώπου, ὅτι μεταξύ δύο δακτυλίων τοῦ Ranvier ἐμπεριέχεται πάντοτε μόνον εἰς πυρῆν; » Σ' ἐρωτῶ, ὦ ψευδαπόστολε, δὲν εἶνε ὅλως ὁμοιον πρὸς τὸ ἐμὸν ἐλληνικὸν κείμενον: «δὲν χαρακτηρίζεται (ἡ μεμβράνη τοῦ Schwann) δι' ἐνὸς καὶ μόνου πυρῆνος καὶ πάντοτε» ἢ πρὸς τὸ γαλλικὸν «n'étant pas constamment composée d'un noyau; » Τί δὲ λέγεις σύ; ὅτι ὁ Adamkiewicz εἶνε μωρὸς (sic)! μωρότατε καὶ ἡλιθιώτατε πάντων ἀνθρώπων! μὴ ἄρα τὰ gewöhnlich καὶ τὰ immer σημαίνουσιν ἄλλο τι, ὡς τὸ γνωστὸν νικώλειον zumeist, τὸ κατ' ἐξοχὴν, πρὸ πάντων; αἰδῶς! Ἀλλὰ καὶ ἡ ψευδολογία αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου δὲν ἔχει ὅρια· διότι λέγει, ὅτι ὁ Key καὶ Retzius ἔγραψαν τῷ 1872! ἐνῷ ἔαν σπουδάσῃ τὴν Ἀπάντησίν μου (1884 σ. 36) θὰ μάρθῃ, ὅτι δὲν ἔγραψαν τῷ 1872, ἀλλὰ τῷ 1876, ὡς παραπέμπω ἀκριβέστατα καὶ εἰς τὴν «Ἀκρόπολιν».

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐξάγεται φανερώτατα, ὅτι ὁ Νικολαΐδης καὶ κακίστης πίστεως ἄνθρωπος εἶνε καὶ ἀμαθέστατος καὶ ὑπατος ὑβριστῆς α') διότι ἀπέδειξα, ὅτι περὶ τοῦ ζητήματος τούτου οὐδεὶς πρὸ ἐμοῦ τι εἴρηκε περὶ ὑπάρξεως ἐνίοτε πλείονων πυρῆνων ἐν γένει ἐν τοῖς ἐνσπονδύλοις ζώοις καὶ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, ἀλλ' ὅτι περὶ τούτου οἱ προηγούμενοι μερικώτερον εἶπον ὁ μὲν Toel (1874) ἐν τοῖς ὀστεώδεσιν ἰχθῦσιν, ὁ δὲ Key καὶ Retzius (1876) ὡσαύτως, ὁ δὲ Kuhnt (1876) ἐν τοῖς πτηνοῖς, ἀμφιβίοις καὶ ἰχθῦσιν, ὁ δὲ Lanterman (1876) ἐν πᾶσι τοῖς εἶδεσι τῶν ζώων, ὅσα ἐξήτασεν, ὁ Hennig (1877) ἐν τῷ προβάτῳ καὶ τῇ περιστέρῳ κατ' ἐξάρεσιν, ὁ δὲ Schwalbe (1880) ἐν τισιν ἐνσπονδύλοις ἐνίοτε πλείονες, ἐν δὲ τοῖς ἰχθῦσι πάντοτε πλείονες· β') διότι ἀπέδειξα, ὅτι μετ' ἐμὲ (1882) τοὺς πυρῆνας τῆς μεμβράνης τῶν ἐμμελῶν ἰνῶν τοῦ νωτιαίου μυελοῦ ἓνα ἢ πλείονας ἄγνωστον εἶδον ὁ Stricker (1883) καὶ ὁ Heitzmann (1883)· γ') διότι ἀπέδειξα, ὅτι μετ' ἐμὲ εἶδε πλείονας πυρῆνας ἐν τοῖς νεύροις τοῦ περιφερικοῦ συστήματος τοῦ ἀνθρώπου ὁ Adamkiewicz (1885), ἔτι δὲ ὁ Boveri (1885), διότι λέγει σιγήθως ἀπαντᾶται εἰς πυρῆν ἐν τοῖς ἐνσπονδύλοις, ὅπερ σημαίνει ἐνίοτε πλείονες καὶ ὅπερ εἶναι ἴσον τῷ ἐμῷ pas constamment composée

d'un noyau, mais *quelquefois* de plusieurs. Ἐπομένως οὐδέποτε οὐδένα ἐσφτερίσθην, οὐδέποτε οὐδένα παρεχάραξα, ὡς ἀναισχύντως βοᾷ ὁ δύστηνος Νικολαΐδης ἀποφεύγων τὰς ζωντανὰς ἀποδείξεις· ἄλλοις δέδοται τοιαῦτα *πολεμῆια* ἔργα, ἐμοὶ δὲ μόνη ἡ ἀλήθεια, ἣτις οὐδέποτε παραλλάσσει, ἀλλ' αἰεὶ παραμένει ἡ αὐτή· μόνη ἡ γνησία διδασκαλία, ἥς ἕνεκα ὦφελεν οὗτος νὰ προσφέρῃ πάντοτε τὸν προσήκοντα σεβασμόν, διότι τὴν ἀλήθειαν πάντοτε ἐσεβάσθη ὁ κόσμος καὶ πάντοτε ἐτίμησεν. Ἀλλ' ἔχει τινὰ ἀξίαν ὁ τούτου σεβασμός πρὶν ἢ ἀπαλλαγῇ τῶν φοβερῶν ἱστολογικῶν μου κιγκλίδων, ἔνθα ἀγρύπνως καὶ διαρκῶς φρουρεῖται; πρὶν ἢ ἐξαγνισθῇ ἐκ τοῦ μυσαροῦ ἄγους τοῦ ψεύδους καὶ τῆς ὑβρεομανίας; Ἀλλὰ δύναται; κηρύττω ὅτι οὐδέποτε, διότι τὸ δαιμονιώτερον καὶ τελειότερον πνεῦμα τῆς ἀνθρωπότητος Ἀριστοτέλης ὁ Σταγειρίτης περὶ τῶν ἀναισθητῶν τούτων ἀνθρώπων ἀπεφάνητο ὅτι εἶνε ἀμετάβλητοι.

Ἀλλ' ὅμως θέλει πλείονα ἔτι διδαχθῇ ὁ ἀμαρτωλὸς Ρήγας ἐν τῷ ἐπομένῳ ζητήματι, καθ' ὃ μῆτε τὸ ἐπικουρικὸν σῶμα θὰ δυνηθῇ πλέον νὰ τὸν σώσῃ ἐκ τῆς ἀνεπανορθώτου συμφορᾶς, μῆτε ἡ σταθερὰ φάλαγξ τοῦ ἀμοιβαίου θαυμασμοῦ, οὐ οἱ θιασῶται βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον θὰ ἐμφανισθῶσιν οἰκοθεν πάντες εἰς τὴν σκηνὴν «ἄλλων ἰατροὶ αὐτοὶ ἔλκεισι βρύοντες», ἡ δὲ ὅλη ὑπόθεσις θὰ προσλάβῃ χαρακτηριστὴν παρὰδοξον! Ἀλλὰ μεμνήσθωσαν οὗτοι, ὅτι

«Ἡ βραδύπους βουλή μεγ' ἀμείνων, ἡ δὲ ταχεὶα αἰὲν ἐφελκομένην τὴν μετάνοιαν ἔχει».

ΖΗΤΗΜΑ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΟΙ ΔΑΚΤΥΛΙΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΠΥΡΗΝΕΣ ΤΟΥ ΑΞΟΝΙΚΟΥ ΚΥΛΙΝΔΡΟΥ

Ἐν ἔτει 1882 ἀνεκοίνωσα τῇ πρώτῃ Συνόδῳ τῶν Ἑλλήνων ἱατρῶν, ὅτι ὁ ἀξονικὸς κύλινδρος εἶνε κυτταρικὸς ὡς τοιοῦτος, ἀνε-

ξαρτήτως δηλονότι τῆς μυελώδους μεμβράνης καὶ ἀνεξαρτήτως τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann. Κυρίως δὲ τὸ ζήτημα τοῦτο ἦτο ἡ βάσις τῆς προδρομοῦ ἀνακρινώσεώς μου (1). Ἐλεγον δὲ τοῦτο πρῶτος ἐγὼ καὶ οὐδεὶς πρὸ ἐμοῦ εἶτε ὀρθῶς εἶτε ἡμαρτημένως στηριζόμενος εἰς δύο παρατηρήσεις μου, ἥτοι α') εἰς τὴν ἀνέυρεσιν δακτυλίων ἐν τῷ ἀξονικῷ κυλίνδρῳ καὶ β') εἰς τὴν ἀνέυρεσιν πυρήνων ἐν αὐτῷ.

Καὶ τῷ μὲν 1882 ἀπεφαινόμεν α') ὅτι οἱ δακτύλιοι τοῦ Ranvier ὑπάρχουσι καὶ εἰς πολλὰς ἱνας ἐμμυέλους τοῦ νωτιαίου μυελοῦ, ὅπου ἐλλείπει ἡ μεμβράνα τοῦ Schwann, οἵτινες ἐβεβαιώθησαν καὶ εἰς γυμνοὺς ἀξονικοὺς κυλίνδρους καὶ ἐπομένως δὲν εἶνε μόνον χαρακτηριστικὸν τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann. Συνήγαγον δὲ συμπέρασμα, ὅτι οὗτοι ἀποτελοῦσι κύτταρα, ἅτινα καὶ ἐκάλεσα κύτταρα ἀξονικά. β') ἀπεφαινόμεν ὅτι ἐντὸς τοῦ πρωτοπλάσματος (αὐτοῦ τοῦ ἀξονικοῦ κυλίνδρου) κεῖται καὶ πυρήν, ὅπερ τὸ πάντων σπουδαιότατον... Εἰς τινας μυελοφόρους νευρικούς ἱνας δυσχερῶς πᾶν ἀνευρίσκεται (ὁ πυρήν), ἀλλ' ἀντ' αὐτοῦ φωρᾶται σκοτεινὴ τις θέσις λίαν χαρακτηριστική, ἥτις, ὡς ἐγὼ νομίζω, ἐπέχει τόπον πυρήνος. Ἐν τούτοις περιεργότατον εἶνε, ἔλεγον, ὅτι ἡ σκοτεινὴ αὕτη θέσις ἐνίοτε εἶνε μᾶλλον ἀνεπτυγμένη εἰς τρόπον, ὥστε ἀπεργάζεται σχῆμα δρεπανοειδές, ἀκριβὲς ἐνίοτε ἡμισελήγιον... κτλ. (2). Περὶ δὲ τοῦ πυρήνος ἔλεγον, ὅτι εἶνε μείζων ἢ ἐλάσσων κεντρικῶς ἢ ἀποκέντρωσ ἐν τῷ πρωτοπλάσματι ἥτοι ἐν τῷ ἀξονικῷ κυλίνδρῳ κείμενος, ἐμφανέστερον ἢ ἀφανέστερον (3).

Ἐδίδασκον δὲ τῷ 1884 τὸν κατὰ κράτος ἀμαθῶς ἔχοντα ἄμα δὲ καὶ ἰταμώτατον ἄνθρωπον Ρήγαν τὸν Νικολαΐδην, ὅτι οὐδεὶς πρὸ ἐμοῦ ἐξήνεγκεν οὔτε ὁμοίαν οὔτε παραπλησίαν γνώμην, οὔτε περὶ δακτυλιοειδῶν περισφίξεων οὔτε περὶ πυρήνων τοῦ ἀξονικοῦ κυλίνδρου, πᾶν δὲ γραφέν περὶ δακτυλίων ἐν ταῖς ἐμμυέλοις νευρικοῖς ἰσὶ τοῦ νωτιαίου μυελοῦ καὶ ἐν γένει τοῦ κεντρικοῦ νευρικοῦ συστήματος

(1) Ἐμὰ Μελετ. Ἱστολογ. Τεῦχ. Β'. σ. 67. — Πρακτικά τῆς ἐν Ἀθῆναις Συνόδου τῶν Ἑλλήνων ἰατρῶν (1882). Ἀθήνησι 1883, σ. 212-230. — Le premier Congrès d. médecins Grecs. Compte-rendu sommaire d. séances etc. par Stekoulis 1883 σ. 96-98.

(2) Αὐτόθι σ. 70.

(3) Αὐτόθι σ. 69.

ἔχει ὅλως ἄλλην ἔννοιαν καὶ ὅλως ἄλλην σημασίαν (1). Προσέτι ἐξέ-
 θηκα ἐν ἐκτάσει τοὺς λόγους, ἐξ ὧν προήχθη ἐν τῇ ἔρευνᾳ αὐτοῦ
 τοῦ ἀξονικοῦ κυλίνδρου, ὅστις κατ' ἐμὲ διὰ τὴν εὐρεσιν δακτυλίων
 οὐδεμίαν σχέσιν ἔχοντων πρὸς τοὺς τοῦ Ranvier, ἅτε ἀναγομένους
 μόνον εἰς τὴν μεμβράναν τοῦ Schwann κατὰ τὴν ἐρμηνείαν αὐτοῦ
 τοῦ συγγραφέως, καὶ διὰ τὴν παρατήρησιν πυρήνων, εἶνε κυτταρικός.
 Διὰ γλώσσης δὲ σαφοῦς καὶ ἀκριβοῦς ἀνέπτυξα χάριν τοῦ ψευδαπο-
 στόλου τὰ πράγματα, ὅσον οἱ καιροὶ ἐκεῖνοι ἐπέτρεπον, καθ' οὓς ὑπὸ τε
 τοῦ Ἰησοῦτου τούτου καὶ τῶν Φαρισαίων τοῦ ἀμοιβαίου θαυμασμοῦ
 ἀληθοῦς καὶ σατανικῆ εἶχε κινήθῃ πρὸς ἐξόντωσίν μου σταυροφορία,
 τοσοῦτον δὲ μᾶλλον πάντες οὗτοι οἱ βρίθοντες καὶ γέμοντες ἐλκῶν
 ἀλγεινοτάτων ἀναξερμένων ἡλάλαζον, καθ' ὅσον ἔδαφος ἀγαθὸν ἀνί-
 χνευσαν ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ, ἐνθα ἐπενόησαν νὰ καλλιεργήσωσιν
 ὅλα τὰ σπέρματα τῆς ἀνυπολογίστου αὐτῶν κακίας καὶ ταῦτα πάντα
 χάριν τῆς ἐπιστήμης (!!!), χάριν τῶν Μουσῶν (!!!), ἀγνοοῦντες οἱ
 δειλαιοὶ, ὅτι αἱ Μοῦσαι ἀπαιτοῦσι καρδίαν παρθένον καὶ μόνον τοιαύ-
 την. Ἐπενόησαν δὲ ταῦτα πάντα, διότι οὐδεὶς πρὸ ἐμοῦ καὶ οὐδεὶς
 μετ' ἐμὲ μέχρι τοῦ 1884 ἀπεφήνατό που γνώμην ὁμοίαν, δι' ἧς νὰ
 ἡδυνάμην ὑπὸ τὸ κύρος καὶ ἐνὸς ἄλλοδαποῦ Ἱστολόγου μεταγενε-
 στέρου νὰ διαφύγω τὸ ὑπὸ τοῦ μοχθηροτάτου ψευδαποστόλου προσ-
 απτόμενόν μοι ἱστολογικὸν ἄγος. Ἄλλ' οὐχ ἦττον ἐγὼ ἔχων τὴν
 πλήρη συναισθήσιν τῆς ἐργασίας μου καὶ τὴν ἰώθειον ὑπομονήν, συγ-
 χρόνως δὲ ἐκ τῆς κλασικῆς ἀρχαιότητος τὴν παρήγορον ἀντλῶν ἐλ-
 πίδα, ὅτι ἡ ἀλήθεια θάττον ἢ βραδύτερον καὶ πάντων αὐτὴν κατα-
 γωνιζομένων, ἐνίοτε δὲ καὶ πασῶν τῶν πιθανοτήτων μετὰ τοῦ ψεύ-
 δους ταπτομένων, αὐτὴ μόνη δι' ἑαυτῆς εἰσδύεται εἰς τὰς ψυχὰς τῶν
 ἀνθρώπων καὶ ποτὲ μὲν παραχρῆμα δεικνύει τὴν ἑαυτῆς δύναμιν.
 ποτὲ δὲ πολὺν χρόνον ἐπισκοτισθεῖσα δι' ἑαυτῆς ἐπικρατεῖ καὶ κατα-
 γωνίζεται τὸ ψεῦδος, ἐξηκολούθουν περαιτέρω τὰς μελέτας μου.
 Ὅταν δὲ ἐπέστη ἡ ὥρα, καθ' ἣν εἶδον, ὅτι καὶ ἄλλοι ἐποίησαντο τὰς
 αὐτὰς ἐμοὶ παρατηρήσεις, καὶ τότε ἀκόμη δὲν ἠθέλησα νὰ ἐπιδείξω
 ταύτας ἐνώπιον τοῦ Κοινοῦ, τοῦτο μὲν ἵνα μὴ διαταράξω τὴν ἡσυ-
 χίαν αὐτοῦ δι' ἱστολογικῶν πραγμάτων, τοῦτο δὲ διότι δὲν ἔχω τὴν

(1) Ἀπάντησις εἰς τὰ ἐν τῷ «Γαληνῷ» κατ' ἐμοῦ ὑπὸ Ρ. Νικολαΐδου γραφέντα
 1884 σ. 12-17.

μονομανῇ ιδέαν, ὅτι μόνος ἐγὼ σπουδάζω, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι ἀξιότιμοι συνάδελφοι, οἵτινες καὶ πρότερον καὶ βραδύτερον ἦσαν πεπεισμένοι, ὅτι ἀλλαχοῦ κείται τὸ ἄγος. Ἀλλ' ὅμως ἠναγκάσθη τῶρα ὑπὸ τοῦ πονηροῦ τῆς Ἱστολογίας ψευδαποστόλου νὰ πράξω ὅ,τι οὐδέποτε αὐτὸς οἶκοθεν. Πόσον ἐξαισία τῷ ὄντι εἶνε ἡ δύναμις τῆς ἀληθείας!

Ἐλεγον λοιπὸν τῷ τερπνοτάτῳ Νικολαίδῃ ἐν ἔτει σωτηρίῳ 1884 συμπληρωτικὰ τῶν παρατηρήσεών μου καὶ ἀκριβέστερα τοιάδε:

Ὁ ἀξονικὸς κύλινδρος σύγκειται ἐκ κυττάρων συνεπτυγμένων καὶ εἴτε χαρακτηρίζεται διὰ πυρήνων εἴτε φέρει ἱκανὰ ἔχνη τῆς κυτταρικῆς του καταστάσεως, ὅσον δικωρικὰς ἐξοιδήσεις, ἃς ἐν ταῖς μυελοφόροις νευρικαῖς ἰσὶ περιέγραψεν ὁ Ranvier καὶ ἐκ τῆς μυελίνης σχηματιζομένης ἡρμήνευσε· δακτυλίους, οὓς πρὸς ἀποφυγὴν συγχύσεως πρὸς τοὺς δακτυλίους τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann ζώνας ἀποκαλῶ. Τὰς ζώνας ταύτας θεωρῶ λείψανα κυτταρικά· τὰς ἐξοιδήσεις ὁμοίως παρὰ τὴν γνώμην ἄλλων. Αἱ ἐξοιδήσεις οὐδὲν διαφέρουσι τῶν *ζωνῶν*, εἰμὴ κατὰ τὸ μέγεθος τοῦ σχήματός των· τὰς διογκώσεις τῶν συγγραφέων, ἃς παρετήρησαν (Otto Deiters) εἰς ἀξονικοὺς κυλίνδρους, θεωρῶ κυτταρικάς καὶ ἀρχὴν διαιρέσεως. Τὰ *ὀμφαλοειδῆ σώματα*, τὰ ὅποια περιέγραψεν ὁ Frommann, ὡσαύτως λείψανα κυτταρικά. Ζώνας ἐξοιδήσεις διογκώσεις οὐδὲν ἀλλήλων νομίζω ὅτι διαφέρουσιν. Ἡ γνωστὴ ἔρμηνεια τῶν ἐξοιδήσεων ἐνταῦθα ἐν τοῖς γυμνοῖς ἀξονικοῖς κυλίνδροις δὲν δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ, διότι ἐλλείπει ἡ μυελώδης μεμβράνα· ὠρισμένως παραδέχομαι μεμβράναν ἰδίαν τοῦ ἀξονικοῦ κυλίνδρου... τὴν μεμβράναν ταύτην παρετήρησαν Kuhnt, Ewald, Kühne, κατεπολέμησαν δὲ πολλοὶ Ἱστολόγοι κτλ.

Αἱ μυελοφόροι νευρικαὶ ἴνες ἄνευ μεμβράνης τοῦ Schwann τ. ἔ. ἀξονικοὶ κύλινδροι μὲ μυελῶδες περίβλημα φέρουσι τὰ αὐτὰ κυτταρικά χαρακτηριστικά.

Αἱ μυελοφόροι νευρικαὶ ἴνες μετὰ μεμβράνης τοῦ Schwann ἀπαντῶσαι ἐν τῷ νωτιαίῳ μυελῷ, κατ' ἐξοχὴν δὲ ἐν τῷ περιφερικῷ συστήματι, ὁμοίως. Σαφέστατα διέκρινα τὰς ζώνας ἐνταῦθα... ἐν τῷ ἀξονικῷ κυλίνδρῳ μετὰ διόρθωσιν τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann καὶ τοῦ μυελώδους περιβλήματος... καὶ αἵτινες οὐδὲν κοινὸν ἔχουσι πρὸς τοὺς δακτυλίους τοῦ Ranvier, οὐδὲν κοινὸν πρὸς τὰς ἐντομάς τοῦ

Schmidt και Lanterman, και αιτινες αποτελοῦσι κύτταρα μετὰ πυρήνος... (1).

Τοιαῦτά τινα ἐν μεγίστῃ συντομίᾳ εἶπα τῷ 1887 και ἐν τῇ «Ἀκροπόλει» (2) παραπέμψας περὶ πλειόνων εἰς τὴν ἐμὴν Ἀπάντησιν κτλ. τοῦ 1884.

Ἐνταῦθα λοιπόν, ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης, πρόκειται περὶ δύο παρατηρήσεών μου α') περὶ ὑπάρξεως δακτυλίων ἤτοι ζωνῶν ἐν τῷ ἀξονικῷ κυλίνδρῳ και β') περὶ ὑπάρξεως πυρήνων ἐν αὐτῷ. Καὶ ὅτι ἐπομένως ὁ ἀξονικὸς κύλινδρος κατὰ τὴν ἐμὴν ἐρμηνείαν εἶνε κυτταρικός.

Ἐπικαλοῦμαι λοιπόν και ἐνταῦθα τὴν σύντογον προσοχὴν τοῦ ἀναγνώστου.

1. Ὁ Eduard Jacobi ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ v. Kölliker ἐργαζόμενος παρετήρησεν, ὅτι ἡ μεμβράνα τοῦ Schwann παρέρχεται τὴν δακτυλιοειδῆ περισφιγξίν ἄνευ διακοπῆς και ὅτι ἡ μυελώδης μεμβράνα δὲν καθικνεῖται τοῦτ' αὐτὸ μέχρι τῆς δακτυλιοειδοῦς περισφιγξεως, καθάπερ δὴ γενικῶς παραδέχονται. Ἀπέδειξε δέ, ὅτι παρὰ τὴν δακτυλιοειδῆ περισφιγξίν φαίνεται ἀπὸ τῆς ἑνδον πλευρᾶς τῆς μυελίνης μία γραμμή, ἥτις εἶνε ἡ μεμβράνα τοῦ ἀξονικοῦ κυλίνδρου, και ὅτι ἐν τῷ ἀξονικῷ κυλίνδρῳ γεννᾶται ἐν ἑπαρμᾷ. Θεωρεῖ δὲ ὡς ζήτημα ἂν ἡ μεμβράνα τοῦ ἀξονικοῦ κυλίνδρου πρόσκειται τῇ μεμβρᾷ τοῦ Schwann ἐν τῇ δακτυλιοειδεὶ περισφιγξί και διέρχεται ἄνευ διακοπῆς διὰ τῆς θέσεως τῆς περισφιγξεως, ἢ ἂν αὕτη διαιρεῖται εἰς τμήματα, καθάπερ ἡ μυελίνη. Καὶ ὠρισμένως μὲν δὲν ἀποφαίνεται περὶ τοῦ ζητήματος τούτου, ἀλλ' ἐκ τινων δεδομένων, τὰ ὅποια ἀναφέρει, φρονεῖ, ὅτι «ἡ μεμβράνα τοῦ ἀξονικοῦ κυλίνδρου σύγκειται ἐκ τμημάτων μεσοδακτυλίων, τὰ ὅποια, ὡς εἰκάζει, οὐδεμίαν πρὸς ἄλληλα ἄμεσον συνάφειαν ἔχουσι («Die Scheide des Axencylinders besteht aus intraannulären Segmenten, die vermuthlich in Keinem directen Zusammenhang unter einander stehen»).

(1) Ἐμὴ Ἀπάντησις κτλ. 1884 σ. 21-22.

(2) Ἀρ. 1776.

(3) Zum feineren Bau. d. peripheren markhaltigen Nervenfasers, Würzburg 1886 σ. 14-16 και σ. 26

μηκέστατον ἄξονικὸν κύλινδρον δύναται μόνον νὰ ἐξηγηθῇ, ἂν περ ἡ μεμβράνα σύγκειται ἐκ μερικῶν τμημάτων κτλ. (1).

2. Προσέτι αὐτόθι ἐν σ. 7 λόγον ποιούμενος περὶ τῶν παρατηρήσεων τοῦ Engelmann τῶν ἀναφερομένων εἰς τὸν ἄξονικὸν κύλινδρον σημειοῖ, ὅτι οὗτος (ὁ Engelmann) παρεδέξατο διακοπὴν τοῦ ἄξονικοῦ κυλίνδρου καὶ τούτου ἕνεκα ἀπεφάνητο ὅτι «ὁ ἄξονικὸς κύλινδρος ἡ μυελώδης μεμβράνα καὶ ἡ μεμβράνα τοῦ Schwann μετὰ τοῦ πυρῆνος ἀποτελοῦσιν ἓν κύτταρον, ὑπεστήριξε δὲ τὴν γνώμην του ταύτην μὴ παραδεκτὴν γενομένην καὶ βραδύτερον εἰπὼν, ὅτι ἡ διακοπὴ τοῦ ἄξονικοῦ κυλίνδρου ἀναμφιρήστως προϋπάρχει (= δὲν εἶνε προϊόν μετὰ θάνατον, δὲν εἶνε τεχνητὸν ἐπιγέννημα). Τὴν γνώμην ταύτην τοῦ Engelmann, ἀποκρούει ὁ Jacobi ὡς πρὸς τὴν διακοπὴν εὐλόγως.

3. Ἐν σελίδι δὲ 11, ὅτι ὁ κατὰ τὴν δακτυλιοειδῇ περισφιγξίν διακρινόμενος δακτύλιος δὲν ἀνήκει κατὰ τὸν Landovsky εἰς τὴν μεμβράναν τοῦ Schwann, ἀλλ' εἰς τὴν μεμβράναν τοῦ ἄξονικοῦ κυλίνδρου, διότι ἀπομονοῦται συνεχόμενος τῷ ἐξ ἰνιδίων συγκειμένῳ ἄξονικῷ κυλίνδρῳ.

4. Ὁ Adamkiewicz τῷ 1885 ἀπεφάνητο ὅτι:

Μετάφρασις

«Ἐπὶ τῶν μεμβρανῶν τοῦ Schwann κεῖνται... πυρῆνες στρογγύλοι. Τοιοῦτοι πυρῆνες καθίστανται ὁρατοὶ τῆδε χάρις καὶ ἐν τῷ ἄξονικῷ κυλίνδρῳ — γεγοῶς σπουδαῖον καὶ μέχρι τοῦδε ἀπαρατήρητον, ἐξ οὗ τοῦλάχιστον ἐξάγεται, ὅτι ὁ ἄξονικὸς κύλινδρος δὲν εἶνε οὐδὲ κατὰ τὴν ζωὴν ὑγρὸς (v. Fleischl): οἱ πυρῆνες οὗτοι τοῦ ἄξονικοῦ κυλίνδρου κεῖνται συνήθως περὶ τὸ ἄκρον τοῦ νήματος τοῦ ἄξονικοῦ κυλίνδρου καὶ εἴτε μόνον ἔνδον αὐτοῦ εἰσχωροῦσιν εἴτε ἐν μέρει μὲν εἰς τὸν ἄξονικὸν κύλινδρον, ἐν μέρει δὲ εἰς τὴν μυελώδη μεμβράναν».

«Ἄλλ' ἐκεῖνο, ὅπερ ἰδίως δεσμεύει τὴν ἡμετέραν προσοχὴν, εἶνε, ὅτι καθ' ἅπασαν τὴν ὀριζόντειον τομὴν εὐρίσκονται δισχορπισμένα ἡμισελήνια ὑπεράγαν κομψὰ καὶ ὀξέως χαρακτηριζόμενα».

(1) Αὐτόθι σ. 15.

Κείμενον

«Auf den Schwann'schen Scheiden sitzen . . . Kerne. Solche Kerne sind hier und dort auch im *Axencylinder* sichtbar — ein interessantes und bisher ganz übersehenes Factum, aus dem wenigstens soviel hervorgehen dürfte, dass der Axencylinder auch während des Lebeus nicht flüssig ist (von Fleischl). Diese Axencylinderkerne sitzen gewöhnlich am Rande des Axencylinderfadens und ragen entweder nur in dessen Inneres oder zum Theil in den Axencylinder und zum Theil in die Markscheide hinein. Was aber unsere Aufmerksamkeit vor Allem fesselt, das sind über den ganzen Querschnitt zerstreute ausserordentlich zierlich gestaltete und scharf gezeichnete Halbmöndchen . . . » (1)

ΣΩΡΕΙΤΑΙ ΠΑΡΑΛΟΓΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΚΡΙΣΕΩΝ ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ

1.

Ὁ Χασιώτης γνωρίζει νῦν ἡμῖν, ὅτι αἱ δακτυλιώδεις περισφίγγεις τοῦ Ranvier ἀπαντῶσιν οὐ μόνον ἐν τοῖς περιφερικοῖς νέρυοις, ἀλλὰ καὶ εἰς γυμνοὺς ἀξονικοὺς κύλινδρους « ὅπου ἔλλειπει ἡ μεμβράνη τοῦ Schwann » κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Χασιώτου.

Ἡ ἀνακάλυψις αὕτη ἦ τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Χασιώτου γενομένη περιποιεῖ αὐτῷ μεγάλην δόξαν, εἴθε ὁμῶς νὰ μὴ ἦτο τοσοῦτον μετριόφρων, ἵνα καταστήσῃ ταύτην καὶ εἰς εὐρύτερους κύκλους γνωστήν.

Δυστυχῶς ὁμῶς διὰ τὸν Χασιώτην οἱ γυμνοὶ ἀξονικοὶ κύλινδροι δὲν παρουσιάζουσι δακτυλίους . . . καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς μυελοφόροις νευρिकाῖς ἰσὶ τῆς ἀνευ μεμβράνης τοῦ Schwann ἐν τῷ κεντρικῷ νευρικῷ συστήματι πρὸ πάντων ἀπαντῶσαι δὲν ὑπάρχουν δακτυλιώδεις περισφίγγεις.

Οὔτε τὰ πολυτελέστερα χρυσοχοεῖα δὲν πιστεύω νὰ ἔχωσι τοσαύτην ἀφθονίαν καὶ ποικιλίαν δακτυλίων ὅσην παρουσιάζουσι τὰ νεῦρα εἰς τὸν τόσον τυχερὸν ὀφθαλμὸν τοῦ Χασιώτου (2).

2.

Πρὸ χρόνων δισχυρίσθησαν οἱ Tourneux καὶ Goffs ὅτι ὑπάρχουν δακτύλιοι ἐν ταῖς

(1) Die Nervenkörperchen. Ein neuer bisher unbekanntes morph. Bestandtheil d. peripher. Nerven σ. 3. Καὶ Sitzungsberichte d. K. K. Academie d. Wissensch zu Wien. III Abth. Märzheft 1885, σ. 276.

(2) «Γαλήνιος» ἀριθ. 47, σ. 327-330

κεντρικαὶς νευρικαὶς ἰσί, τοῦθ' ὅπερ εἶτα ὁ Ranvier ἀπέδειξεν ὡς ἐσφαλμένον, οὐχ ἦττον ὁ Χασιώτης οἰκαιοποιεῖται τὸν διςχυρισμὸν τοῦτον τοῦ Tourneux καὶ Goffs (1).

3.

Καὶ πολλὰ μὲν φοβερά πράγματα ἐλέχθησαν καὶ ἐγράφησαν ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων, οὐχ ἦττον οὐχὶ τόσῳ τερατώδῃ, ὅσῳ τὰ ὑπὸ τοῦ Χασιώτου . . . γραφέντα. Εἰς τὴν προδο-
λὴν τῶν νευρικῶν κυττάρων ὁ Χασιώτης παρετήρησε δακτυλίους καὶ ὅτι τὰ μεταξὺ τῶν
δύο δακτυλίων τμήματα ἀποτελοῦσι κύτταρα, ἀξονικά κύτταρα ὑπ' αὐτοῦ κληθέντα (2).

4.

Αἱ τοῦ Tourneux καὶ Goff ὡς καὶ αἱ τοῦ Golgi περὶ δακτυλίων παρατηρήσεις ἀνα-
φέρονται οὐχὶ εἰς γυμνοὺς ἀξονικοὺς κυλίνδρους, ἀλλ' εἰς μυελοφόρους νευρικούς ἴνας,
ἀφοῦ μάλιστα ὁ Golgi τὰ μεταξὺ δύο ἐν τῷ μυελῷ ὑπαρχουσῶν ἐντομῶν τμήματα
ἀποκαλεῖ μυελώδη τμήματα, ὥστε μόνον πρὸς ἐξαπάτησιν τῶν μὴ εἰδότεων ἀναφέρει
παραθεῖται καὶ συμβεβηλούς ἀποκαλεῖ ὁ Χασιώτης τοὺς ἀνωτέρω συγγραφεῖς λίαν αὐτοῦς
ἀδικῶν, διότι οὗτοι οὐδέποτε ἐξέφρασαν τοιαύτας παραδοξολογίας, οἷας ὁ Χασιώτης
περὶ τῶν γυμνῶν ἀξονικῶν κυλίνδρων (3).

5.

Ἐν ταῖς ἀποφάσεσι ταύταις (τοῖς γυμνικοῖς ἀξονικοῖς κυλίνδροις) ὁ Χασιώτης ἀνακα-
λύπτει δακτυλίους καὶ καλεῖ τὰ μεταξὺ τῶν δύο δακτυλίων τμήματα κύτταρα ἀξονικά.

Τὰς τερθρείας ταύτας, περὶ ἃς μόνον ὁ πάσης μορφολογικῆς γνώσεως ἄμοιρος κατα-
τρέβεται, ὁ Χασιώτης ἐρρόντισε νὰ δικαιολογήσῃ ἐν τῇ εἰς τὴν ἐπίκρισιν ἀπαντήσῃ αὐ-
τοῦ ὑπεκφυγῶν καὶ παντοίας πονηρίας μηχανώμενος καὶ σκοπίμως ἢ ἐν πλάνῃ πα-
ρανοῶν.

Παρατίθεται δὲ (ὁ Νικολ.) καὶ τέσσαρας συγγραφεῖς δύο φυσιολόγους καὶ δύο ἱστο-
λόγους πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ ἐναντίου (4).

6.

Ὁ Χασιώτης ἀποδέχεται καὶ ἐν τοῖς γυμνοῖς ἀξονικοῖς κυλίνδροις δακτυλίους· ἀλλ'
ἐξελέγχεται σφαλλόμενος καὶ παραληρῶν . . . Οἱ συγγραφεῖς Golgi καὶ Rezzonico, ὁ
Tourneux καὶ Goff, οὗς αὐθὺς παραχαράσσων ἐπικαλεῖται ὁ Χασιώτης ἔγραψαν πολλὰ
ἐτη πρὸ αὐτοῦ ἦτοι ἐν ἔτει 1880· ἔγραψαν δὲ οὐχὶ περὶ τῶν γυμνῶν ἀξονικῶν κυλίν-
δρων, ἀλλὰ περὶ τῶν ἐμμυελῶν νευρικῶν ἰνῶν τοῦ κεντρικοῦ συστήματος· ἐν τῷ ἐλέγχῳ
δὲ ἀπέδειξα, ὅτι οὐδὲ ἐν ταῖς ἐμμυελοῖς νευρικαῖς ἰσὶ ὑπάρχουσι δακτύλιοι τοῦ Ranvier.
Παραχάραξεν ἄρα καὶ ἐνταῦθα ὁ Χασιώτης ἐπικαλούμενος ἀκαταλλήλως τοὺς εἰρημέ-

(1) Αὐτόθι ἀριθ. 51, σ. 391.

(2) Αὐτόθι ἀριθ. 53, σ. 421-422.

(3) Σχετικά κτλ. 1884, σ. 6.

(4) Ἐλεγχος κτλ. 1887, σ. 7-9.

νους συγγραφείς και παραλείπων τὸν χρόνον, καθ' ὃν οὗτοι ἔγραψαν ὅπλα δὴ πρὸ αὐτοῦ, ἐλέγχεται δ' οὕτω ὁ Χασιώτης διαπρεπὴς καὶ ἐπιφανὴς ψευδολόγος (1).

7.

Ὁ Χασιώτης λέγει, ὅτι ἅπασαι αἱ μυελώδεις νευρικαὶ ἵνες σύγκεινται ἐκ κυττάρων καὶ ὅτι ἕκαστον τοιοῦτον κύτταρον συνίσταται . . . 1) ἐκ τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann· 2) ἐκ τοῦ ὑπ' αὐτὴν ὁμοιομόρφου πρωτοπλάσματος· 3) ἐκ τοῦ ἐν αὐτῇ πυρήνος· 4) ἐκ τοῦ μυελώδους περιβλήματος· 5) ἐξ ἐτέρου πρωτοπλάσματος, ὅπερ εἶνε αὐτός ὁ ἄξονικός κύλινδρος· 6) ἐκ τοῦ πυρήνος τοῦ ἐν τῷ ἄξονικῷ κυλίνδρῳ ὑπάρχοντος κτλ.

Τὰ ἀνωτέρω οὐδεμίαν, οὐδεμίαν ἔχουσιν ἀντικειμενικὴν ὑπόστασιν, ἐπ' οὐδεμιᾶς, οὐδεμιᾶς παρατηρήσεως στηρίζονται, εἶνε φανταστικὰ τοῦ Χασιώτου . . . * εἶνε τραγελαφικὰ κύτταρα κτλ. . . .

Ἐν τῷ ἄξονικῷ κυλίνδρῳ, λέγει ὁ Χασιώτης, ὑπάρχει καὶ πυρήν. Ἀλλ' ὁ ἄξονικός κύλινδρος εἶνε προβολὴ τῶν γαγγλίων τοῦ νωτιαίου μυελοῦ, ἐν προβολαῖς ὅμως κυττάρων δὲν ὑπάρχουν πυρήνες, δὲν ὑπάρχουν (2).

8.

Ἐν τοῖς γυμνοῖς τούτοις ἄξονικοῖς κυλίνδροις ὁ Χασιώτης ἄλλα ἀντ' ἄλλων ἀναμοιβάλλως ἐκλαμβάνων βλέπει δακτυλίους, πυρήνας καὶ ἄξονικά κύτταρα καὶ ἐπὶ τοιούτων παρατηρήσεων στηριζόμενος λέγει, ὅτι πανταχοῦ ὁ ἄξονικός κύλινδρος εἶνε κυτταρικός! (3).

9.

Ὁ ἄξονικός κύλινδρος δὲν ἔχει πυρήνας καὶ ὅτι οὐδῶλος μετέχει τοῦ μεταξὺ δύο δακτυλίων τοῦ Ranvier κυττάρου, ὅστις ἀποτελεῖται μόνον ἐκ τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann, τοῦ ὑπ' αὐτὴν πρωτοπλάσματος, τοῦ ἐν αὐτῇ πυρήνος καὶ τῆς μυελίνης, καὶ ὅπερ ὁ Ranvier παραβάλλει πᾶν ὀρθῶς πρὸς λιπῶδες κύτταρον (4).

10.

Ὁ Χασιώτης οὐ μόνον οὐδένα μεταγενέστερον συγγραφεὰ ἔφερεν, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς τοὺς πολλὰ ἔτη προγενεστέρους παρεγράψε καὶ ἀκαταλλήλως ἑξαπατῶν καὶ φανακίζων ἐπεκαλέσθη. Ὁ μόνος μεταγενέστερος εἶνε ὁ Adamkiewicz, ὃν μνημονεύει ὁ Χασιώτης, ἵνα εὖρῃ ἄγκυραν σωτηρίας.

Ἐν πλήρει λοιπὸν πεποιθῆσει ἀπεκάλεσα μωρὰς τὰς τοῦ Adamkiewicz παρατηρήσεις τὰς ἐπὶ τεχνιτῶν ἐπιγεννημάτων στηριζομένας κτλ. (5)

(1) «Ἀκρόπολις» τοῦ 1887 ἀριθ. 1783.

(2) «Γαλήνως» τοῦ 1883 ἀριθ. 53, σ. 424-423.

(3) Σχετικά κτλ. 1884, σ. 6.

(4) Ἐλεγγος κτλ. 1887, σ. 11-14.

(5) «Ἀκρόπολις» τοῦ 1887 ἀριθ. 1783.

ΕΛΕΓΧΟΣ

Ἀπέδειξα μέχρι τοῦδε ἐν τοῖς προηγουμένοις, ὅτι ὁ κομποφακελορρήμων Νικολαΐδης ἀναλαβὼν ἀπὸ πενταετίας νὰ ἐπικρίνη καὶ ἐξελέγξῃ τὰ ἐμὰ ζητήματα περὶ τῆς ὑφῆς τῶν νεύρων ἦτο κατὰ κράτος ἀστοιχείωτος ἀπαράσκευος καὶ ἀπειρότατος, τοιοῦτος καὶ μέχρι τοῦδε διατελέσας, προσῆλθε δὲ εἰς τὸν ἀγῶνα ἐκ μοχθηρίας, ἐμπαθείας, κακίας καὶ ἀμαθίας, ἵνα ἀπλῶς καὶ μόνον τὰ καθεστῶτα ταράξῃ, ἵνα ποιήσῃται ὀχλαγωγίαν καὶ ἵνα χορηγήσῃ εἰς τοὺς κρυφίους ἐχθροὺς μου, οὓς κατατρύχει καὶ καταβιβρώσκει ἀτελευτήτως ὁ σκώληξ τοῦ φθόνου καὶ τῆς κακεντρεχείας, ὅπλα δῆθεν, δι' ὧν νὰ ραδιουργῶσι κατ' ἐμοῦ ὑπόυλως καὶ εὐκολώτερον καθ' ὃν οὗτοι γινώσκουσι τρόπον, καὶ ὑποδαυλίζωσι πανταχοῦ ὡς γραΐδια τοὺς σπινθήρας τῆς καταδρομῆς. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ ἐπιτίθουσιν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ὁ Ρήγας τὴν κορωνίδα τῆς ἀρρήτου ἀμαθίας, τῶν ἀκατανομάστων παραλογισμῶν καὶ τῆς κακίστης πίστεως. Καὶ ἰδοὺ πῶς.

* Ἐνῷ τῷ 1883 λέγει, ὅτι ἡ ἀνακάλυψις τῶν δακτυλίων τούτων ἡ τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Χασιώτου γενομένη περιποιεῖ αὐτῷ μεγάλην δόξαν, ὅτι δυστυχῶς τοιοῦτοι δακτύλιοι δὲν ὑπάρχουσιν ἐν τοῖς γυμνοῖς ἀξονικοῖς κυλίνδροις καὶ ὅτι δὲν πιστεύει νὰ ἔχῃσι τοσαύτην ἀφθονίαν δακτυλίων μήτε τὰ πολυτελέστερα χρυσοχοεῖα, ἔρχεται ὕστερον εὐθύς μετ' ὀλίγον χρόνον ἀναγνούς που, ὅτι ὁ Tournoux καὶ ὁ Le Goff εὑρον δακτυλίους ἐν ταῖς κεντρικαῖς νευρικαῖς ἰσίν, ὅπερ εἶτα ὁ Ranvier ἀπέδειξεν ὡς ἐσφαλμένον, καὶ χάσων κηρύττει, ὅτι ὁ Χασιώτης οἰκειοποιεῖται τὸν δισχυρισμὸν τοῦτον τοῦ Tournoux καὶ τοῦ Le Goff.

Σ' ἐρωτῶ ἐν ποίῳ δικαιώματι, ὦ ψευδαπόστολε, τῇ μὲν 19 Νοεμβρίου τοῦ 1883 ἐμυκτήριζες ἐμέ διὰ τὸ νέον τοῦτο εὑρημα, τῇ δὲ 17 Δεκεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ἥτοι μετὰ παρέλευσιν 28 ἡμερῶν, ἔλεγες, ὅτι τὴν παρατήρησίν μου ταύτην ἐποίησαντο ἄλλοι, ὁ δὲ Χασιώτης ὡκειοποιήθη αὐτήν; διατὶ πρότερον ἀπεκάλεις ἀμαθῆ ἐμέ σὺ ὁ ἀμαθέστατος πάντων ἀνθρώπων, ὕστερον δέ, διότι δῆθεν τοῦτο

εἶπον ὁ Tourneux καὶ ὁ Le Goff, οἱ σοφοί, ὠνόμασάς με σφετεριστὴν ὡς οἰκειοποιηθέντα ἄλλότρια;

Σ' ἐρωτῶ τίνι ποτὲ λόγῳ, ὦ Πήγα, ἀφοῦ βραδύτερον διὰ τῆς Ἀπαντήσεώς μου τοῦ 1884 (1) ἐδίδαξά σε, ὅτι οὐ μόνον ὁ Tourneux καὶ ὁ Le Goff, οὐς ἀναφέρει ὁ Morel (2), ἀλλὰ καὶ ὁ Golgi καὶ ὁ Rezzenico (3) παρετήρησαν δακτυλίους περισφίγγεις εἰς τὰς ἴνας τοῦ νωτιαίου μυελοῦ, οὐχὶ ὅμως εἰς τοὺς ἀξονικοὺς κυλίνδρους, ἀλλ' εἰς τὴν μυελώδη μεμβράναν, διὰ τοῦτο καὶ μυελώδη τμήματα ἀπεκάλεσαν (Golgi), συγκρίνουσι δ' οὗτοί τε καὶ ἄλλοι πρὸς τὰς ἐντομάς τοῦ Lanterman κτλ. καὶ ὅτι οἱ δακτύλιοι οὗτοι οὐδὲν κοινὸν ἔχουσι πρὸς τοὺς ἐμούς, ἀναφερομένους εἰς τὸν ἀξονικὸν κύλινδρον. ἀλλὰ μόνον ἔαν ἐπηλήθευον ἤθελον ἐπικυρώσῃ τὴν ὑπαρξίν τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann — ἐρωτῶ σε ποῖω τινὶ ἐπιστημονικῇ καὶ ἀνθρωπίνῳ δικαίωματι χρησάμενος ἀναισχύντως καὶ ἀναιδέστατα παρουσίᾳ σου διὰ τῶν Σχετικῶν σου (σ. 6.) ἀρπάσας τὰ ἐμὰ διδάγματα τὰ διὰ κόπου ἀποκτηθέντα καὶ ἐτερέττιζες καὶ ἔλεγες, ὅτι τῶν Tourneux καὶ τῶν Goffs ὡς καὶ τῶν Golgi αἱ περὶ δακτυλίων παρατηρήσεις ἀναφέρονται οὐχὶ εἰς τοὺς γυμνοὺς ἀξονικοὺς κυλίνδρους, ἀλλ' εἰς τὰς μυελοφόρους νευρικὰς ἴνας, ἀφ' οὗ μάλιστα ὁ Golgi ἀποκαλῇ μυελώδη τμήματα; ὥστε μόνον πρὸς ἐξαπάτησιν τῶν μὴ εἰδόντων ἀναφέρει αὐτοὺς τοὺς συγγραφεῖς ὁ Χασιώτης; Ἀπώλεσας πλέον καὶ τὸ ἐλάχιστον ἔχνος τῆς αἰδοῦς; Ἐγὼ σε διδάσκω τάληθῃ καὶ ὀρθά, διότι ἔλεγες ὅτι φκαιοποιήθην αὐτούς, καὶ ὕστερον ἔρχεσαι καὶ με ὑβρίζεις λέγων, ὅτι δὲν λέγουσι τὰ αὐτὰ ἐμοί; Τίς λοιπὸν φενακίζει; Τετρατωδέστερος παραλογισμὸς, μεγαλειτέρα κακία, φρικαλεωτέρα ἀγυρτεία δύναται ἐν τῷ κόσμῳ νὰ ὑπάρξῃ; ἀπολογήθητι!

Σ' ἐρωτῶ, ὦ ἄνθρωπε, ἀφοῦ τοιαῦτα τινα ἐν τοῖς Σχετικοῖς σου εἶπας, πῶς ἐπειτα παραδίδους ταῦτα εἰς τὴν λήθην ἐμφανίζεσαι διὰ τοῦ Ἐλέγχου σου (4) πάλιν καὶ διατείνεσαι, ὅτι ὁ Χασιώτης ἀνακα-

(1) Σελ. 14-15.

(2) Traité élémentaire d'Histologie humaine normale et pathologique Paris 1879 σ. 185.

(3) Archivio per la science mediche 1880 vol. IV παρὰ Krause ἐν τῷ Ἀνατομικῷ αὐτοῦ Συμπληρωματι σ. 111.

(4) 1887 σ. 7-9.

λύπτει δακτυλίους ἐν τοῖς ἀξονικοῖς κυλίνδρῳ, καὶ ὅτι ταῦτα εἶνε τερθρεῖαι;

Σ' ἐρωτῶ, ὦ ἀκατανόμαστε, πῶς ἐμφανίζεσαι διὰ τῆς « Ἀκροπόλεως » (1) καὶ κηρύττεις, ὅτι ἐγὼ παρεγάρῃα προγενεστέρους συγγραφείς πολλὰ ἔτη πρὸ ἐμοῦ γράψαντας καὶ ἀκαταλλήλως ἐπεκαλεσάμην ἐξαπατῶν καὶ φενακίζων, ἀφοῦ ἐγὼ ρητῶς λέγω, ὅτι ὑπάρχουσι δακτύλιοι καὶ ἐν γυμνοῖς ἀξονικοῖς κυλίνδρῳ, οὓς ἡρμήνευσα τῷ 1884 ὡς οὐδὲν διαφέροντας τῶν διογκώσεων τῶν συγγραφέων κτλ., καὶ ὠνόμασα ζῶνας κτλ., περὶ Golgi δὲ καὶ ἄλλων παραπέμπω εἰς τὴν Ἀπάντησίν μου παραδεχόμενος καὶ τούτων τὰς παρατηρήσεις, ἅτε παραδεχόμενος μεμβράναν τοῦ Schwann; (2) ἀφοῦ λέγω ἡρμήνευσα, ὠνόμασα, θὰ ἤμην τότε σφετεριστὴς καὶ οὐχὶ παραχαράκτης! Ἀλλὰ τίς πρὸ ἐμοῦ εἶρηκε τοιοῦτό τι, παραλογώτατε; πῶς λοιπὸν τολμᾷς νά μοι προσάπτῃς τοιαύτας κατηγορίας καὶ δὴ ἐνώπιον τοῦ Κοινοῦ;

Σ' ἐρωτῶ περαιτέρω τίς ποτ' ἀνθρώπων νεωτέρων ἢ πρεσβυτέρων δύναται νὰ εἴπῃ « ἔγραψαν πολλὰ ἔτη πρὸ τοῦ Χασιώτου ἥτοι ἐν ἔτει 1880 » ἀφοῦ ἐγὼ ἔγραψα τῷ 1882; ποῦ εἶνε τὰ πολλὰ; δύο μόνον κατὰ τὴν Ἀριθμητικὴν τοῦ Λάκωνος, ταλαίπωρε δὲν βλέπεις καὶ τὸ ἐλάχιστον αὐτὸ πρᾶγμα καὶ ἔρχεσαι ὕστερον νὰ ἐπικρίνης; τί πληθυντικεύεσαι ἐν τῷ δυνᾶ; μὴ θέλῃς νὰ κατασκευάζῃς ἀνήκουστα ὀξύμωρα; ὦ γελοιοῦτατε! ἐρώτησον καὶ περὶ τούτου τὸν σεβασμιον καὶ ἀπαγγιζόμενον συνέτακρόν σου, τὸν ἐλληνιστὴν σου, τί φρονεῖ; τί δὲ ὁ ἀστερίσκος καὶ ἡ λοιπὴ χορεία;

Σ' ἐρωτῶ, ὦ παγκάκιστε, διατί, ἀφοῦ, ἵνα καταπολεμήσῃς τὰς περὶ πυρῆνων ἐν τῷ ἀξονικῷ κυλίνδρῳ παρατηρήσεις τοῦ Adamkiewicz καὶ ἀποκαλέσῃς αὐτὸν μωρόν, διατί ἀφοῦ πρὸς τὴ γνῶμιν τοῦ Vignal ἐχρήσω καὶ τὴ γνῶμιν τοῦ Jacobi καὶ εἶπας (3) « ὁ Jacobi (1886) ἐργαζόμενος ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ τοῦ πατρὸς τῆς Ἱστολογίας κατὰ τὸν Χασιώτην Kölliker καὶ ὑπ' αὐτῷ λέγει, ὅτι αὐδάμῳς ἀπεδείχθησαν πυρῆνες ἐν τῷ ἀξονικῷ κυλίνδρῳ » καὶ ἀφοῦ ἐν τῇ « Ἀκροπόλει » (4) ἀναφέρῃς πάλιν περὶ τοῦ αὐτοῦ ζητήματος τὸν

(1) 1887, ἀριθ. 1783.

(2) Σελ. 13-16.

(3) Ἑλεγχος κτλ. 1887, σ. 13-14.

(4) Τοῦ 1887 ἀριθ. 1784.

Kölliker και Jacobi, εἶπέ μοι, διατί οὐδὲν λέγεις περὶ τοῦ ἄλλου ζητήματος; ἵνα μὲ κηρύξης παραχαράκτην καὶ ἐπιφανῆ ψευδολόγον; ταλαίπωρε ἄνθρωπε! Δὲν νομίζεις, ὅτι καὶ ὁ Μῶμος αὐτὸς ἤθελε σταθῇ ἐνταῦθα; τὸ μέγεθος τῆς κακίας σου εἶνε τηλικούτον, ὥστε ἄδυνατὼ πλέον νὰ εὕρω προσήκουσάν σοι καὶ χαρακτηριστικὴν λέξιν! ἐν τοιαύταις περιστάσεσιν ἡ σιγὴ μόνη ἀρμόζει...

Τί δὲ λέγει ὁ Jacobi; ὅτι ἡ μεμβράνα τοῦ ἄξονικοῦ κυλίνδρου σύγκειται ἐκ μεσοδακτυλίων τμημάτων, τὰ ὅποια, ὡς εἰκάζει, οὐδεμίαν ἔκθεσιν ἔχουσι πρὸς ἄλληλα συνάφειαν, ὀνομάζει δὲ τὰ μεσοδακτύλια ταῦτα τμήματα *Intraannuläre Segmente* χαρακτηριζόμενα δι' ἐπαρμύτων = *Erhebungen* καὶ *Renfléments*. Τῷ 1884 ἀναπτύσσων τὰ περὶ τῶν δακτυλίων μου ἐν τῇ Ἀπαντήσει μου (1) εἶπα, ὅτι α' ζῶνας, ἐξοιδήσεις, διογκώσεις οὐδὲν νομίζω διαφερούσας ἀλλήλων, ὅτι *σαφέστατα διέκρινα* τὰς ζῶνας ταύτας ἐν ταῖς μυελοφόροις νευρिकाῖς ἰσίν... ἐν τῷ ἄξονικῷ κυλίνδρῳ μετὰ διάρρηξιν τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann καὶ τοῦ μυελώδους περιβλήματος, αἵτινες οὐδὲν κοινὸν ἔχουσι πρὸς τοὺς δακτυλίους τοῦ Ranvier, οὐδὲν κοινὸν πρὸς τὰς ἐντομάς τοῦ Schmidt καὶ Lanterman, καὶ αἵτινες ἀποτελοῦσι κύτταρα μετὰ πυρῆνος» κτλ.

Ἐνταῦθα, ἵνα μοι παρακολουθήσῃ ὁ ἀναγνώστης, ἀνάγκη νὰ εἶπω αὐτῷ, ὅτι πρόκειται περὶ δύο ζητημάτων α') ὑπάρχουσι δακτύλιοι ἢ ζῶναι, ἐπάσματα, διογκώσεις κτλ. ἐν τῷ ἄξονικῷ κυλίνδρῳ ἢ οὐ; β') ἐὰν ὑπάρχωσι πῶς ἐρμηνεύονται;

α')

Καὶ ὅτι μὲν ὑπάρχουσι ζῶναι δακτύλιοι διογκώσεις κτλ. εἶπον τῷ 1882, ἐπάσματα δὲ ὁ Kölliker καὶ ὁ Jacobi τῷ 1886 ὀνομάσαντες αὐτὰ *Erhebungen*, *Renfléments*. Καὶ ναὶ μὲν τὰ ἐπάσματα ταῦτα δὲν ἐννοοῦσιν οὗτοι ὡς ζῶνας, ὡς δακτυλίους, ἀλλ' ὅμως ἐγὼ διαρρήδην εἶπον, ὅτι καὶ τὰς διογκώσεις ὡς ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πᾶγμα θεωρῶ. Τίς δύναται ἰν' ἀρνηθῇ τὸ γεγονός τοῦτο;

Ἡ δὲ ἐρμηνεία ἡ ἐμὴ εἶνε βεβαίως πολὺ διάφορος τῆς τοῦ Kölliker καὶ Jacobi, διότι ἐγὼ παραδεχόμενος μεμβράναν τοῦ ἄξονικοῦ κυλίνδρου, παρατηρήσας καὶ ζῶνας ἤτοι δακτυλίουςπραγματικούς

(1) Σελ. 21-22.

(anneaux stricteurs, étranglements) και πυρήνας ήρμήνευσα, ὅτι ἀπὸ τοῦ ἑνὸς δακτυλίου μέχρι τοῦ ἑτέρου εἶνε ἐν κύτταρον, καὶ ὅτι τὸ κύτταρον τοῦτο καλῶ *ἀξονικόν*· οἱ δακτύλιοι εἶνε τὰ ἀφοριστικὰ ἔχνη τοῦ κυττάρου, ὁ ἀξονικὸς κύλινδρος τὸ πρωτόπλασμα μετὰ τοῦ ἐν αὐτῷ κειμένου πυρήνος· οἱ δακτύλιοι οὗτοι οὐδὲν κοινὸν ἔχουσι πρὸς τοὺς τοῦ Ranvier, διότι οὗτοι παρατηροῦνται καὶ ἐν τοῖς γυμνοῖς ἀξονικοῖς κυλίνδροις· οἱ δακτύλιοι οὗτοι ἀνήκουσιν εἰς τὸν ἀξονικὸν κύλινδρον καὶ εἰς τὴν μεμβράναν αὐτοῦ, — *faisant partie de l'axe* κτλ.

Ὁ Kölliker δὲ καὶ ὁ Jacobi μὴ ἰδόντες πυρήνας καὶ ἐπομένως μὴ παραδεχόμενοι τοιοῦτους καὶ δι' ἄλλους ἀκόμη λόγους καταντῶσιν εἰς τὸ ἀποτέλεσμα, ὅτι ὑπάρχουσι μεσοδακτύλια τμήματα (*intraannuläre Segmente*) ἀνήκοντα εἰς τὴν μεμβράναν τοῦ ἀξονικοῦ κυλίνδρου καί, ὡς εἰκάζουσιν, οὐδεμίαν ἔχοντα πρὸς ἄλληλα συνάφειαν· (σημειωτέον ἐνταῦθα τὸ ὡς εἰκάζουσιν, διότι σημαίνει οὐχὶ θετικῶς καὶ ὅτι ἡ περαιτέρω ἔρευνα θὰ τὸ διευκρινήσῃ)· ἔχει καλῶς. Ἐγὼ ὁμως δὲν παραδέχομαι τὴν ἐρμηνείαν ταύτην. Διατί ὁμως σὺ ἡρνήθης τὸ γεγονός, ὅτι καὶ οὗτοι εὑρον ἐπάρμκτα, *renfléments, intraannuläre Segmente*! Δὲν αἰσχύνεσαι τώρα, διότι ἔγραφες τῷ 1883: *ἡ ἀνακάλυψις αὕτη ἢ τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Χασιώτου γενομένη περιποιεῖ αὐτῷ μεγάλην δόξαν... δυστυχῶς ὁμως... οἱ γυμνοὶ ἀξονικοὶ κύλινδροι δὲν παρουσιάζουσι δακτυλίους... καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς μυελοφόροις κεντρικαῖς ισί... καὶ οὔτε τὰ πολυτελέστερα χρυσοχοεῖα δὲν πιστεύω νὰ ἔχωσι τοσαύτην ἀφθονίαν καὶ ποικιλίαν δακτυλίων καὶ ἄλλα τοιοῦτου εἶδους τερατεύματα πρὸς θυμηδίαν τῶν ἐταίρων σου; καὶ ὅτι οὐδεὶς εἶπε τοιαύτας παραδοξολογίας!* Οὐδεὶς εἶπε τοιαύτας παραδοξολογίας; Οὐδεὶς; Σ' ἐρώτῃ; ἀποκρίναι, ἵνα μᾶλλον καὶ πεισθῇ τὸ Κοινὸν πρὸς ποῖον ἄνθρωπον εἰμαρτό μοι ν' ἀγωνίζωμαι διὰ λόγους φανερωτάτους πλέον. Πρόσελθε καὶ εἰπέ μοι, ἀφοῦ ἀνέγνως τὴν διατριβὴν τοῦ Jacobi λημῶντας εἶχες τοὺς ὀφθαλμούς σου, ὥστε νὰ μὴ ἀναγνώσῃς τὰ τοῦ Lavdovsky ἐν σ. 14 ὅτι «ὁ κατὰ τὴν δακτυλιοειδῆ περισφιγξίν διακρινόμενος δακτύλιος δὲν ἀνήκει εἰς τὴν μεμβράναν τοῦ Schwann, ἀλλ' εἰς τὴν μεμβράναν τοῦ ἀξονικοῦ κυλίνδρου κτλ.» Ἀχλὺς ἐπεκάλυπτε τὰ σά ὄμματα, ὥστε νὰ μὴ ἀναγνώσῃς τὸ γαλλικόν μου κείμενον ἐν τῷ *Le premier Congrès* κτλ. τοῦ Στεκούλη:

« on trouve dans la moelle épinière plusieurs fibres nerveuses où la gaine de Schwann fait complement default, et cependant ces fibres ne cessent pas d'être caracterisées par des figures semblables aux anneaux stricteurs » καὶ . . . ce même caractère a été constaté . . . dans les cylindres d'axe nus κτλ.

Ἀπολογήθητι !

Σ' ἐρωτῶ περαιτέρω, ὡς κακοδαιμονέστατε, διατί ἐπάγεσαι ἐνταῦθα μαρτυρίας συγγραφέων οὐδὲν τὸ κοινὸν ἐχούσας πρὸς τὸ προκείμενον ζήτημα, πλὴν μιᾶς τῆς τοῦ Jacobi ; Δὲν ποιεῖται ὁ Wolff (1884) λόγον ἐνταῦθα ἐν τῇ παραπομπῇ σου περὶ γνωστῶν πραγμάτων καὶ ὑπ' ἄλλων πάλαι ἀποδεδειγμένων, οἷον ὅτι ἡ μεμβράνα τοῦ Schwann εἶνε ἐπιγενὴς σχηματισμός κτλ. ; Δὲν ἀποδεικνύουσιν ἐνταῦθα ἐν τῇ παραπομπῇ σου ὁ Kupffer καὶ ὁ Boveri (1885) ὅτι ὁ ἀξονικὸς κυλινδρὸς εἶνε πανταχοῦ συνεχὴς καὶ ἀδιαίρετος μὴδὲ τῆς κατὰ τοὺς δακτυλίους χώρας ἐξαιρουμένης ; καὶ ὁ Lavdowsky δ' ὡσαύτως ; Ἄλλ' ἐγὼ σ' ἐδίδαξα πρὸ πολλοῦ, ὅτι ἡ μεμβράνα τοῦ Schwann εἶνε μεταγενέστερος σχηματισμός, ξένον τῇ ἰνὶ μάρφωμα, ὡς κατέδειξεν ὁ v. Kölliker (1). Ἄλλ' ἐγὼ σε διεφώτισα πρὸ πέντε ἐτῶν,

(1) Ἐμὴ Ἀπάντησις σ. 18, 1884.

ὅτι « οὐδεμία οὐδαμοῦ ὑπάρχει διακοπὴ τοῦ ἀξονικοῦ κυλίνδρου, καὶ ὁσάκις δὲ παρατηρεῖται (Engelmann) εἶνε προϊόν μετὰ θάνατον (1) ;

(2) Μελετ. Ἱστολ. Τεύχ. Β'. 1882, σ. 66.

Τί δὲ ζητεῖ ὁ Krause ; διότι ἐπαινεῖ τὴν ἐργασίαν τοῦ Kupffer καὶ τοῦ Boveri ; ἀγνοεῖς, ὅτι ὁ Kupffer κέκτηται αὐθεντικὸν κῦρος ; ἀγνοεῖς τὰς πολυθρλήτους αὐτοῦ μετὰ τοῦ Bidder ἐργασίας ; Ἐνταῦθα ὅμως τί θέλousι πάντες οὗτοι ; Ἀποκρίναι ! Ἀλλὰ τί πρῶτον, τί δ' ὕστατον καταλέξω ; Τοιούτων φρικαλεοτήτων

« πλὴθὺν δ' οὐκ ἂν ἐγὼ μυθήσομαι οὐδ' ὀνομήνω,
οὐδ' εἴ μοι δέκα μὲν γλῶσσαι, δέκα δὲ στόματ' εἴην
ψωνὴ δ' ἄρρηκτος, χάλκεον δέ μοι ἦτορ ἐνείη ! »

β')

Περὶ δὲ τοῦ ζητήματος τῆς ὑπάρξεως πυρήνων ἐν τῷ ἀξονικῷ κυλίνδρῳ ἔλεγον πρῶτος ἐγὼ τῷ 1882, ὅτι ἐντὸς τοῦ ἀξονικοῦ κυλίνδρου κεῖται καὶ πυρὴν, ὅπερ τὸ πάντων σπουδαιότατον . . . εἰς τινὰς μυε-

λοφόρους νευρικός ἵνας δυσχερῶς πάνυ ἀνευρίσκεται (ὁ πυρήν), ἀλλ' ἀντ' αὐτοῦ φωρᾶται σκοτεινὴ τις θέσις λίαν χαρακτηριστικὴ, ἥτις, ὡς ἐγὼ νομίζω, ἐπέχει τόπον πυρήνος· ἐν τούτοις περιεργότατον εἶνε, ὅτι ἡ σκοτεινὴ αὕτη θέσις ἐνίοτε εἶνε μᾶλλον ἀνεπτυγμένη εἰς τρόπον ὥστε ἀπεργάζεται σχῆμα δρεπανοειδές, ἀκριβές ἐνίοτε ἡμισελήνιον. Περὶ δὲ τοῦ πυρήνος ἔλεγον, ὅτι εἶνε μεΐζων ἢ ἐλάσσων κεντρικῶς ἢ ἀποκέντρως ἐν τῷ ἀξονικῷ κυλίνδρῳ κείμενος κτλ.

Τῷ 1885 ἦτοι τρία ἔτη μετ' ἐμέ ὁ Adamkiewicz δεύτερος αὐτὸς κατήντησεν εἰς ὁμοιότατα ἀποτελέσματα, διότι λέγει ἐν τῇ αὐτοῦ πραγματείᾳ, ὡς εἶδομεν ἄνωτέρω, οὕτωςί: «πυρῆνες καθίστανται ὁρατοὶ τῇδε κάκεισε καὶ ἐν τῷ ἀξονικῷ κυλίνδρῳ — γεγονός σπουδαῖον (ein interessantes Factum)... ἐξ οὗ τοῦλάχιστον ἐξάγεται ὅτι ὁ ἀξονικός κύλινδρος δὲν εἶνε οὐδὲ κατὰ τὴν ζῶν ὑγρὸς (v. Fleischl), οἱ πυρῆνες οὗτοι τοῦ ἀξονικοῦ κυλίνδρου κεῖνται συνήθως περὶ τὸ ἄκρον τοῦ νήματος τοῦ ἀξονικοῦ κυλίνδρου καὶ εἴτε μόνον ἔνδον αὐτοῦ εἰσχωροῦσιν, εἴτε ἐν μέρει μὲν εἰς τὸν ἀξονικὸν κύλινδρον, ἐν μέρει δὲ εἰς τὴν μυελώδη μεμβράνην. Ἄλλ' ἐκείνο, ὅπερ ἰδίως δεσμεύει τὴν προσοχήν, εἶνε, ὅτι καθ' ἅπασαν τὴν ὀριζόντιον τομὴν εὐρίσκονται διεσπαρμένα ἡμισελήνια... κτλ.

Ἐκ τῆς συγκρίσεως τῶν ὑπ' ἐμοῦ λογομένων καὶ τῶν ὑπὸ τοῦ Adamkiewicz προκύπτει, ὅτι ἢ τε παρατήρησις καὶ ἢ περιγραφὴ ἔχουσι τοιαύτην ὁμοιότητα, ὥστε ἔὰν ἐγὼ ἡρχόμην μεταγενέστερος, ὁ δὲ Adamkiewicz προηγέιτο, θὰ ἐβόα ἴσως (!) ὁ ἀτάσθαλος Ρήγας, ὅτι ἀντέγραψα ἐκείνον, ὅτι ἐσφετερίσθην, ὅτι ὠκειοποιήθην, διότι πῶς εἶνε δυνατόν νὰ ὑπάρξῃ τοιαύτη σύμπτωση καὶ συμφωνία; *κεῖται καὶ πυρὴν ἐν τῷ ἀξονικῷ κυλίνδρῳ, ὅπερ τὸ πάντων σπουδαιότατον — ὁ Χασιώτης — πηρῆνες καθίστανται ὁρατοὶ ἐν τῷ ἀξονικῷ κυλίνδρῳ — γεγονός σπουδαῖον — ὁ Adamkiewicz: — ὁ πυρὴν εἶνε μεΐζων ἢ ἐλάσσων κεντρικῶς ἢ ἀποκέντρως ἐν τῷ ἀξονικῷ κυλίνδρῳ κείμενος, ὁ Χασιώτης — οἱ πυρῆνες κεῖνται εἴτε ἔνδον τοῦ ἀξονικοῦ κυλίνδρου, εἴτε ἐν μέρει μὲν εἰς τὸν ἀξονικὸν κύλινδρον, ἐν μέρει δὲ εἰς τὴν μυ-*

Λώδη μεμβράναι ὁ Adamkiewicz; — ἡμισελήνια ὁ Χασιώτης, ἡμισελήνια ὁ Adamkiewicz; ἀδύνατον, ἀδύνατον, ἀδύνατον θὰ ἐκράζεν ὁ χαριτόβρυτος καὶ ἀθρόφων Νικολαΐδης! θὰ ἐκάγγαζε δὲ ὁ ἀμοιβαῖος θαυμασμός! καὶ οὕτω θὰ ἐπιπτεν ἡ αὐλαία!!! Ἄλλ' εὐτυχῶς εἶμαι ἀπηλλαγμένος νῦν τῆς τοιαύτης μομφῆς! Τὰ δὲ ἐμὰ ἡμισελήνια εἶνε ὅπως διάφορα τῶν τοῦ Adamkiewicz.

Καὶ ὁμως ὁ Ἰησουΐτης Ρήγας ἐμυδροβόλει τὰς πλέον μυσαρωτέρας σφαῖρας τῶν ὕβρεων κατ' ἐμοῦ ἐν ἔτει 1883, ἃς μεμονωμένως ὦν ἐν τῇ παρατηρήσει ταύτῃ ὤφειλον νὰ ὑπομείνω, περιέτρεχον δὲ δεξιᾶ καὶ ἀριστερᾶ οἱ σύντροφοι αὐτοῦ καταρραχδιουργοῦντες καὶ ἀλαλῶντες κατὰ τοῦ ιστολογικοῦ κλάδου, μυρία δὲ πονηρεύματα πονηρευόμενοι, ὅσα ἡ ἀσυνειδησία αὐτῶν ἐπέτρεπεν.

Ἄλλ' ὁ Vignal κατεπολέμησε τὴν γνώμην τοῦ Adamkiewicz! ὁ Jacobi δὲν παραδέχεται τοὺς πυρῆνας τοῦ ἀξονικοῦ κυλίνδρου τοῦ Adamkiewicz! Ἄλλ' ὁ Adamkiewicz εἶναι μωρός! Ἄλλ' ὁ Adamkiewicz, συνέψαλλε τῷ Ρήγῃ ὁ Ἀστερίσκος, εἶνε διευθυντὴς φρενοκομείου, ἵνα κρύψωσι καὶ τὸν ἀναφαίρετον τίτλον, ὅτι εἶνε καθηγητὴς καὶ μάλιστα ἐκ τῶν ἐπισημοτέρων! Τί λοιπὸν νὰ εἴπῃ τις πρὸς τοιοῦτους ἀνθρώπους οὐδὲν ἱερὸν καὶ οὐδὲν ὅσιον ἔχοντας; Πλανᾶται ὁ Χασιώτης — «δὲν ὑπάρχουν δακτύλιοι,» «δὲν ὑπάρχουν πυρῆνες» εἶνε πράγματα τραγελοφικά κτλ. ! πολὺ καλὰ εἶνε ἐνδεχόμενον καὶ οὐδαμῶς παρὰ ὅσον, ἀλλὰ διατὶ δὲν λέγετε, ὦ ἀναίσχυντοι, ὅτι καὶ οἱ ἄλλοι πλανῶνται! ὁ Kölliker καὶ ὁ Jakobi διὰ τὰ ἐπάρματα; ὁ Lavdovsky διὰ τοὺς δακτυλίους καὶ ὁ Adamkiewicz διὰ τοὺς πυρῆνας; ἀλλ' ὁ τελευταῖος εἶνε μωρός! ὁ δυστυχὴς! Αὐτὴ εἶνε ἡ ἐπιστημονικὴ ἀλήθεια; αὐτὴ εἶνε ἡ ἐπιστημονικὴ συζήτησις; αὐτὴ εἶνε ἡ δῆθεν ἐπίκρισις; Διατὶ ψέγετε μὲν τὴν καθ' ὑμᾶς πλάνην, δὲν ἐξαίρετε δὲ τὴν ἀρετὴν; Ἄλλ' ἀκολουθεῖτε συστηματικῶς τὴν ὀλεθρίαν ἀρχὴν σας: κατηγορεῖ, κατηγορεῖ, διότι πάντοτε ἀπομένειτι ἐκ τῆς κατηγορίας; Χαίρετε Ψευδαπόστολοι!

Διατὶ ἐπλαταγεῖτε λαρυγγιδὸν φωνάζοντες, ὅτι ὁ Χασιώτης λέγει, ὅτι «ἅπασαι αἱ μυελώδεις νευρικαὶ ἵνες σύγχεινται ἐκ κυττάρων καὶ ὅτι ἕκαστον τοιοῦτον κύτταρον συνίσταται 1) ἐκ τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann· 2) ἐκ τοῦ ὑπ' αὐτὴν πρωτοπλάσματος· 3) ἐκ τοῦ ἐν αὐτῷ πυρῆνος· 4) ἐκ τοῦ μυελώδους περιβλήματος· 5) ἐξ ἑτέρου

πρωτοπλάσματος, ὅπερ εἶνε αὐτός ὁ ἀξονικός κύλινδρος· β) ἐκ τοῦ πυρήνος κτλ. καὶ ὅτι ταῦτα οὐδεμίαν οὐδεμίαν ἔχουσιν ἀντικειμενικὴν ὑπόστασιν ἐπ' οὐδεμιᾶς οὐδεμιᾶς παρατηρήσεως στηρίζονται, εἶνε φαντασίαι τοῦ Χασιώτου . . . εἶνε τραγελαφικά κύτταρα κτλ. καὶ ἄλλας πολλὰς Νικολαΐδεις ὕβρεις ὑβρίζοντες ἀφθόνως σεῖς οἱ μόνοι τούτων ἄξιοι ὄντες; Ἐρωτῶ διατί ἀποκρύπτετε τὸν Engelmann εἰπόντα ὅτι «ὁ ἀξονικός κύλινδρος, ἡ μυελώδης μεμβράνα καὶ ἡ μεμβράνα τοῦ Schwann μετὰ τοῦ πυρήνος (= ἡ μεμβράνα, τὸ ὑπ' αὐτὴν πρωτόπλασμα καὶ ὁ πυρὴν) ἀποτελοῦσι ἓν κύτταρον» (Axencylinder, Markscheide und Schwann'sche Scheide mit Kern eine Zelle bilden» Jacobi(1); Πότερος μορφολογικώτερον λέγει ὁ καθηγητὴς Engelmann ἢ ἐγὼ ὁ λίαν ἐνωρίς μὲν τὴν περὶ διακοπῆς τοῦ ἀξονικοῦ κυλίνδρου γνώμην του ἀποκρούσας, τὴν μεμβράναν δὲ τοῦ Schwann μετὰ τοῦ Kölliker ἐνδοθηλιακὴν θεωρήσας καὶ ἐπομένως ξένον τῇ ἰνὶ μάρφωμα ὑπολαβὼν, ἢ διότι ἐκ τοῦ κυττάρου τούτου ἐλλείπει ὁ πυρὴν; Χαίρετε, ὦ Ψευδαπόστολοι, ἀνάξιοι πλέον πρὸς ἐπιστημονικὴν συζήτησιν ὄντες!

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω κατὰ δὴλον γίνεται, ὅτι ὁ ὑφηγητὴς τῆς ἱατρικῆς Σχολῆς Ρήγας Νικολαΐδης ἐπὶ μίαν ὁλόκληρον πενταετίαν α') παραλογίζεται δεινότητα, διότι ἀπέδειξα, ὅτι ἀπειρότατος ὢν προσήλθε νὰ ἐπικρίνῃ ὃν ἔπρεπε νὰ σεβασθῇ, οὐδεμίαν οὐδ' ὅπωςτιοῦν γνῶσιν τῶν πραγμάτων κεκτημένος καὶ ἄλλ' ἂντ' ἄλλων ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν λέγων, ἀπὸ ἀντιφάσεως δὲ εἰς ἀντίφασιν περιπίπτων, ἄλλὰ καὶ τοὺς συγγραφεῖς οὐδαμῶς ἐννοῶν, οὐδὲ τῶν πραγμάτων ἀντιλαμβανόμενος· β') ὅτι εἶνε κακίστης πίστεως· 1) διότι ὅσα ἐγὼ ἐδίδαξα αὐτὸν πλανώμενον παραλαμβάνει ἐπαναλαμβάνει καὶ τοῖς ἐμοῖς διδάγμασιν ἀποπειρᾶται σπασμωδικῶς νὰ καταπολεμήσῃ δῆθεν ἐμέ· 2) διότι ἐνῶ ἐκ τῶν αὐτῶν συγγραφέων ἀρύεται γνώμας πρὸς ἐπικρίσιν τῶν ἐμῶν, ἀποκρύπτει ἐτέρας τῶν αὐτῶν συγγραφέων, καθ' ἃς οὗτοι εἶτε εἰς παρεμφερῆ εἶτε εἰς ὅμοια τοῖς ἐμοῖς ἀποτελέσματα κα-

(1) L. c. σ. 7.

ταντῶσιν ἐν τισι ζητήμασι 3) διότι κηρύττει με παραχαράκτην ὁ ψευδοπόστολος οὗτος, ἐνῶ οἱ συγγραφεῖς, ὡν πρὸς τοῦτο ποιεῖται μνείαν, οὐδὲν κοινὸν ἔχουσιν ἐν τῷ προκειμένῳ ζητήματι. ὡς καὶ τῷ 1884 κατέδειξα, ἀκριβεστάτας δὲ τὰς παραπομπὰς περὶ τούτων ἐσημείωσα γ') ὅτι ἀναισθήτως ἔχει εἰς ὅσα περὶ δακτυλίων ἢ ζωνῶν ἢ διογκώσεων τοῦ ἄξονικοῦ κυλίνδρου εἶπα, διότι ἀπέδειξα, ὅτι καὶ ἄλλοι συγγραφεῖς καθ' ἣν ἔννοιαν ἐσημείωσα παρετήρησαν δακτυλίους τοῦ ἄξονικοῦ κυλίνδρου (Lavdovsky), ἐπάρματα καὶ τμήματα μεσοδακτύλια (Jacob. Kölliker) κτλ. κτλ., διότι ἀπέδειξα, ὅτι ὅσα περὶ πυρήνων τοῦ ἄξονικοῦ κυλίνδρου ἐξέθηκα σχεδὸν καὶ κατὰ λέξιν περιέγραψε καὶ ὁ Adamkiewicz καὶ δὴ τρία ἔτη μετ' ἐμὲ καὶ δεύτερος αὐτός.

ΖΗΤΗΜΑ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΤΩΝ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ ΛΥΣΙΣ ΚΑΙ ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΟΣ

Ἐκ τῆς μακρᾶς ἀναλύσεως τῶν ζητημάτων, ἦν καθ' ἕκαστον ἐποησάμεν, ἐγένετο καταδηλότατον, ὅτι πάνθ' ὅσα ὁ Ρήγας Νικολαΐδης διεκήρυξεν, ἔγραψε καὶ εἶπε κατὰ τῆς προδρομοῦ ἀνακοινώσεώς μου τοῦ 1882 καὶ κατὰ τῶν Ἀπαντήσεών μου μέχρι τοῦ 1887, εἶνε αὐτόχρονα ἀνεμῶλια καὶ ψευδέστατα, ἀνελευθέρους δ' ἀνθρώποις μόνον ἴδια· οὐδεμία δὲ πλέον ὑπελείφθη ἀμφιβολία, ὅτι ὁ ὑφηγητὴς οὗτος παχὺλὴν ὀφλισκάνει καὶ ἀφόρητον ἀμαθίαν, διότι, ὡς ἀπέδειξα, οὔτε τοὺς συγγραφεῖς ὀρθῶς ἔννοεῖ, οὔτε τῶν πραγμάτων δεόντως ἀντιλαμβάνεται, οὔτε δὲ καὶ λογικεύεται, ἀλλ' ἐξακολουθεῖ διαρκῶς παραλογιζόμενός τε καὶ παρανοῶν· τὸ δὲ πάντων χεῖριστον, ὅτι εἶνε καὶ κακίστης πίστεως ἄνθρωπος, διότι πασιγνώστους σημασίας λέξεων ἀπεπειράθη νὰ διαστρέψῃ ἄνευ οὐδεμιᾶς πρὸς τὸ Κοινὸν εὐλαθείας καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐπὶ τούτῳ αἰσχύνης, διότι ἀπεπειράθη νὰ στρεβλώσῃ τὰ πράγματα καὶ νὰ ἐπισκοτίσῃ τὸ ἅπλετον φῶς διὰ παχύτων ὁμίχλης στρωμάτων καὶ διότι ἀπεπειράθη νὰ κηρύξῃ ἔστω

καὶ ἐπ' ὀλίγας χρόνους στιγμὰς τὴν ἀκρίβειαν παραχάραξιν ἐκεῖνος, ὅστις ἀξιοὶ νὰ διδάσκη ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ, ἐνῶ ὁ ὀρθὰ δι-
καία καὶ ἀληθὴ λέγων δὲν ἔχει ἀνάγκην νὰ καταφεύγῃ οὔτε εἰς τοι-
αῦτα πονηρεύματα, οὔτε εἰς παιδαριώδη σοφίσματα, οὐδὲ νὰ ὑβρίζῃ
ὑβρεὶς χυδαιοτάτας ἀπόνως τὸν πῖθον τούτων κυλίων ὡς τις μαινό-
μενος καὶ παράφορος, ἀλλὰ τηλαυγὲς τὸ πρόσωπον τῆς ἀληθείας καὶ
τῆς γνησίας διδασκαλίας προστησάμενος λέγει τὴν σκῆφην σκῆφην
καὶ τὰ σῦκα σῦκα, φέγει τὸ κατ' αὐτὸν φαῦλον καὶ ψεκτόν, ἐπαινεῖ
δ' ἀκωλύτως καὶ ἐπίσης ἐκθύμως τὸ ὀρθόν καὶ καλὸν καὶ ἐπαινετὸν
ὅπουδήποτε καὶ ἂν εὕρῃ καὶ συλλάβῃ τοῦτο, ἵνα τηρήσῃ ἀκίβδηλον
τὸ τοῦ Κριτοῦ ἀξίωμα καὶ ἵνα γίνηται κατ' ἀμφοτέρω πιστευτός,
ἅμα δὲ καὶ ὠφέλιμος τῷ τε ἐπικρινομένῳ καὶ τῇ ἐπιστῇ.

Τῆς δεινῆς τῶν πραγμάτων διαστροφῆς καὶ διαστρεβλώσεως ὑπὸ
τοῦ πανούργου τούτου καὶ ἄλλας ἡδυνάμην πρὸς ταῖς ἀνωτέρω παμ-
πλείστας ἐν ταῖς λεπτομερείαις ἀποδείξεις νὰ προσφέρω (οἷον τὸ ψευ-
δέσται' ἀποδιδόμενόν μοι, ὅτι εἶπον, ὅτι οὐδεμία ὑπάρχει διαφορὰ με-
ταξὺ τῶν πρωτοπλασματικῶν ἀποφύδων καὶ τῶν ἀξονικῶν ἰνῶν τοῦ
Otto Deiters, ἐνῶ ρητῶς ἀπεφάνθην, ὅτι πᾶσαι μόνον κεντρικῶς εἶνε
μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς φύσεως, ἡ δὲ διαφορὰ ἄρχεται ἀπὸ τῆς ἀναπτύ-
ξεως τῆς μυελώδους μεμβράνης, ἐννοεῖται δ' οἰκοθεν, ὅτι τὸ κεντρι-
κῶς οὐδὲν κοινόν ἔχει πρὸς τὴν περαιτέρω ἀρχομένην διακλάδωσιν
τῶν πρωτοπλασματικῶν ἀποφύδων· ἀπέδειξα δὲ ὡς ἐκ περισσοῦ,
ὅτι καὶ τοιοῦτό τι ἂν ἐλέγετο, καθάπερ δὴ ὑπὸ τοῦ Ἀγγλοῦ Hollis (1),
πᾶν δὲν θὰ ἦτο τερθρεῖα ἀνατομικὴ τοῖς νοῦν ἔχουσι καὶ τῆς Ἱστο-
λογίας ἀπριζῇ ἀντιλαμβανομένους (2), ἂν καὶ ὁ Hollis κατὰ τὸν Ρή-
γαν εἶνε ἄλλος τις κύριος Hollis ὀνόματι!!!), ἀλλ' ἵνα μὴ μείζονι
ἀνασκευῶν ρεύματι φορτικώτερος τοῦ δέοντος τοῖς ἀναγνώσταις φανῶ,
μιμουμαι ἡδὴ τῶν Ἀργείων βραχυλογίαν καὶ δὲν θὰ προσθήσω οὐδέν.
ἀλλὰ μόνον ὡς προοιμιαζόμενος ὑπεσχόμην τὴν ὀριστικὴν τῶν ζητη-
μάτων λύσιν κατὰ τὰς μέχρι τοῦδε γενομένας ἐρεῦνας καὶ παρατη-
ρήσεις τῶν διαφόρων συγγραφέων, ἃς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν κατὰ πλάτος
ἀνέπτυξα.

(1) Journal of Anatomy and physiology 1883 σ. 517.

(2) Περί Neurol. Centralblatt 1883 σ. 559-560 καὶ ἐν Eulenburg.

A'.

(Περὶ τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann).

α) Τὴν μεμβράναν τοῦ Schwann ἐν τῷ νωτιαίῳ μυελῷ καὶ ἐν γένει ἐν τῷ κεντρικῷ νευρικῷ συστήματι **παρὰδεχονται οἱ ἐξῆς Ἱστολόγοι :**

1) Stilling· 2) Reissner· 3) Mauthner· 4) Gerlach· 5) Χασιώτης· 6) Stricker· 7) Heitzmann· 8) Hans Gierke.

Ἐπιθι πρὸς τούτοις: 9) Frey· 10) Eckhardt· 11) S. Schenk.

β) Πυρήνας τῆς μεμβράνης ταύτης ἐν τῷ νωτιαίῳ μυελῷ καὶ ἐν γένει ἐν τῷ κεντρικῷ νευρικῷ συστήματι παρὲτήρησαν οἱ ἐξῆς :

12) Χασιώτης· 13) Stricker· 14) Heitzmann :

γ) Τὴν μεμβράναν ταύτην ὑπολαμβάνουσιν ὕφης ἐνδοθηλιακῆς, ἔνθα ὑπάρχει, οἱ ἐξῆς :

15) Kölliker 16) Χασιώτης· 17) Gruenhagen.

δ) Πλείονας πυρήνας ἐν ἐνὶ μεσοδακτυλίῳ τμήματι παρὲτήρησαν οἱ ἐξῆς :

18) Toel (ἐν τοῖς ὀστεώδεσιν ἰχθυῖσι)· 19) Key καὶ Retzius (ἐν τῷ ἰχθυί λύκω)· 20) Kuhnt (ἐν τοῖς πτηνοῖς ἀμφιβίοις καὶ ἰχθυῖσι)· 21) Lanterman (ἐν πᾶσι τοῖς εἶδεσι τῶν ζώων, ὅσα ἐξήτασε)· 22) Hennig (ἐν τῷ προβάτῳ καὶ τῇ περιστέρῳ, ἀλλὰ κατ' ἐξαίρεσιν)· 23) Χασιώτης (ἐν τε τοῖς ἐνσπονδύλοις ζώοις καὶ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ καὶ ἂ ἐξηγήσατο)· 24) Adamkiewicz (ἐν τῷ ἀνθρώπῳ).

B'.

(Περὶ τοῦ ἀξονικοῦ κυλίνδρου).

α) Πυρήνας ἐν τῷ ἀξονικῷ κυλίνδρῳ παρὲτήρησαν οἱ ἐξῆς :

25) Χασιώτης· 26) Adamkiewicz.

β) Δακτυλίους δὲ ἐν αὐτῷ οἱ ἐξῆς :

27) Χασιώτης (ἀνεξαρτήτως τῶν δακτυλίων τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann)· 28) Lavdovsky (τοὺς δακτυλίους τῆς μεμβράνης τοῦ

Sewhann *ἀνήκοντας οὐχὶ εἰς αὐτήν, ἀλλ' εἰς τὸν ἀξονικὸν κύλινδρον*).

γ) *Μεσοδακτύλια δὲ τμήματα ἐν αὐτῷ οἱ ἐξῆς* :

29) *Χασίωτης (χαρακτηριζόμενα διὰ δακτυλίων ἢ ζωνῶν)*· 30) *Jacobi ὑπὸ Kölliker (χαρακτηριζόμενα δι' ἐπαρμάτων)*.

Φιλολογία. 1) über den Bau d. Nervenprimitivfaser und d. Nervenzelle etc. Frankfurt a. M. 1856. σ. 13.—2) Reichert—Du Bois Reymond's Archiv f. Anatomie, Physiologie etc. 1860. Hft. V. σ. 573).—Sitzungsbericht d. math.-Naturwiss. Classe d. K. Academie d. Wissenschaften zu Wien. Bd. 39. 1860. σ. 558).—4) Handb. d. allg. u. speciel. Gewebelehre. 2te Aufl. Wien. 1860. σ. 445.—Handb. d. Lehre v. d. Geweben d. Menschen und d. Thiere von S. Stricker Bd. II. Leipzig, 1872. σ. 672.—5) *Μελετήματα Ἱστολογικὰ Τευχ. Β'*, ἐν 'Αθήναις 1882. σ. 67-72.—*Πρακτικὰ τῆς ἐν 'Αθήναις Συνόδου τῶν 'Ελλήνων ἱατρῶν* (1882). 'Αθήνησι. 1883. σ. 212-230.—Le premier Congrès d. médecine Grecs etc. Compte rendu sommaire d. séances etc. par le Dr. Stékoulis, Constantinople 1883. σ. 96-98.—'Απάντησις εἰς τὴν ἐν τῷ «Γαλήνῳ» ἐπὶ-κρίσιν P Νικολαΐδου κτλ. 1884. σ. 1-40.—«'Ακρόπολις» τοῦ 1887, ἀριθ. 1776.—«'Εφημερίς» τοῦ 1887. Αριθ. 143, 145, 151, 160, 168.—6) Vorlesungen über allg. und experimentel. Pathologie. Wien. 1883. σ. 592-593.—7) Microscop. Morphologie des Thierkörpers etc. Wien. 1883. σ. 301-302.—8) Archiv f. microscop. Anatomie etc. Bd. 25. Hft. 4. 1885. Die Stützsubstanz des Centralnervensystems σ. 637, ἐνθα τὴν μεμβράναν τῶν νευρικῶν ἰνῶν θεωρεῖ σχηματιζομένην ἐκ τῶν στοιχείων τῆς ἐρευστικῆς οὐσίας καὶ οὐχὶ ὡς εἶνε ἡ τοῦ Schwann, ἀλλ' ὅμως εἶνε μεμβράνα! Πρὸς τὴν γνώμην τοῦ Mauthner. "Επιθ. καὶ Jahresbericht über die Leist. und Fortschritte d. gesammten Medicin. XX Jahrg. 1 Bd. I. Ablheil. Berlin. 1886. σ. 60.—9) Handb. d. Histologie und Histochemie des Menschen. 5te Aufl. Leipzig 1876. σ. 332. Anmerk. 4.—10) Handb. d. Physiologie d. Nervensystems II. Bd. II Theil: Physiologie d. Rückenmarks und Gehirns etc. herausg. von L. Hermann Leipzig 1879 σ. 5.—11) Grundriss d. normalen Histologie etc. 1885. σ. 75.—12) L. c.—13) L. c.—14) L. c.—15) Entwicklungsgeschichte des Menschen und d. Höheren Thiere etc. Leipzig 1879. σ. 621.—16) L. c.—17) Archiv f. microscop. Anatomie Bd. 23 Hft. 3. σ. 380.—18) Die Ranvier'schen Schnürringe markhaltiger Nervenfasern und ihr Verhältniss zu den Neurilemmakernen. Zürich 1875.—19) Studien in der Anatomie d. Nervensystems. 2te Hälfte 1876. σ. 93.—20) Archiv. f. microscop. Anatomie etc. 1876 Bd. 13 σ. 443.—18, 19, 20) Παρὰ Krause: Handb. d. mensch. Anatomie: Nachtraege zum ersten Bande d. Handb. v. C. Krause. Hannover. 1881. σ. 110.—21) Archiv f. microscop. Anatomie etc. Bd. 13 Hft. 1. 1876. σ. 3-6.—22) Die Einschnürringen und Unterbrechungen d. Markscheide etc. 1877. Königsberg.—23) L. c.—24) Sitzungsber. d. k. Academie d. Wissenschaften zu Wien.

Bd. 91. III Abteil. Märzheft. 1885. σ. 281.—Die Nervenkörperchen. Ein neuer bisher unbekannter morphol. Bestandtheil d. peripher. Nerven etc. σ. 8. Separat Abdruck.—25) L. c.—26) L. c. σ. 276, καὶ σ. 3.—27) L. c.—28) Centralb. f. d. med. Wissenschaften 1879 N° 48 und 49: Zum Nachweis d. Axencylinderstructur—Bestandtheile d. markhaltigen Nervenfasern κατὰ E. Jacopi: zum feineren Bau d. periph. markh. Nervenfasern. Würzburg 1886. σ. 11.—29) Ἀπάντησις 1884. σ. 21-22.—30) Zum feineren Bau d. peripher. markh. Nervenfasern. Würzburg. 1886. σ. 15. σ. 26.

Πάντες οἱ ἄλλοι Ἱστολόγοι οἱ μὴ μνημονευόμενοι καὶ σημειούμενοι οὐχὶ ἐν πᾶσι τοῖς ζητήμασιν, ἀλλ' ἐν ἐκάστῳ τῶν ἀνωτέρω κεχωρισμένων καὶ ὑποδιηρημένων ἔχουσιν ἐναντίαν γνώμην, τούτων ὁμῶς ἔνιοι καὶ παραδέχονται τινα, οἷον ὅτι παρατηρήθησαν (Krause) πλείονες πυρῆνες τῆς μεμβράνης τοῦ Schwann ἐπὶ ζώων (bei Thieren) κτλ.

ΖΗΤΗΜΑ ΕΚΤΟΝ

Η ΠΡΟΚΛΗΣΙΣ

Ὁ σεμνὸς Ρήγας Νικολαΐδης χαίρειν ἔσας πάνθ' ὅσα κατ' ἐμοῦ μέχρι τοῦδε ἔγραψε μωρολογήματα, λιποτακτήσας δ' ἀναφανδὸν ἐκ τοῦ ἀγῶνος ἀπεπειράθη διὰ τῆς «Ἀκροπόλεως» (ἀριθ. 1810) νὰ καταφύγῃ πρὸς σωτηρίαν αὐτοῦ εἰς μέσα ὅλως μὲν παιδαριῶδη καὶ γελοιότατα, σατανικά δέ. Διότι, ἀφοῦ ἐπεσώρευσε κατὰ τὴν συνήθειάν του ὄρμαθόν ὀλόκληρον ὕβρεων κατ' ἐμοῦ, προτείνει α) ν' ἀποστείλῃ παρασκευάσματα τῷ v. Kölliker καὶ τῷ Ranvier, ὅπως οὗτοι ἀποφανθῶσι περὶ τῆς ὀρθότητος τῶν ὑπ' ἐμοῦ λεγομένων· β) νὰ μεταφράσῃ δὲ τὴν ἀνακοίνωσίν μου γαλλιστὶ ἢ γερμανιστὶ, αὐτὸς δὲ τὸν Ἐλεγχόν του (μόνον!), ὅπως κρίνῃσι πότερος ὀρθὴ καὶ πότερος ἀληθὴ λέγει. Τὰς προτάσεις ταύτας καὶ ἐμμέσως καὶ ἀμέσως ἐποίητο συνεχῶς καθ' ὃν χρόνον ἀνήρουν τὰς παχυλοτάτας ψευδολογίας του ἐπὶ

τῷ προδῆλφ σκοπῷ, πρῶτον μὲν ὅτι ἴσως ἤθελε κατορθώσῃ νὰ διακόψῃ τὴν συνέχειαν τοῦ Ἑλέγχου μου, οὕτω δ' ἀπαλλαγῇ τῆς συμφορᾶς, εἰς ἣν ἡ ἀσυνεσία περιήγαγεν αὐτόν, ὥστε ψευδέστατα ψεύδῃ κατ' ἐμοῦ νὰ ψευδολογήσῃ, δεύτερον δὲ ἐν' ἐπενέγκῃ κλονισμόν τινα εἰς τὴν κρίσιν τοῦ Κοινοῦ, ἥτις μεγάλως φαίνεται ὅτι ἐπεβάρυνεν αὐτόν· διότι ἄλλως διατί δὲν περιέμεινε τὸ τέλος τῆς ἀναιρέσεως τῶν περὶ παραχαράξεως ψευδεστάτων κατηγοριῶν του, ἢ ἂν τὰς προτάσεις του ταύτας ἐνόμιζεν ὀρθοτέρας διατί νὰ μὴ καταφύγῃ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, ἀλλ' ἠγωνίζετο νύκτας ὅλας καὶ ἡμέρας νὰ δημοσιεύῃ ἐπὶ ὁλόκληρα ἔτη ὅσα ἡ ἐμπάθεια καὶ ὅσα ὁ σάρκος τῆς διανοίας του ὑπηγόρευον αὐτῷ; Ἀλλ' ὁ ἀστείος ὑφηγητὴς φιλεῖ φαίνεται πάντοτε νὰ φενακίζῃ καὶ πάντοτε νὰ ἐξαπατᾷ τοὺς μὴ εἰδότας τὰ ἐν τῇ ἐπιστήμῃ καθιερωμένα πάσῃ μὲν μηχανῇ χρώμενος, ἵνα δυνηθῇ νὰ περυσώσῃ ὅσα δῆποτε λείψανα ἐκ τοῦ νευαγίου του, πρὸς οὐδὲν δὲ λογιζόμενος ἂν τὴν εὐθεῖαν βαδίζῃ ὁδὸν ἢ τὴν σκολιάν· διότι οἱ ὅροι, οὓς προτείνει, εἶνε πάλαι ἐκπεπληρωμένοι κατὰ τὴν τάξιν καὶ τὰ νόμιμα τῆς ἐπιστήμης. Ἀποδείξεις δὲ αὕτη.

Ὅτε ἐν ἔτει 1882 ἔσχον τὴν τιμὴν νὰ ποιήσωμαι τὴν ἀνακοίνωσίν μου περὶ τῆς ὑφῆς τῶν νεύρων ἐνώπιον τῆς πρώτης Συνόδου τῶν Ἑλλήνων ἱατρῶν, 168 ὄντων, παρουσίασα πολυάριθμα μικροσκοπικὰ παρασκευάσματα μετὰ μικροσκοπίων, ἐπέδειξα καὶ κατέθηκα ταῦτα ἐν τῷ γραφείῳ τῆς Συνόδου, ὡς γινώσκουσιν οὐ μόνον οἱ πρόεδροι, ἀντιπρόεδροι καὶ γραμματεῖς, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ ἀξιότιμοι ἐκείνοι συνάδελφοι ὅσοι παρετύγχανον, οὐ μόνον δὲ τὰ ἐμὰ παρασκευάσματα κατὰ τὴν ἐπίσημον ἐκείνην ἡμέραν παρουσίασα, ἀλλὰ καὶ ἕτερα ἐξ ἐμίσχου τινὸς νεοπλάσματος τοῦ καθηγητοῦ Μαγγίνα, ὅστις πᾶν φιλοφρόνως εἶχεν ἀναθέσῃ εἰς ἐμὲ τὴν μικροσκοπικὴν αὐτοῦ ἔρευναν. Καὶ τὰ μὲν παρασκευάσματά μου ταῦτα ὡς ἐκ περισσοῦ ἐπέδειξα καὶ ἐνώπιον τῆς Συνόδου, οὐχὶ δὲ ἐκ καθήκοντος ἐπιστημονικοῦ, διότι ὁ πρόδρομον ἀνακοίνωσιν ποιούμενος περὶ τινος ἀντικειμένου θέλει μόνον τὰ πορίσματα νὰ δειξῇ, εἰς ᾧ ἐν τῇ σπουδῇ τοῦ ζητήματος κατῆντησε μέχρι τοῦ χρόνου ἐκείνου, ἅμα δὲ ἵνα κτήσῃται καὶ τὸ δικαίωμα τῆς καλουμένης προτεραιότητος, ἂν περ ἀποδειχθῇ βραδύτερον, ὅτι ὀρθά τινα λέγει καὶ ἀληθῆ. Ἡ πρόδρομος ἀνακοίνωσις πρὸς τοῦτοις προσυπονοεῖ, ὅτι ὁ συγγραφεὺς δὲν συνεπλήρωσεν ἀκόμῃ

τάς μελέτας του καὶ ὅτι διὰ μεταγενεστέρως πραγματείας μέλλει, ἐπειδὴ αὐτῷ δόξη, ν' ἀναπτύξη πᾶν ὅ,τι προδρομικῶς εἶπε καὶ νὰ ἐκθέσῃ τὰς μεθόδους εἴτε τὰς ἐν χορήσει, ἀπλῶς τότε μνημονεύων αὐτάς, εἴτε ἐν τισι μεταβεβλημέναις ὑπὸ τοῦ συγγραφέως, εἴτε καὶ ὁλως νέας καὶ τὸ πρῶτον εἰσαγομένας, ἂν τοιαύτας ἐπενόησε καὶ ἂν τοιαύταις ἐχρήσατο. Μόνη αὐτὴ εἶνε ἡ σημασία τῶν προδρόμων ἀνακοινώσεων ἐν τῇ παγκοσμίῳ ἐπιστήμῃ, πᾶσα δ' ἄλλη εἶνε ψευδεστάτη καὶ παρείσακτος. Ἀλλὰ καὶ τούτων οὕτως ἐχόντων πρὸς πίστῳ τῶν ὑπ' ἐμοῦ λεγομένων παρουσίασα παρασκευάσματα ἐν ἐπισήμῳ ὁμηγύρει ὡς ἤθελε πρᾶξῃ πᾶς οἰοσθήποτε ἐν οἰωδῇποτε τοιούτῳ συνεδρίῳ οἰουδῇποτε Ἑθνους οὐχὶ πρόδρομον ἀνακοίνωσιν ποιούμενος, ἀλλ' ἀνακοίνωσιν συντετελεσμένην. Τὴν αὐτὴν ὁδὸν τὴν νόμιμον καὶ καθιερωμένην ἐβᾶδισα πάντοτε ἐν ταῖς ἐργασίαις μου, ὅπερ εἶνε τοῖς πᾶσι γνωστόν.

Τὴν δὲ πρόδρομον ἀνακοίνωσίν μου ταύτην μετὰ τινας μῆνας ἐδημοσίευσα συντομώτερον καὶ ἀκριβέστερον ὡς μείζονος εἶχον πείρας καὶ γαλλιστὶ ἐν τῷ « Le premier Congrès » κτλ. τοῦ Στεκούλη, ὅστις ἐπιμὼνως ἐζήτησε ταύτην παρ' ἐμοῦ τοῦ ἰδίου, ὡς δύναται οὗτος νὰ ὁμολογήσῃ ἐρωτώμενος. Ἐπομένως οὐχὶ τὸ σῶφισμα, ἀλλὰ καὶ τὴν συνθήκην ταύτην ἐξεπλήρωσα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ.

Τούτων πάντων κατὰ τοὺς κανόνας τῆς ἐπιστήμης γενομένων οὐδεμίαν ἄλλην ἀνάγκην ἔχω νὰ δεῖξω μικροσκοπικὰ παρασκευάσματα οἰωδῇποτε, διότι δὲν ἐργάζομαι, ὡς καὶ ἄλλοτε εἶπα, ὑπὸ κηδεμονίας, ἀλλ' αὐτοβοῦλως καὶ ἀνεξαρτήτως, ὡς ἐργάζονται πάντες οἱ χειραφετηθέντες — μόνοι οἱ μαθητευόμενοι, μόνοι οἱ ἄπειροι αἰσθάνονται τὴν ἀναπόδραστον ἀνάγκην νὰ δεικνύωσι τὰ ἑαυτῶν παρασκευάσματα, εὐ γε ποιοῦντες. Πᾶσα ἐργασία οἰουδῇποτε ἐπιστήμονος, ὡς ἐδίδασκον καὶ ἄλλοτε, παραδίδεται εἰς τὴν κοινὴν κρίσιν· ἐκάστη ἐργασία κοσκινίζεται μὲ τὸ πειραματικὸν καὶ κριτικὸν κόσκινον τῆς ἐπιστήμης — τὰ φρύγανα ἐκβᾶλλονται. Ἐὰν αἱ ἐμαὶ παρατηρήσεις εἶνε φρύγανα ἃς ἐκβληθῶσι καὶ δύναμαι μὲν ν' ἀδμονῶ ἐπὶ τούτῳ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ νὰ αἰσχύνωμαι, διότι ἔχω τὴν συναίσθησιν τῆς ἐργασίας καὶ διότι κατ' ἴσον λόγον καὶ ἄλλοι οὐ μόνον πολλῶν κάρρονες λόγοι, ἀλλὰ καὶ ἐπίσημον ἐν τῇ ἐπιστήμῃ θέσιν κεκτημένοι, ἤθελον ἀποδειχθῇ πλανηθέντες! Οὐδαμῶς δὲ παράδοξον!

Ἄλλ' ἤδη ἐρωτῶ εἶνε δυνατόν νὰ παράσχη τις ἀκριβέστερα καὶ ἀποδεικτικώτερα παρασκευάσματα ἢ τοιαῦτα, δι' ὧν καὶ ἄλλοι ἐξ ἰδίας ἐργασίας εἰς ὁμοιώτατα ἢ παρεμφερῆ ἀποτελέσματα κατήντησαν; Μόνον οἱ ἡλίθιοι καὶ οἱ κόκκον μόνον νοῦ ἔχοντες δύνανται ν' ἀμφιβάλλωσι καὶ νὰ δυσπιστῶσιν ὡς γραῦς ἐπιζητοῦντες Κάλχαντας ν' ἀποδείξωσι τοὺς συγγραφεῖς!

Ἄλλ' ὅπως ποτ' ἂν ἦ, κύριε ὕφηγητά, πρὶν ἢ ἐπιχειρήσης καὶ πρὶν ἢ ἀποτολμήσης ν' ἀποτείνης πρὸς ἐμὲ τὸν πιστὸν τῶν ἐπιστημονικῶν ἀγώνων στρατιώτην, ὃν ἂν δὲν θέλῃς νὰ σεβασθῇς, τοῦλάχιστον ἐπρεπε νὰ μὴ ὑβρίζῃς ὑπακούων εἰς τὰς συμβουλὰς ἐνὸς συναταίρου σου ἑκατοστὴν φορὰν λιποτάκτου γενομένου καὶ μεταμορφωθέντος ἐν τῇ ἐπιστήμῃ (sic), ὧφειλες πρὶν ἢ ἀποτείνης πρὸς ἐμὲ τὴν γελοιοτάτην πρόκλησίν σου καὶ τὴν ὅλως παιδαριώδη νὰ σκεφθῇς ὠριμώτερον καὶ νὰ ζητήσης τὴν γνώμην ἐνὸς ἢ καὶ πλειόνων ἀνδρῶν Ἱστολόγων περὶ τῶν ἐξῆς ἐν πρώτοις ζητημάτων:

1) Ἐχει τις ἐν γένει τὸ δικαίωμα ν' ἀπαιτῇ παρασκευάσματα παρὰ τινος, μεθ' οὗ συζητεῖ περὶ ἐνὸς ἐπιστημονικοῦ ἀντικειμένου, καὶ πότε;

2) Ἐχει τις τὸ δικαίωμα ν' ἀπαιτῇ παρασκευάσματα μικροσκοπικὰ παρὰ τινος πρόδρομον ἀνακοίνωσιν ποιουμένου καὶ διατὶ ναὶ ἢ διατὶ οὐ;

3) Ἐχει τις τὸ δικαίωμα νὰ ἐκφράζῃ δημοσίᾳ ἀμφιβολίας περὶ παρασκευασμάτων, τὰ ὅποια ὑπὸ τινος ἐπεδείχθησαν καὶ κατετέθησαν ἐπισήμως ἐνώπιον ἐπιστημονικοῦ Συνεδρίου;

4) Ἐχει τις τὸ δικαίωμα ν' ἀπαιτῇ ἀτομικῶς ἐν ἐπιστημονικῇ συζητῇ παρασκευάσματα, ἢ νὰ ποιῇται διὰ τοιούτων ἐκκλησίαν τρόπον τινὰ εἰς πραγματογνώμονας, ὧν νὰ ἐπικαλῇται τὴν γνώμην; Πότερος δὲ ὁ ἐπικρινὼν ἢ ὁ ἐπικρινόμενος κέκτηται τοῦτο; Συνέβη δέ ποτε τοιοῦτο ἐν τῇ ἐπιστημονικῇ κόσμῳ καὶ πότε καὶ ποῖον τὸ ἀποτέλεσμα; Προσέτι μία ἀπόφασις οἰαδῆποτε κριτῶν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἔγκυρος ἐν τῇ ἐπιστήμῃ; δύναται νὰ ἰσχύσῃ ἐνταῦθα τὸ Πυθαγόρειον αὐτὸς ἔφα;

5) Ἡ παρουσίασις τῶν παρασκευασμάτων δύναται νὰ ἐξασφαλίσῃ μίαν παρατήρησιν ὡς γεγονός ἀμφιβολίας τινὸς ἀνεπίδεκτον;

6) Ἐχει τις τὸ δικαίωμα ν' ἀπαιτῇ παρασκευάσματα μόνον παρ'

ένός, ἐνῶ πλείονες ὁμοίαν παρατήρησιν ἐποιήσαντο; καὶ διατί ναὶ ἡ διατί οὐ;

7) Ἀληθεύει ὅτι παρατηρήσεις τινὲς ἱστολογικαὶ ἐθεωρήθησαν ὡς τεληγὰ προῖοντα, ἄλλαι δὲ ὡς γεγονότα, καὶ ὅτι ὁ χρόνος ἀπέδειξε τὸ ἀντίστροφον ὡς ὀρθόν καὶ διατί τοῦτο;

Ἀφοῦ δὲ ἐλάβαντες ἀπάντησιν ὥφειλες εὐκρινῶς νὰ δημοσιεύσης τὴν γνώμην αὐτῶν περὶ ἐνὸς ἐκάστου τῶν ἀνωτέρω ζητημάτων, ὥστε νὰ πεισθῇ τὸ Κοινόν, ὅτι δίκαια καὶ ὀρθὰ ἀπαιτεῖς, καὶ τότε ἐπὶ ἐξησφαλισμένων ἀποφάνσεων στηριζόμενος νὰ προκαλέσης δημοσίᾳ ἐν κομποφακελορρημοσύνῃ οὓς δεῖ, ἓνα ἢ πλείονας, ἐμὲ ἢ καὶ καὶ ἄλλους! *Pār āλλο μέτρον εἶρε ἀγρυπνώτατον καὶ ἀκατολόγιστον!* Μία δὲ τοιαύτη περίπτωσις, ἣτις κινεῖ τὸ μείδιμα τῶν εἰδότην, ἂν μὴ τι πλέον, ἤθελεν ἀποδειχθῇ τὰ μάλιστα ὠφέλιμος—διότι τὰ ἐκάστοτε ἀναφυόμενα προβλήματα ἐν τε τῇ Ἱστολογίᾳ καὶ τῇ Φυσιολογίᾳ θὰ ἐλύοντο διὰ τῆς ἀποστολῆς παρασκευασμάτων εἰς τὸν ἱστολογικὸν Ἄρειον Πάγον, ὅστις συγκεντρῶν τοῦ Laplace, τοῦ Leibniz καὶ τοῦ Du-Rois Reymond τὸ ἰδανικὸν πνεῦμα θὰ εἶχε πάντως ἀστρονομικὴν γνῶσιν τοῦ εἰς τὴν Ἱστολογίαν ἀναγομένου ὕλικου συστήματος, θὰ ἔπαυον δ' ἐν τῷ μέλλοντι αἱ ἀπέραντοι ἐπιστημονικαὶ συζητήσεις καὶ αἱ ἔριδες, τὰ περιοδικὰ, αἱ συγγραφαὶ κτλ. κτλ., σὺ δὲ θὰ ἦσο ὁ ἀπαίσιος θεμελιωτὴς ἐνὸς ἐξαισίου ἔργου, δι' οὗ ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν ἡ φυσιολογικὴ καὶ ἱστολογικὴ ἐπιστήμη θὰ ἦτο λελυμένη καὶ θ' ἀπῆρτιζε τὸν αἰώνιον κώδικα!!!

Η ΔΑΡΒΙΝΕΙΟΣ ΘΕΩΡΙΑ

ΚΑΙ Ο ΦΥΣΙΟΛΟΓΟΣ Ρ. ΝΙΚΟΛΑΙΔΗΣ

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ 1883 ἀναλαβὼν νὰ κηρύξῃ ἐπισήμως δι' *Εἰσι-
τηρίου Λόγου* (1) τὸ φυσιολογικὸν αὐτοῦ ἐπάγγελμα ὁ Ρ. Νικολαΐδης
πρὸς ἄλλοις θαυμαστοῖς θαυμαστῶν ἐκφέρει μετὰ παιδαριώδους ὄν-
τως κουφολογίας τὰ ἐξῆς δύστηνα περὶ τοῦ Δαρβίνου λογάρια, ἔμε-
τον μὲν αὐτόχρομα προκαλοῦντα τοῖς ἀληθῶς περὶ τὰ πράγματα
σπουδάζουσι, εὐστοχώτατα δ', ὡς φαίνεται, ὄντα τοῖς δυσπέπτως πρὸς
τάς γνησίας τροφάς ἔχουσι :

« Πρὸ τοῦ *Darwin* ἡ γλῶσσα τῶν Φυσιολόγων ἦτο ὅλως *τελεολογική*. Περὶ τοῦ
ὀφθαλμοῦ ἐπὶ παραδείγματι, ἔλεγον, ὅτι εἶνε σκοπιμώτατα πρὸς τὸ ὄρῃν κατεσκευα-
σμένος, ὅτι ἡ Ἴρις ἔχει τὸν σκοπὸν νὰ κανονίξῃ τὴν ἔντασιν τοῦ φωτός, ὅτι ὁ φακὸς ἔχει
τὸν σκοπὸν νὰ παράγῃ πραγματικὴν ἀνεστραμμένην εἰκόνα ἐπὶ τοῦ ἀμφιβληστροειδοῦς
κτλ. Ὁ τρόπος ὁμοῦς οὗτος τοῦ ἐκφράζεσθαι ἐνέχει τὴν παραδοχὴν δημιουργοῦ τινος
Βουλῆσεως, ἣτις εἶχεν ἐν νῷ σκοποὺς καὶ κατὰ σκοποὺς τὰ πάντα ἐποίει. Τοιαῦτα ὁμοῦς
παραδεχόμενός τις παραιτεῖται· πάσης μηχανικῆς ἐξηγήσεως τῶν φαινομένων τῆς φύ-
σεως κατὰ τὸ πνεῦμα τῶν σημερινῶν φυτικῶν ἐπιστημῶν, αἵτινες οὐχὶ σκοποὺς καὶ
βουλῆσεις, ἀλλ' αἰτίας μηχανικὰς καὶ ἀποτελέσματα μηχανικὰ παραδέχονται. Καὶ λοιπὸν
σήμερον ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραδείγματος λέγομεν ἡ Ἴρις ἀνεπτύχθη πρὸς ὠφέλειαν τῶν
ζώων, διότι ταῦτα δι' αὐτῆς ὁρῶσι καλλίον τὰ ἀντικείμενα, τὴν λείαν, διαφεύγουσι τοὺς
ἐχθροὺς πρὸ πάντων ἐν καιρῷ τῆς ἡμέρας δηλ. ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τοῦ ἡλιακοῦ φωτός
κτλ., ἦτοι ἐν ὁλίγαις λέξεσι **ΕΞΩΤΕΡΙΚΑΙ ΣΥΝΘΗΚΑΙ ΖΩΗΣ ΗΣΑΝ ΑΙ
ΑΙΤΙΑΙ**, αἵτινες ἔσχον ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ὀργάνου
κτλ. κτλ. »

Ἐξ οἴκου φερόμενος πρὸς τὸν ὕδριστὴν τοῦτον τῆς ἐπιστήμης

(1) Περὶ τῆς καταστάσεως καὶ τοῦ σκοποῦ τῆς σημερινῆς φυσιολογίας καὶ τῶν προ-
βλημάτων αὐτῆς κτλ. Ἐν Ἀθήναις 1883.

άνθρωπον, ὅστις ἐπιφανῶς ἠθέλησε νὰ κατασδομαρευθῇ τῆς θεωρίας τοῦ Δαρβίνου, τοῦ δαιμονιωτέρου τούτου πνεύματος τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος, ἐδίδαξα (1) αὐτὸν τάληθῃ, τὰ ὀρθὰ καὶ τὰ δίκαια, ἵνα μὴ τίς ποτε ὑπολάβῃ ἡμᾶς, ὅτι πρῶτος καὶ ἡσύχως ἀπεδεχόμεθα πᾶν τὸ προφερόμενον ἐξ ἀχαλίνου στόματος, τοῦ ἀληθῶς ἀηδία καὶ ἀναισθησίᾳ ἀποκναίοντος πάντα ὑγιᾶ τὸν νοῦν ἔχοντα ἄνθρωπον, ἅμα δὲ καὶ ἵνα φέρω αὐτὸν εἰς τὴν εὐθείαν ὁδόν· ἀλλὰ μάτην ἐπόνθησα· διότι ὁ στενοκέφαλος οὗτος φενακίζων τὸ πλῆθος εἶπεν ἀπολογούμενος ἄρρητα ῥήματα, τῷ ἀμοιβαίῳ μόνον θαυμασμῷ καταληπτὰ.

Καὶ ἀληθῶς ὅσα περὶ Δαρβίνου ἐλάλησεν εἶνε οὐ μόνον στρεβλά, ἀλλ' αὐτόχρημα καὶ τερατώδη μωρολογήματα, ὅπως δὲ ἀνοικεῖον εἰς ἐπαγγελλλόμενος τὸν φυσιολόγον καὶ ὅπως ἄτοπον ν' ἀποδίδῃ τῷ νεωτέρῳ Σωκράτει πράγματα, τὰ ὅποια ἂν ἤκουεν ἤθελε πάθει ἀνόρθωσιν τῶν τριχῶν τῆς κεφαλῆς του ὁ δαιμόνιος ἐκεῖνος ἀνὴρ. Ἐπηγαγόμενη δὲ ἐν τῷ τότε χρόνῳ μάρτυρας πρὸς τοῦτο:

α) Αὐτόν, αὐτότατον τὸν Δαρβίνον, ὅστις οἰοῖται προμαντεύων, ὅτι ἠθελὸν ποτε τὰ ἔργα του ἀναγνώσθῃ ἐπιπολαίως καὶ ὑπ' ἀνθρώπων ἀκρίτων καὶ πάμπαν χαλεπῶς πρὸς τὴν θεωρίαν του ἐχόντων ἐγραψεν, ἐδίδαξεν, ἐνουθέτησε τοιαῦτα (2):

«Οἱ φυσιόφιλοι ἀναφέρουσιν ἀδιαλείπτως τὰς ΕΞΩΤΕΡΙΚΑΣ ΣΥΝΘΗΚΑΣ, οἷον τὸ κλίμα, τὴν τροφήν κτλ., ὡς τὰς μόνας δυνατάς αἰτίας τῆς μεταβολῆς τῶν εἰδῶν. Ὑπὸ τινα περιορισμένην ἔννοιαν δύναται ν' ἀληθεύῃ, καθὼς θέλομεν ἰδεῖ. Εἶνε ὁμως ΣΤΡΕΒΛΟΝ τὸ ν' ἀποδίδωμεν μόνον εἰς ἐξωτερικὰς αἰτίας, π. χ. ἐν τῇ ὁργανώσει τοῦ δρυοκολάπτου τὸν σχηματισμὸν τοῦ ποδὸς αὐτοῦ, τῆς οὐρᾶς, τοῦ ρύγχους καὶ τῆς γλώσσης, τὰ ὅποια ἀπεργάζονται αὐτὸν οὕτως ἐξόχως ἐπιτήδειον, ὥστε νὰ συλλαμβάνῃ ἐντομα ὑπὸ τὸν φλοιὸν τῶν δένδρων». κτλ.

β) Τὸν Adalbert von Kölliker, τὸν ἀριστον Ἑμβρυολόγον τῆς ἐποχῆς, ὅστις (3) ἡρμήνευσε τὴν θεωρίαν τοῦ Δαρβίνου ὡς ἐξῆς:

«Καὶ περὶ μὲν τῶν θεμελιωδῶν θεωριῶν δεῖον ἐν πρώτοις νὰ ἐξά-

(1) «Αἰὼν» τοῦ 1883. "Ἔτος ΜΕ. Ἀριθ. 4324.

(2) Die Entstehung der Arten durch natürliche Zuchtwahl etc. von Charles Darwin. Uebersetzung von Victor Carus Stuttgart 1883. 7te. Aufl. σ. 24.

(3) Zeitschrift. f. Wissensch. Zoologie. Bd. XIV.

ρωμεν, ὅτι ὁ Δαρβίνος εἶνε τελεολόγος κατὰ τὴν πληρεστάτην σημασίαν τῆς λέξεως. Σαφέστατα λέγει ὁ Δαρβίνος (1), ὅτι ἐν τῇ ὑφ᾽ ἑαυτοῦ ἐκάστη μερικότητι ἐγένετο πρὸς ὠφέλειαν τούτου καὶ τὴν μορφολογικὴν δὲ σειρὰν ἄπασαν τῶν ζώων ἐννοεῖ ὑπὸ *Τοιαύτην* μόνον ἐποψιν. Ἐπειτα δὲ ὅτι ὁ Δαρβίνος δὲν πιστεύει εἰς γενικοὺς τῆς φύσεως νόμους, οἵτινες ἐκδηλοῦνται εἰς αὐτοτελεῖς πλάσματα καὶ πάντοτε κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἀλλὰ τελευτᾷ συμπεραίνων, ὅτι ἡ μονὰς ἐν τῇ μορφολογίᾳ πάντων τῶν ὀργανικῶν ὄντων, αἱ φυσικαὶ αὐτῶν συγγένειαι καὶ αἱ μεταβάσεις δύνανται νὰ ἐξηγηθῶσι κατὰ τὴν θεωρίαν τοῦ ἐκ τῆς βαθμιαίας ἀναπτύξεως αὐτῶν».

γ) Τὸν Helmholtz, τὸν κρῆτιστον φυσιολόγον τῶν αἰσθητηρίων ὀργάνων ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς αἰῶνι, κηρύττοντα (2) τὸν λόγον τῆς ἀληθείας ὧδε:

«Ἡ σπουδὴ τοῦ ὀφθαλμοῦ συγχωρεῖ ἡμῖν νὰ ρίψωμεν ἐν βαθύ βλέμμα εἰς τὸν χαρακτῆρα τῆς ὀργανικῆς σκοπιμότητος (δηλ. τῆς ὀργανικῆς τελεολογίας = Zweckmässigkeit), ἐν βλέμμα τὸ ὁποῖον ἔτι μᾶλλον καθίσταται ἡμῖν ὠφελιμώτερον, ἐπειδὴν συνδυάζομεν αὐτὸ πρὸς τὰς μεγάλας καὶ τολμηρὰς ιδέας τοῦ Δαρβίνου περὶ τοῦ τρόπου τῆς βαθμιαίας τελειοποιήσεως τῶν ὀργανικῶν ὄντων. Ὅπου δῆποτε εἰς τὰ ὀργανικὰ μορφώματα καὶ ἂν ἐμβλέψωμεν πανταχοῦ ἀνιχνεύομεν τὸν αὐτὸν χαρακτῆρα πρακτικῆς σκοπιμότητος».

Ἄλλ' ὁ Ρήγας Νικολαΐδης ἐν ἀξιοθρηνήτῳ ἀπλοϊκότητι ἀπολογεῖται (3) κλαυθυρίζων ὡς ἐξῆς:

«Μέμρεται μοι ὁ Χασιώτης, ὅτι ἐστρέβλωσα τὸν Darwin. Καὶ ἐὰν μὲν ταῦτα λέγη, διότι δὲν ἐννοεῖ τὰ κατ' αὐτόν, τότε εἶνε συγχωρητέος· ἐὰν δὲ παρενοῇ τὰ γραφόμενα ἐκ κακῆς προθέσεως, τότε τοῦτο λέγεται κακοήθεια, ἥτις οὐδέποτε ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς ἀληθέσιν ἐπιστήμοσιν.

... λέγω, ὅτι «ἡ θεωρία τοῦ Darwin ἀπεμάκρυνε τῆς φυσιολογίας ἕτερον ἐπιόχτην οὐχ ἥτιον τὴν πρόσδον κωλύοντα δηλ. τὰς τελεολογικὰς ἐξηγήσεις τῶν λειτουργικῶν τῶν ὀργάνων». Τοῦτο εἶνε τοσοῦτον ἀληθές, ὥστε οὐδεὶς ὑπάρχει σήμερον, ὅστις καὶ στοιχειώδεις γνώσεις τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν ἔχων ἀγνοεῖ (sic).

Σήμερον δὲν λέγομεν, ὅτι ὁ Δημιουργὸς ἐπλάσε τοῦτο ἢ ἐκείνο τὸ ὄργανον πρὸς τοῦτο

(1) Die Entstehung der Arten etc. 1te Aufl. σ. 199-200.

(2) Populäre Vorträge etc. Braunschweig. Die neuen Fortschritte in d. Theorie des Sehens. Preuss. Jahrb. 1868. σ. 28.

(3) «Ἐφημερίς» τοῦ 1883. ἔτ. Γ'. ἀριθ. 335.

ἢ ἐκεῖνο τὸ τέλος, πρὸς τοῦτον ἢ ἐκεῖνον τὸν σκοπὸν, τὴν "Ιριδα π. χ., ἵνα κανονίξῃ τὴν ἔντασιν τοῦ φωτός καὶ οὕτω προφυλάττῃ τὸν ἀμφιβληστροειδῆ χιτῶνα, ἀλλὰ... ἢ "Ιρις ἀνεπτύχῃ πρὸς ὠφελειαν τῶν ζώων, διότι ταῦτα δι' αὐτῆς ὁρᾷ καλλίον κτλ... καὶ παρακατιῶν ἀπάσης μορφολογικῆς κατασκευῆς ὀργάνου τινὸς ζητούμεν τὴν ὠφελειαν, ἢν αὕτη παρέχει τῷ ὀργάνῳ, διότι ἀνευ ὠφελείας τινὸς δὲν ἠδύνατο νὰ παραχθῇ ἢ τοιαύτη κατασκευή».

Μήπως δὲν ἀναφέρῃ τὰ αὐτὰ καὶ ὁ ὑπὸ τοῦ Χασιώτου ἀναφερόμενος σοφὸς ἀνὴρ Α. Kölliker;

Τὰ ἐν τῷ λόγῳ μου λοιπὸν ἀναφερόμενα εἶνε συμφωνότατα (sic) πρὸς τὰ τοῦ σοφοῦ Kölliker καὶ θὰ ἀπορήσῃ ἱπομένως πᾶς τις πῶς ὁ Χασιώτης φέρει ἐμὲ εἰς διαστάσιν πρὸς τὸν Kölliker, ἐνῶ, ὡς προείπον, ἡ παραβολὴ τῶν χωρίων δεικνύει σαφέστατα ὅτι εἴμεθα συμφωνότατοι μετὰ τοῦ Kölliker.

Ὁ Χασιώτης ἀναφέρει ἐπίσης χωρίον τι τοῦ Helmholtz, ἵνα ἀποδείξῃ, ὅτι ὁ τελευταῖος παραδέχεται τὴν ὀργανικὴν σκοπιμότητα. Τοῦτο ἦτο ὅλως περιττὸν. Μήπως πού τοῦ λόγου μου λέγω, ὅτι ἡ σκοπιμότης δὲν ὑπάρχει ἐν τῇ φύσει; οὐδαμοῦ! καὶ προκαλῶ τὸν Χασιώτην νὰ ὀνομάσῃ χωρίον τι αὐτοῦ. Τὴν σκοπιμότητα πανταχοῦ τῆς φύσεως ἀπαντῶμεν, ἢ ἐξήγησις ὅμως αὐτῆς εἶνε σήμερον διάφορος... σήμερον οὐχὶ τελεολογικᾶς, ἀλλὰ μηχανικᾶς ἐξηγήσεις παραδεχόμεθα τῆς σκοπιμότητος τῶν ὀργάνων κτλ.

Σκοπιμότητα λοιπὸν ἐν τῇ φύσει παραδεχόμεθα καὶ μετὰ τὸν Darwin ἴσως μάλιστα σήμερον πλέον ἢ πρὸ τοῦ Darwin, ἀλλὰ σήμερον δὲν λέγομεν, ὅτι ὄργανόν τι, ὅπερ σκοπιμῶς λειτουργεῖ, ἐπλάσθη ὑπὸ τινος Δημιουργοῦ πρὸς τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ τέλος, πρὸς τοῦτον ἢ ἐκεῖνον τὸν σκοπὸν, ἀλλ' ὅτι ὄργανόν τι π. χ. ἡ "Ιρις κτλ.

Οὐδεμία λοιπὸν ἀσυμφωνία οὔτε μετὰ τοῦ Kölliker οὔτε μετὰ τοῦ Helmholtz οὔτε μετὰ τοῦ Darwin καὶ ἱπομένως οὐδεμία στρέβλωσις τῆς θεωρίας τοῦ Darwin (sic).

Ἐξίσταται τις ἀληθῶς τὰ ἀνωτέρω ἀναγινώσκων καὶ ἐκπλήσσεται πῶς συνέπεσε νὰ ἐπικαθῇται τῷ τραχήλῳ ἐνὸς ὕψηλτου τῆς φυσιολογίας τοσοῦτον στρεβλὴ κεφαλὴ! Ἐν τῷ τότε χρόνῳ οὐδεμίαν ἔδωκα ἀπάντησιν εἰς τὰ παραληρήματα ταῦτα τοῦ Νικολαΐδου, ἀλλ' ἡγνόουν, ὅτι οὗτος ἀποθρασυνόμενος ἤθελε καὶ περαιτέρω χρησιμεύσῃ ὡς ὄργανον ἄλλων ὁμοίων τοῦ ἡμιμαθῶν ἀνθρώπων καὶ ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν ἔλκεσι βρυόντων, ἵνα κατὰ τὸ δὴ λεγόμενον *κάμνωσι ταῖς δουλείαις των*.

Ἐνῶ οὕτως λέγει ὁ Ρήγας, ὅτι

«Πρὸ τοῦ Darwin ἡ γλῶσσα τῶν φυσιολόγων ἦτο ὅλως τελεολογική», τὸ ὅποῖον σημαίνει, ὅτι ἀπὸ τοῦ Darwin καὶ ἐφεξῆς ἐπαυσε τοῦ νὰ εἴρῃ τελεολογική, ὁ δὲ Kölliker «δέον ἐν πρώτοις νὰ ἐξάρωμεν, ὅτι ὁ Δαρβίνος εἶρε τελεολόγος κατὰ τὴν πληρεστάτην σημασίαν τῆς λέξεως», ὁ Νικολαΐδης μετ' ἀνηκούστου θρασύτητος βοᾷ, ὅτι εἶνε συμφωνότατος μετὰ τοῦ Kölliker!!!, καὶ προστίθῃσιν, ὅτι «Σκοπιμότητα λοιπὸν ἐν τῇ φύσει παραδεχόμεθα καὶ μετὰ τὸν Dar-

win, ἴσως μάλιστα σήμερον πλέον ἢ πρὸ τοῦ Darwin, ἀφοῦ πρότερον εἶχεν εἰπεῖ:

« Ἡ θεωρία τοῦ Darwin ἀπεμάκρυνε τῆς φυσιολογίας ἕτερον ἐφιάλτην οὐχ ἥττον τὴν πρόοδον κωλύοντα δηλ. τὰς τελεολογικὰς ἐξηγήσεις τῶν λειτουργιῶν τῶν ὀργάνων ».

Πῶς ταῦτα συμβιβάζονται πρὸς ἄλληλα μόνον ὁ ἀμοιβαῖος θαυμασμός δύναται νὰ τὸ εὕρῃ! Ἀγνοεῖ ὁ δεῖλαιος καὶ μετὰ τὴν ἐξήγησίν μου καὶ μετὰ τὴν ἐρμηνείαν μου, ὅτι σκοπιμότης = τελεολογία = Zweckmässigkeit!!!, καὶ τούτου ἕνεκα ἐν μεγάλῃ ἀγωνίᾳ εὐρισκόμενος περιπίπτει ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ἀπὸ ἀντιφάσεως εἰς ἀντίφασιν. Καὶ ὅμως εἶνε συμφωνότατος τῷ Kolliker, ὃν πρὸς ἐξιλέωσιν καὶ σοφὸν καλεῖ!

Σχολιάζων δ' ἐμὲ ὁ δύστηνος καὶ πάσης διαυγείας πνεύματος πρὸς κατάληψιν τῶν πραγμάτων ἀποστερούμενος παραληρεῖ τὰ παραληρήματα ταῦτα: « Τοῦτο εἶνε τοσοῦτον ἀληθές (ὅτι ὁ Δαρβίνος ἀπεμάκρυνε τῆς φυσιολογίας τὸν ἐφιάλτην δηλ. τὰς τελεολογικὰς ἐξηγήσεις), ὥστε οὐδεὶς ὑπάρχει σήμερον, ὅστις καὶ στοιχειώδεις γνώσεις τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν ἔχων ἀγνοεῖ ».

Καὶ ὅμως ὑπάρχει εἰς, κύριε Ὑψηλητά, ὁ Ρήγας Νικολαΐδης! καὶ πλὴν αὐτοῦ οὐδεὶς ἄλλος, οὐδὲ εἰς!

Περαιτέρω δὲ πάλιν φθέγγεται:

« Μήπως πού τοῦ λόγου μου λέγω, ὅτι ἡ σκοπιμότης δὲν ὑπάρχει ἐν τῇ φύσει; οὐδαμοῦ... Τὴν σκοπιμότητα πανταχοῦ τῆς φύσεως ἀπαντῶμεν, ἡ ἐξήγησις ὅμως αὐτῆς εἶνε διάφορος... σήμερον οὐχὶ τελεολογικὰς, ἀλλὰ μηχανικὰς ἐξηγήσεις παραδεχόμεθα τῆς σκοπιμότητος τῶν ὀργάνων κτλ... οὐδεμία λοιπὸν ἀσυμφωνία οὔτε μετὰ τοῦ Kolliker οὔτε μετὰ τοῦ Helmholtz κτλ... ».

Ἐρωτῶ πῶς ἂν τις ὀνομάσειε τὸν ἔμπυον καὶ φθισιῶντα τὴν ψυχὴν τοῦτον ἄνθρωπον, ὅστις λέγει σπασμωδικῶς τῷ τρόπῳ, ὅτι παραδέχεται σκοπιμότητα, ἀλλ' οὐχὶ τελεολογικὰς ἐξηγήσεις!!!!;

Πῶς δ' ἂν τις ἀληθῶς, ὅταν ἰδίῳις ὀφθαλμοῖς ἀναγινώσκῃ αὐτὸν λέγοντα: « ἦτοι ἐν ὀλίγαις λέξεσιν ΕΞΩΤΕΡΙΚΑΙ ΣΥΝΘΗΚΑΙ ΖΩΗΣ ΉΣΑΝ ΑΙ ΑΙΤΙΑΙ, αἵτινες ἔσχον ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ περὶ οὗ ὁ Λόγος ὀργάνου (τῆς Ἰριδος) » κτλ., τὸν δὲ Δαρβίνον: « οἱ φυσιδιῶται ἀναφέρουσιν ἀδιαλείπτως τὰς ΕΞΩΤΕΡΙΚΑΣ ΣΥΝΘΗΚΑΣ,

οίον τὸ κλίμα, τὴν τροφήν κτλ. ὡς τὰς ΜΟΝΑΣ ΑΙΤΙΑΣ τῆς μεταβολῆς τῶν εἰδῶν . . . Εἶνε ὁμως ΣΤΡΕΒΛΟΝ (VERKEHRT) τὸ ν' ἀποδιδωμεν μόνον εἰς ἐξωτερικὰς αἰτίας» κτλ. κτλ. καὶ πάλιν τὸν Νικολαΐδην βεβαιοῦντα: «Οὐδεμία λοιπὸν ἀσυμφωνία . . . μετὰ τοῦ Darwin καὶ ἐπομένως οὐδεμία στρέβλωσις τῆς θεωρίας τοῦ Darwin»!!!;

Τίνα ἄρ' ἄγε ἀποπειρᾶται διὰ τῆς κολοσσιαίας ταύτης φενάκης καὶ τῆς παχυλοτάτης ἀμαθίας νὰ πείσῃ, ὅτι αὐτὸς μὲν ὀρθᾷ λέγει, ἐγὼ δὲ ἐκ κακῆς προθέσεως παρεννοῶ τὰ γραφόμενα; Θέλει ὁ ἑωσφόρος οὗτος νὰ πιστεύσωμεν, ὅτι ἡ ἀντίφασις εἶνε ἰσοδύναμος τῇ οὐδεμίᾳ ἀσυμφωνίᾳ ἣστὶ ὁ Ρήγας Νικολαΐδης εἶνε στρεβλός, διότι ὁ Δαρβῆνος τοὺς παραδεχομένους τὰς ἐξωτερικὰς συνθήκας ὀνομάζει στρεβλοὺς; Δὲν αἰσχύνεται παντάπασιν ἑαυτὸν ν' ἀποταλμᾷ δημοσίᾳ νὰ γράφῃ περὶ ἐμοῦ: «Ὁ Χασιώτης, ἐὰν μὲν ταῦτα λέγῃ, διότι δὲν ἐννοεῖ τὰ κατὰ τὸν Δαρβῆνον, τότε εἶνε συγχωρητέος· ἐὰν δὲ παρεννοῇ τὰ γραφόμενα ἐκ κακῆς προθέσεως, τότε τοῦτο λέγεται κακοήθεια, ἥτις οὐδέποτε ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς ἀληθέσιν ἐπιστήμοσιν;» Ἐνῷ δὲ δὲν ἐννοεῖ παντάπασι καὶ μετὰ τὴν ἐρμηνείαν μου τί σημαίνει Τελεολογία καὶ τί σημαίνει Σκοπιμότης καὶ ἐνῷ χάσκων λέγει, ὅτι «σκοπιμότητα ἐν τῇ φύσει παραδεχόμεθα καὶ μετὰ τὸν Darwin, ἵσως μάλιστα σήμερον πλέον ἢ πρὸ τοῦ Darwin . . . ἡ ἐξήγησις ὁμως αὐτῆς εἶνε σήμερον διάφορος . . . σήμερον οὐχὶ τελεολογικὰς, ἀλλὰ μηχανικὰς ἐξηγήσεις παραδεχόμεθα» καὶ ἐνῷ προφανῶς θεωρεῖ τὴν τελεολογίαν καὶ τὴν σκοπιμότητα ὡς δύο διάφορα πράγματα ἐκλαμβάνων κατὰ τὰ σημεία τὸ Τελεολογία ἴσον τῷ Θεολογία, ὑβρίζει ὑβρεὶς χυδαιοτάτας καὶ ἀνασευρμένως ἐν τῇ παραφορᾷ τοῦ δυστυχοῦς νοῦς του, ἀνάξιος ὢν ν' ἀντιληφθῇ καὶ τῆς ἀπλουστάτης σημασίας τῆς λέξεως Τελεολογία, ἥτις δηλοῖ τὴν ζήτησιν τοῦ τέλους, τοῦ σκοποῦ. Διὰ ποίου ὁμως τρόπου καὶ διὰ ποίας μεθόδου γίνεται ἡ ἐρευνα τοῦ τέλους, τοῦ σκοποῦ, εἶνε ἄλλο ζήτημα.

Ἡ τελεολογία δὲν δύναται ποτε νὰ λείψῃ, ἡ μέθοδος ὁμως δὲν παραμένει ἡ αὐτή, ἀλλὰ δύναται νὰ μεταβληθῇ, ἐὰν νέαι ἀλήθειαι βασιμώτεραι ἐξαχθῶσιν ἐκ τῆς ἐπιστήμης καὶ νέαι ὁδοὶ ὑποδειχθῶσιν. Εἰπὼν ὁ Kolliker, ὅτι ὁ Δαρβῆνος εἶνε τελεολόγος κατὰ τὴν πληρεστάτην σημασίαν τῆς λέξεως, διετύπωσε θαυμασίως καὶ συντομώτατα τὴν γνώμην αὐτοῦ περὶ τῆς τροπῆς, ἣν ἐλαβε διὰ τοῦ Δαρ-

θίνου ἡ Τελεολογία βασιθεῖσα ἐπὶ τῆς ἀληθοῦς ἐπιστημονικῆς μεθόδου, ἐπὶ τῆς φιλοσοφικῆς Ἐμπειρίας ἥτοι ἐπὶ τῆς μετὰ λόγου Ἐμπειρίας, δι' ἧς πρὸς τοὺς ἄλλοις καὶ ἡ σκοπιμότης τῶν ὀργανισμῶν, ἡτις πρὸ τοῦ Δαρβίνου ἦτο ἀντικείμενον θαύματος καὶ θαυμασμοῦ ἢ ἡρμηνεύετο φανταστικῶς ἢ δογματικῶς ἢ δημιουργικῶς ἢ ὡς ἂν ἄλλως τῷ Ρήγγα δοκῇ, κατεδείχθη ἀποτέλεσμα τῆς φυσικῆς διαλογῆς διὰ τοῦ περὶ συντηρήσεως ἀγῶτος. Ἡ νέα μέθοδος τῆς Τελεολογίας ἥτοι τῆς ζητήσεως τοῦ τέλους, τοῦ σκοποῦ, τῆς σκοπιμότητος, ἐξόχως κατεδείχθη ἐν τοῖς κατὰ τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῶν ὑπολειπομένοις ὀργάνοις, τοῖς ὑποτετώδεσι (rudimenta), τὰ ὅποια πρότερον ὑπελάμβανον ὡς μὴ ἀνταποκρινόμενα εἰς τὴν σκοπιμότητα, ὁ δὲ Δαρβίνος κατέστησε πολυσήμαντα τὴν ἐκ προγόνων κληρονομίαν ἀνευρών καὶ τὴν δικὴν νημάτων χρησιμότητα αὐτῶν διατρανώσας. Τίς ἄλλη ἀνάγκη ἦτο νὰ σημειώσῃ ὁ Kolliker, ὅτι ὁ Δαρβίνος εἶνε τελεολόγος κατὰ τὴν πληρεστάτην σημασίαν τῆς λέξεως, εἰμὴ, ἵνα χαρακτηρίσῃ εὐσυνόπτως τὴν νέαν ἐπιστημονικὴν μέθοδον τῆς Τελεολογίας, τὰς μηχανικὰς ἐξηγήσεις κτλ., περὶ ὧν καὶ αὐτὸς δῆθεν λαλεῖ ὁ κλεινὸς Νικολαΐδης; Δὲν κοπανίζουσιν, ὡς βλέπεις καὶ ὡς καὶ ἄλλοτε εἶπόν σοι, οἱ λόγιοι ἐκεῖνοι ἄερα εἰς τὸ 'γουδί, ὅταν γράφωσι, κύριε ὑφηγητά! Ἐκάστη λέξις εἶνε ἀκριβῶς ἐσταθμημένη ἅμα καὶ πολυσήμαντος, ἐνῶ τὰ ὑπὸ σοῦ λεγόμενα ἀλλοκότως καὶ ἀπειροκάλως καὶ ἀμαθῶς συγκεκριμένα εἶνε μόνον ράκη, δι' ἧς θὰ ἦσο χρήσιμος νὰ συγκαταλεχθῇ μόνον μεταξὺ τῶν ρακιοσυρραπταδῶν τοῦ καλοῦ Ἀριστοφάνους, ἐὰν ἐγκρίνῃ τοῦτο βεβαίως καὶ ὁ ἄμοιβαῖος θαυμασμός, περὶ οὗ περαιτέρω ἐν τῷ δευτέρῳ τεύχει τὰ δεόντα λεχθήσονται!

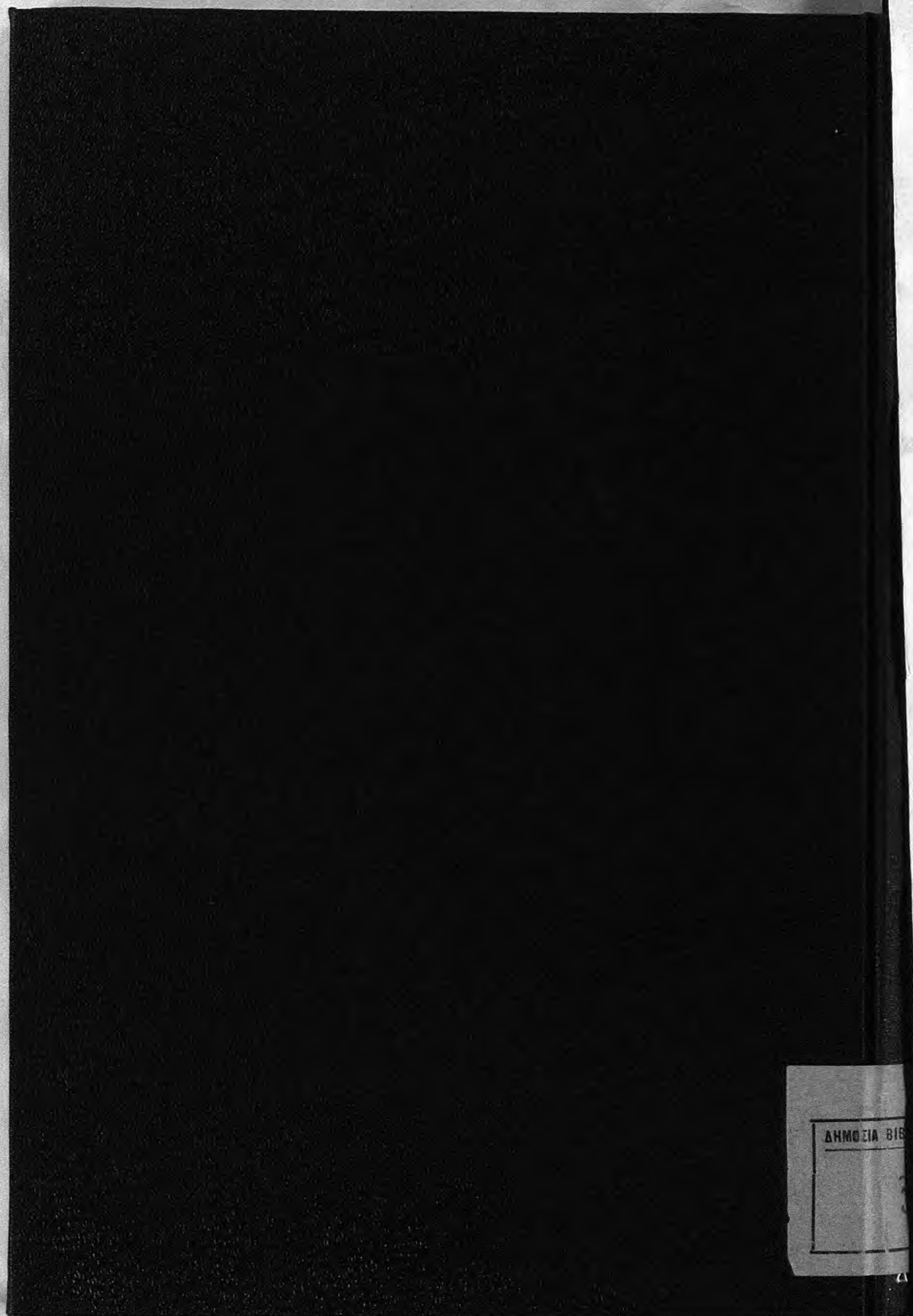

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας